

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2012

Bc. Stanislav Novák

Technická univerzita v Liberci

Ekonomická fakulta

Studijní program: **N 6208 – Ekonomika a management**

Studijní obor: **Podniková ekonomika**

Terciární vzdělávání v České republice a jeho přínos pro jednotlivce a společnost

Tertiary Education in the Czech Republic and its Contribution to Individuals and Society

DP – EF – KPE – 2012 – 57

Bc. Stanislav Novák

Vedoucí práce: Ing. Kateřina Maršíková, Ph.D. (KPE)

Konzultantka: Ing. Eva Štichhauerová (KPE)

Počet stran: 107

Počet příloh: 4

Datum odevzdání: 4. května 2012

Prohlášení:

Byl jsem seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Jičíně dne 4. května 2012

.....

Podpis

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval mé vedoucí diplomové práce Ing. Kateřině Maršíkové, Ph.D. za její podnětné rady a odborné vedení při vypracování práce.

Anotace

Cílem diplomové práce je analyzovat terciární vzdělávání v České republice a zaměřit se na jeho hlavní přínosy pro jednotlivce a společnost. Práce je rozdělena celkem do čtyř částí. První kapitola shrne teorii lidského kapitálu a návratnosti investic do vzdělání. Druhá část informuje o vývoji a struktuře systému terciárního vzdělávání v České republice. V další části bude analyzována nezaměstnanost, výše nástupních platů absolventů a způsob, jakým je terciární systém financován. Třetí kapitola je věnována připravované reformě vysokých škol, včetně analýzy průzkumu, jehož cílem bylo zjistit, zda mají studenti o připravované reformě dostatečné množství informací. V závěru práce bude proveden vlastní výzkum na základě dotazníkového šetření, který se zaměří na komparaci očekávaných platů absolventů kombinovaného studia s absolventy denního studia vysokých škol v jednotlivých městech v České republice a vysoké školy v Portugalsku.

Klíčová slova

Investice, lidský kapitál, očekávané výdělky, očekávaná návratnost, reforma, terciární systém, vzdělávání.

Annotation

The aim of this thesis is to analyze tertiary education in the Czech Republic and focus on the main benefits for individual and society. My thesis is divided into four parts. The first chapter summarizes the theory of human capital and return of investment in education. The second part informs of the development and structure of tertiary education in the Czech Republic. In the next section will be analyze unemployment, amount of the starting salaries of graduates and the way how is financed the tertiary system. The third chapter is devoted to upcoming reform of the university schools, which include analysis of the survey, whose aim was to found out if students have enough informations of the upcoming reform. In the conclusion of the thesis will be realized my own research, which is based on the survey which focuses on a comparision of expecting salaries of combined study graduates with full-time graduates of Universities in various cities in the Czech Republic and universities in Portugal.

Keywords

Investment, human capital, expected earnings, expected returns, reform, terciary system, education.

Obsah

Seznam obrázků	11
Seznam tabulek	12
Seznam zkratk, značek a symbolů	14
Úvod	15
1 Teorie lidského kapitálu	17
1.1 Vývoj názorů na lidský kapitál	17
1.2 Vymezení pojmu lidský kapitál	18
1.3 Přístupy k lidskému kapitálu	19
1.3.1 Makroekonomický přístup	19
1.3.2 Mikroekonomický přístup	20
1.4 Investice do lidského kapitálu	21
1.4.1 Školní vzdělávání	22
1.4.2 Výcvik na pracovním místě	23
1.5 Návratnost investic do vzdělání	24
1.6 Firemní vzdělávání	30
1.6.1 Systém firemního vzdělávání	31
1.6.2 Metody vzdělávání	32
2 Terciární vzdělávání	34
2.1 Terciární systém v České republice	35
2.1.1 Legislativní rámec terciárního vzdělávání v ČR	36
2.2 Vývoj systému terciárního vzdělávání v ČR	38
2.2.1 Struktura systému vysokých škol v ČR	39
2.3 Nezaměstnanost absolventů vysokých škol	43
2.4 Nástupní platy absolventů vysokých škol	49
2.5 Financování terciárního vzdělávání	50
2.6 Bílá kniha terciárního vzdělávání	55
2.6.1 Důvody navrhované reformy	58
3 Reforma terciárního vzdělávání v ČR	60
3.1 Průzkum o připravované reformě	60
4 Komparace očekávaných výdělků absolventů VŠ v ČR a Portugalsku	67
4.1 Výzkum očekávaných příjmů absolventů VŠ v ČR	68

4.1.1 Vývoj očekávaných platů absolventů denního studia v ČR.....	68
4.1.2 Vývoj platů absolventů kombinovaného studia v ČR.....	77
4.2 Výzkum očekávaných příjmů absolventů VŠ v Portugalsku	83
4.2.1 Vývoj očekávaných platů absolventů v Portugalsku.....	84
Závěr.....	90
Seznam použité literatury.....	93
Seznam příloh.....	97
Příloha A: Veřejné, státní a soukromé vysoké školy	98
Příloha B: Výše školné na soukromých vysokých školách za rok 2007 až 2011	102
Příloha C: Dotazník – dotazníkové šetření na základě výzkumu GA ČR 2011/2012.....	104
Příloha D: Dotazník – dotazníkové šetření zaměřené na studenty kombinovaného studia....	106

Seznam obrázků

Obrázek 1: Průběh výdělků v závislosti na věku a vzdělání	27
Obrázek 2: Cyklus systematického vzdělávání pracovníků	32
Obrázek 3: Přehled akreditovaných studijních oborů na vysokých školách za rok 2010	39
Obrázek 4: Počty uchazečů o studium na vysokých školách v letech 2000-2010	40
Obrázek 5: Počty studentů na vysokých školách v letech 1998-2010	41
Obrázek 6: Podíl osob s vysokoškolským vzděláním podle věku, rok 2010	43
Obrázek 7: Míra nezaměstnanosti lidí ve věku 20 - 34 let podle dosaženého vzdělání, rok 2010. .	45
Obrázek 8: Nezaměstnanost veřejných vysokých škol v ČR, údaje za rok 2007 – 2011	48
Obrázek 9: Míra nezaměstnanosti v ČR 2002 - 2011, absolventi podle oborového zaměření fakult	48
Obrázek 10: Myslím si, že o připravované reformě VŠ mám dostatek informací.....	60
Obrázek 11: Jsem spokojený se současným stavem českého vysokého školství (reforma není potřeba).....	61
Obrázek 12: Uvažované místo zaměstnání	75
Obrázek 13: Současný status studentů kombinovaného studia	79
Obrázek 14: Uvažované místo zaměstnání	88

Seznam tabulek

Tabulka 1: Věková skladba studentů vysokých škol za rok 2010.....	42
Tabulka 2: Míra nezaměstnanosti absolventů vysokých škol za období 2008 až 2010	44
Tabulka 3: Přehled o nezaměstnanosti absolventů: vysokoškolské magisterské vzdělání, duben 2010	46
Tabulka 4: Hodinové výdělky podle dokončeného vzdělání rok 2010	49
Tabulka 5: Nástupní mzdy absolventů dle studované školy, údaje za rok 2011	50
Tabulka 6: Ukazatele rozpočtu vysokých škol za období 2010 a 2011	53
Tabulka 7: Výše školného na soukromých vysokých školách s ekonomickým zaměřením v tis. Kč za období 2007 až 2011	54
Tabulka 8: Stručný přehled stavu českého systému terciárního vzdělávání	57
Tabulka 9: Nejdůležitější změny, které VŠ čekají	62
Tabulka 10: Porovnání studentských úvěrů k financování vysokoškolského studia (údaje k roku 2011).....	64
Tabulka 11: Srovnání výsledků očekávaných průměrných výdělků mužů a žen za rok 2011/2012 (měsíční hrubá mzda v Kč)	70
Tabulka 12: Srovnání celkových výsledků očekávaných průměrných výdělků za období 2009-2012 (měsíční hrubá mzda v Kč)	70
Tabulka 13: Průměrné očekávané výdělky v jednotlivých situacích za rok 2011/2012	72
Tabulka 14: Očekávané průměrné výdělky absolventů – mužů vysokých škol v jednotlivých městech při nástupu do práce a po 10-ti letech praxe v Kč, rok 2010/2011 a 2011/2012	72
Tabulka 15: Celkové průměrné očekávané platy absolventů vysokých škol v jednotlivých městech při nástupu do práce a po 10-ti letech praxe v Kč, rok 2011/2012.....	73
Tabulka 16: Porovnání průměrných očekávaných výdělků s reálnými hodnotami na trhu práce v Kč, rok 2011/2012.....	74
Tabulka 17: Očekávaná návratnost investice do vzdělání (v %), za období 2009 - 2012.....	74
Tabulka 18: Typ vzdělání rodičů studentů a průměrná hrubá mzda, podle vzdělání, rok 2011/2012	76
Tabulka 19: Platy rodičů absolventů – matek, v jednotlivých městech	76
Tabulka 20: Platy rodičů absolventů – otců, v jednotlivých městech	77
Tabulka 21: Analýza průměrné mzdy v jednotlivých odvětvích v Kč, rok 2011/2012	80

Tabulka 22: Průměrná hrubá mzda prvního zaměstnání, současná a očekávaná v Kč, rok 2011/2012	81
Tabulka 23: Současná výše hrubé měsíční mzdy studentů kombinovaného studia v porovnání s reálnou hrubou měsíční mzdou dle ISPV, rok 2011/2012.....	82
Tabulka 24: Současná a očekávaná mzda v závislosti na odpočtu odpracovaných let, rok 2011/2012	82
Tabulka 25: Současné výdělky z hlediska místa výkonu práce	83
Tabulka 26: Očekávané platy absolventů vysokých škol při nástupu do práce a po 10-ti letech praxe v Kč	85
Tabulka 27: Očekávané průměrné výdělky studentů v daných situacích v Kč, rok 2009/2010 a 2011/2012.....	86
Tabulka 28: Očekávaná návratnost investice do vzdělání (v %)	87
Tabulka 29: Typ vzdělání rodičů studentů	88
Tabulka 30: Výdělky rodičů respondentů	89

Seznam zkratk, značek a symbolů

ČR	Česká republika
€	euro
HDP	Hrubý domácí produkt
ISCAL	Instituto Superior de Contabilidade e Administração de Lisboa
ISCED	Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NÚOV	Národní ústav odborného vzdělávání
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
SŠ	střední škola, středoškolský
TUL	Technická univerzita v Liberci
VŠ	vysoká škola, vysokoškolský
VŠE	Vysoká škola ekonomická

Úvod

V dnešní době mají zaměstnavatelé čím dál větší požadavky na výběr vhodných kandidátů a celkový rozvoj lidských zdrojů, protože si velmi dobře uvědomují, že kvalitní pracovní síla je jedním ze základních předpokladů, které jim mohou pomoci úspěšně obstát v silném konkurenčním prostředí. Současný svět se vyznačuje dynamickým rozvojem technologií a z toho nutně vyplývají rostoucí nároky na kvalitu pracovní síly téměř ve všech oborech. Za nejvýznamnější podobu investice do lidského kapitálu je považováno vzdělávání, které se stalo fenoménem současnosti a studium určitým druhem životního stylu.

Pro každý stát je důležité investovat do vzdělávání svých obyvatel, neboť investování do této formy výrobního faktoru má vliv na produktivitu a je tedy napojeno na hospodářský růst státu. Ministerstvo školství na druhou stranu však tvrdí, že dochází k neustálému růstu počtu studentů a zároveň nákladů na financování vysokého školství, a tak české vysoké školy tedy nutně potřebují reformy. Díky růstu těchto nákladů na financování vysokého školství se zvyšuje zájem vlády o návratnost investice do vysokoškolského vzdělání. Vyřešit tento problém by měla připravovaná reforma terciárního vzdělávání. Skutečnost, že vysokoškolské vzdělání přinese studentům v budoucnu vyšší výdělky, je silným argumentem k přesunutí tíhy financování terciárního vzdělávání na absolventy vysokých škol.

Téma diplomové práce bylo zvoleno na základě těchto skutečností a hlavním úkolem je potvrdit či vyvrátit celkem čtyři hypotézy, které budou stanoveny. První by měla potvrdit, zda opravdu dochází k nárůstu počtu studentů vysokých škol, jak uvádí Ministerstvo školství. Druhá hypotéza je zaměřena na zjištění, zda reforma terciárního vzdělávání je jasně definovaná a studenti přesně vědí, čeho se týká.

Základem pro ověření první hypotézy bude výroční zpráva o činnosti vysokých škol za rok 2010, kterou každoročně vydává Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Díky této zprávě bude analyzována struktura systému vysokých škol v naší zemi. Dále budou

vyhodnoceny základní faktory, které mohou ovlivnit rozhodování studentů o nástupu na vysokou školu.

Důležitým dokumentem, týkajícím se problematiky vysokého školství v České republice, je Bílá kniha terciárního vzdělávání. Tento dokument ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, je výsledkem podrobné analýzy vzdělávacího systému v různých zemích. Zaměřuje se na budoucí rozvoj a prosperitu České republiky, podrobně upravuje koncepci připravované reformy vysokých škol. Cílem reformy má být to, aby se české vysoké školy od základu změnily, aby došlo ke změně systému financování a řízení, či došlo k zavedení tzv. odloženého školného. O co přesně v reformě terciárního vzdělání jde, není mnoha studentům příliš jasné a pro ověření této druhé hypotézy bude analyzován výzkum magazínu Studenta, který se mezi studenty snažil zjistit míru povědomí o navrhované reformě.

Hlavním cílem praktické části diplomové práce bude porovnat očekávané výdělky studentů v České republice a v Portugalsku. V naší zemi budou komparována data od studentů denního a kombinovaného studia. Třetí hypotéza má potvrdit, že očekávané hodnoty budoucích příjmů studentů denního studia jsou vyšší než očekávané výdělky studentů kombinovaného studia. Závěrečná čtvrtá hypotéza by měla stvrdit, že očekávané míry návratnosti portugalských absolventů jsou vyšší než očekávané míry návratnosti českých absolventů. K ověření těchto hypotéz budou analyzována data, které byla shromážděna v rámci výzkumného projektu standardního grantového projektu číslo 402/09/1123 financovaného grantem GA ČR s názvem: „*Návratnost investice do vysokoškolského vzdělání: komparace očekávaných a reálných výdělků v České republice a vybraných zemích*“. Výsledky budou zpracovány za rok 2011/2012 a komparovány s výsledky za předchozí studie grantového projektu. Zároveň bude tato studie rozšířena o výsledky z dotazníkového šetření zaměřené na nástupní, současnou a očekávanou výši výdělků studentů kombinovaného studia. Dotazníkové šetření bylo inspirováno výzkumným projektem číslo 402/09/1123 a bylo uskutečněno na Technické univerzitě v Liberci. Při analýze dotazníkového šetření byly sledovány pouze průměrné hodnoty, práce se nezabývá komparací výsledků z hlediska hodnot mediánu.

1 Teorie lidského kapitálu

Součástí dnešní obchodní a manažerské terminologie a nedílnou součástí ekonomické teorie 20. století se stal pojem „*lidský kapitál*“. Investováním do lidského kapitálu se rozumí například školní vzdělání, různé jazykové a rekvalifikační kurzy a v neposlední řadě musíme také zahrnout i zdravotní péči. Smyslem takovéto investice je zvýšit produktivitu a na to navazující hospodářský růst státu. Lidský kapitál můžeme dle OECD definovat jako „*schopnosti, znalosti, vlastnosti a kvalifikace obsažené v jednotlivcích, které usnadňují vytváření osobního, sociálního a ekonomického blahobytu*.“¹

1.1 Vývoj názorů na lidský kapitál

Jeden z prvních pokusů o zjištění peněžní hodnoty investice do lidského kapitálu je možné najít v díle *Bohatství národů* od Adama Smithe, kde pozitivní vliv vzdělání na produktivitu člověka přirovnal ke zvýšení produktivity celé továrny v důsledku pořízení nového stroje. Mnoho dalších ekonomů, ačkoliv sami ještě neužívali pojem lidský kapitál, považovalo buď celé lidské bytosti (Irving Fisher, León Walras) nebo pouze jejich schopnosti (Alfred Marshall) za určitou formu kapitálu.²

Skutečný rozvoj této teorie je po právu připisován ekonomům chicagské školy³, kteří se o něj zasadili na přelomu 50. a 60. let 20. stol. Téměř každý představitel této ekonomické školy určitým způsobem přispěl k jejímu rozpracování, ale teorie lidského kapitálu je především spojena s osobnostmi Garyho S. Beckera, Jacoba Mincera a Theodora W. Schultze, kteří rozvinuli její moderní základy v takové podobě, v jaké chápeme lidský kapitál i v současnosti, tedy přinášející svému nositeli a celé společnosti budoucí výnosy stejně jako ostatní formy kapitálu. Fuente zdůrazňuje, že dnešní

---

¹ OECD: *The value of people*, [online]. 2006 [vid. 2011-11-17]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/dataoecd/35/51/37967294.pdf>, s. 29

² KIKER, B. F. *The historical roots of the concept of human capital*. The Journal of Political Economy. Vol. 74, No. 5. (October, 1966), s. 481.

³ Chicagská škola se vztahuje k Chicagské univerzitě od roku 1930. Základní charakteristikou spojující příslušníky této školy je zejména víra ve svobodné trhy. Jejich liberální myšlení se orientuje na snahu minimalizovat úlohu ve státní ekonomice.

ekonomika je založena na řešení nových problémů, proto je zapotřebí si osvojovat nové znalosti, aby byl člověk schopen tyto situace řešit sám. Jen málo dnešních pracovních míst je založeno pouze na fyzické zdatnosti zaměstnance a je u nich zapotřebí i vlastní iniciativy, kterou je dobré podpořit vlastními dovednostmi.

Fuente rozlišuje tři složky lidského kapitálu:

- Obecné dovednosti - zahrnují základní jazykovou a kvantitativní gramotnost, obecněji jsou chápány jako schopnost využívat informace k řešení případných problémů. Pod jazykovou gramotností je představeno umění vyznat se v psaném textu nebo v jiném materiálu a to vše umět využít v další práci. Kvantitativní gramotností se rozumí osvojení si základů matematiky a jiných dovedností k formulaci problémů, u kterých by člověk použil nabyté techniky a učinil srozumitelný závěr.
- Specifické dovednosti – týkají se konkrétních technologií, např. práce s počítačovým programem s různými stupni složitosti, údržba nebo oprava specifické části stroje atd.
- Technické a vědecké znalosti - takové znalosti, které člověk využívá v konkrétních organizovaných subjektech specializovaných např. na fyziku nebo na architekturu.⁴

1.2 Vymezení pojmu lidský kapitál

Pro snadnější pochopení pojmu lidský kapitál je vhodné uvést některé charakteristické rysy, které jej činí specifickým vzhledem k ostatním druhům kapitálu. Hlavní odlišnost především spočívá ve vázanosti na konkrétního nositele, z čehož plyne jeho nízká likvidita, neboť jej není možné prodat ani koupit. Lidé, kteří investují do lidského kapitálu, podstupují značné riziko, protože nedisponují přesnými informacemi o svých schopnostech a své budoucnosti.⁵ Neočekávané události mohou zcela změnit způsob využití již nabytého

---

⁴ FUENTE, A. a A. CICCONE. *Human capital in a global and knowledge-based economy: final report*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2003, s. 7. ISBN 92-894-4565-3.

⁵ KAMENÍČEK, J. *Lidský kapitál: úvod do ekonomie chování*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2003, s. 63. ISBN 80-246-0449-3.

lidského kapitálu, určité znalosti nebo dovednosti, do kterých bylo dříve investováno, mohou zůstat v důsledku takovéto změny nevyužity, čímž dojde k znehodnocení lidského kapitálu.

1.3 Přístupy k lidskému kapitálu

Lidský kapitál je možné sledovat z různých hledisek. Ekonomové trhu práce se zaměřují zejména na vliv vzdělání a znalostí na individuální mzdy a jiné výstupy trhu práce. Od 60. let 20. století se začal studovat lidský kapitál i z makroekonomického hlediska. Začaly se používat techniky růstového účetnictví k analýze vlivu vzdělání a lidského kapitálu na ekonomický růst.

1.3.1 Makroekonomický přístup

V současné době je značná pozornost věnována faktorům, které ovlivňují dlouhodobý ekonomický růst, a to hlavně lidskému kapitálu v souvislosti s vývojem společnosti. Dochází k hledání souvislostí mezi lidským kapitálem a dlouhodobým růstem ekonomiky, ale jenom tvorba lidského kapitálu pro ekonomický růst nestačí. Zajištění pozitivního vlivu lidského kapitálu na dlouhodobý ekonomický růst ne vždy znamená jeho efektivní využití. Základními faktory, které nejvíce ovlivňují efektivní využití lidského kapitálu, mohou být flexibilní trh práce, flexibilní školství či celoživotní vzdělávání.

a) Flexibilní trh práce

Flexibilní trh práce je takový, který je schopen se přizpůsobit měnícím se ekonomickým podmínkám, přičemž je stále zajištěna nízká inflace, vysoká zaměstnanost, nízká nezaměstnanost a plynulý růst reálných důchodů. Dokonalá flexibilita by tedy znamenala, že by každá změna ekonomického prostředí vyvolala okamžitou realokaci pracovní síly tak, aby byla co nejefektivněji využita a aby nezaměstnanost zůstala na co nejnižší úrovni.

Hlavní charakteristiky flexibilního trhu práce jsou:

- *flexibilní pracovní doba* – chápána jako možnost uzavírat pracovní smlouvy, které uspokojí požadavky zaměstnavatelů a zaměstnanců v oblasti délky nebo pružnosti pracovní doby;

- *mzdová flexibilita* – je ovlivňována pomocí daňového systému a systému sociálního zabezpečení, ustanovením minimální mzdy a systému mzdového vyjednávání;
- *mobilita pracovní síly* - geografická a profesní mobilita neboli realokace pracovní síly.

b) Flexibilní školství

Dalším důležitým předpokladem efektivního využití lidského kapitálu je zajištění tvorby takového lidského kapitálu, který odpovídá potřebám a struktuře ekonomiky. Tvorbu a akumulaci adekvátního lidského kapitálu může zajistit flexibilní školství pružně reagující na měnící se požadavky ekonomiky tak, aby připravovalo absolventy disponující znalostmi a schopnostmi uplatnitelnými na trhu práce. Školství nereagující na aktuální situaci ve společnosti a výhledy do budoucna může vést k tvorbě a akumulaci lidského kapitálu nevyužitelného na trhu práce. Důležitým nástrojem zvyšování kvality školní přípravy a uplatnitelnosti absolventů na trhu práce je získávání aktuálních informací o situaci na trhu práce, trendech a odvětví, a také předpokládané zaměstnanosti v jednotlivých profesích. Tyto informace by měly tvořit základ tvorby obsahu a struktury nabídky vzdělání.

c) Celoživotní vzdělávání

Pro zjištění co nejefektivnějšího využití lidského kapitálu je také důležitá jeho adaptabilita na nově měnící se požadavky ekonomiky. Lidský kapitál, získaný primárním vzděláním ve školách, již dnes nevystačí po celou dobu ekonomické aktivity jedince. Potřeba neustálého přizpůsobování znalostí a schopností novým trendům je způsobena růstem vědeckotechnického pokroku a růstem konkurence v globalizovaném světě. Tato potřeba navíc roste s rostoucí úrovní dosaženého vzdělání. K zajištění plynulého přizpůsobování lidského kapitálu na měnící se strukturu ekonomiky slouží právě tzv. celoživotní vzdělávání.

1.3.2 Mikroekonomický přístup

U mikroekonomického přístupu rozlišujeme tři typy lidského kapitálu, kterých lze dosáhnout v průběhu života. Jedná se o počáteční lidský kapitál získaný v rodině, lidský

kapitál získaný studiem a lidský kapitál získaný během pracovního života. Nejvíce zkoumaným vztahem ve většině studií je počet let vzdělávání a výše mzdy. Je to dílem toho, že zvýšená mzda je nejdůležitějším ekonomickým důsledkem vyšší úrovně vzdělání. Mzdy také odrážejí mezní produktivitu práce, proto vztah mezi počtem let vzdělávání a mzdou lze použít k analýze efektů produktivity vzdělání. Z vyšší úrovně vzdělání vyplývají skutečnosti, jimiž jsou vyšší mzda, vyšší míra ekonomické aktivity a nižší pravděpodobnost nezaměstnanosti.

Nesmíme ale zapomenout na lidský kapitál získaný v rodině. Na to, jaký vliv má rodinné prostředí na dovednosti a návyky. Během studia se mohou i malé rozdíly v nadání dětí výrazně prohloubit. Děti, které jsou rodiči lépe vedeny a vychovávány, si během studia dokáží osvojovat mnohem více poznatků a dovedností než ty děti, u nichž výchovné působení v rámci rodiny neprobíhá tak, jak by mělo.

1.4 Investice do lidského kapitálu

Investice do lidského kapitálu má vliv na produktivitu a je tedy napojena na hospodářský růst státu. Pro občany i pro stát je tedy žádoucí investovat do této formy výrobního faktoru „*Investice se ve svém nejširším pojetí v ekonomické teorii většinou charakterizují jako ekonomická činnost, při které se subjekt vzdává své současné spotřeby s cílem zvýšení produkce statků či služeb v budoucnosti.*“⁶

Pokud se nahlíží na investice do lidského kapitálu, tak je v podstatě možné použít stejnou formulaci. Převážně jde o to, aby vložením peněžních prostředků do lidského kapitálu bylo dosaženo toho, že se tyto investice určitým způsobem vrátí a přinesou s sebou i nějaké další výnosy a výhody. Mezi nejčastější formy investic může být zařazeno vzdělávání a výcvik. Vzděláváním je myšleno především osvojení vědomostí ve školách, na druhou stranu výcvikem je myšleno doplňovat si informace mimo školní instituce. S vyšší úrovní dosaženého vzdělání souvisí také výše výdělku každého jedince. Podle české tiskové

---

⁶ VALACH, J. *Investiční rozhodování a dlouhodobé financování*. Praha: Ekopress, 2006, s. 16. ISBN 80-86929-01-9.

kanceláře dochází k růstu platů vysokoškoláků rychleji, než je tomu u platů středoškoláků. „ČTK uvádí, že díky tomu se pětiletá „ztráta“, kterou mají lidé s vysokou školou oproti středoškolákům, vyrovná již během 11 let.“⁷ Náklady na investice do lidského kapitálu mohou být také rozděleny do dvou skupin podle toho, zda jde o soukromé či veřejné investice. Investice soukromé bývají zpravidla omezeny finančními možnostmi jedinců, mírou jejich motivace a odpovědnosti. Tam, kde soukromé finance nestačí, se zaměřují veřejné investice, a to např. v podobě veřejného školství nebo zdravotnictví. V následující části práce bude přiblíženo formování nejdůležitějších typů investic: školního vzdělávání a výcviku na pracovním místě.

1.4.1 Školní vzdělávání

Mezi nejrozšířenější formy investice do lidského kapitálu patří školství jako takové a tedy školní výuka. Školy lze považovat za instituce, které se zabývají poskytováním vzdělání. Školní vzdělávání jako takové má několik různých podob. Mezi nejznámější podobu můžeme zařadit získávání teoretických znalostí, které následně můžeme aplikovat v praxi. Dalším možným způsobem je získávání teoretických i praktických znalostí. Poslední možná situace je, kdy již člověk v daném oboru pracuje, ale nemá příslušný doklad o vzdělání v tomto oboru a je nucen se zpětně v daném oboru rekvalifikovat. Produktivita studentů po dobu jejich studia je buď velmi omezená nebo prakticky nulová. V případě, kdy se daný jedinec snaží obstarat si finanční prostředky formou různých brigád při studiu nebo o prázdninách, nikdy nebude dosahovat takových výdělků, jako kdyby se věnoval místo studiu zaměstnání na plný úvazek. Mezi přímé náklady na výcvik je možné zahrnout školné a výdaje na školní pomůcky související bezprostředně se studiem. Po dobu studia daní jedinci v naprosté většině nedosahují takového finančního ohodnocení, jako při nástupu do zaměstnání, kdy dojde ke zvýšení výdělků oproti těm, kteří neabsolvovali vysokoškolské studium.

---

⁷ Vysokoškoláci doženou plat středoškoláků za 11 let [online]. [vid. 2011-11-18]. Dostupné z: <http://www.hrexpert.cz/odmenovani-zamestnancu/informace/ctk-vysokoskolaci-dozenou-plat-stredoskolaku-za-11-let-2.html>

1.4.2 Výcvik na pracovním místě

Na většině pracovních pozic nestačí znalosti, které lidé získají vzděláváním ve školách a pro výkon takových povolání je potřeba podstupovat další školení, která jsou organizována přímo firmami. Podle typu získaných znalostí je možné rozlišit výcvik na obecný a specifický vykonávaný na pracovišti. Výcvik, který následně lidem přinese vyšší produktivitu, musí také zahrnovat určité náklady, např. v podobě času, materiálu či mzdy školitelů. Zdeněk Palán tvrdí, že výcvik na pracovním místě je: „*způsob vzdělávání či výuky, která umožňuje osvojení dovedností až do úrovně žádoucích návyků a adekvátních postojů*“.⁸

Obecný výcvik

Pod pojmem obecný výcvik je možné si představit takový výcvik, který není vyhraněný pro určitý obor nebo firmu a užitek tudíž přináší, de facto, všem firmám. Z tohoto důvodu proto firmy nechtějí do obecného výcviku investovat větší finanční obnos, neboť by mohly o takto vyškoleného zaměstnance snadno přijít. Tento typ výcviku tedy poskytují pouze tehdy, pokud za něj nemusí hradit nějaké náklady. Tyto náklady si tedy zaměstnanci budou hradit sami, protože to zvýší jejich mzdu v budoucnu.

Specifický výcvik

Prostřednictvím specifického výcviku je produktivita zvýšena znalostmi a dovednostmi, které lze uplatnit jen u zaměstnavatele, který tento výcvik, školení nebo kurz poskytl. V praxi se setkáváme s pojmem „*dokonalý specifický výcvik*“, kterým bývá označován takový druh výcviku, který by, v případě odchodu absolventa daného výcviku do jiné firmy, nepřinesl tomuto absolventovi žádné zvýšení jeho produktivity. Pro příklad je možno uvést výcvik kosmonautů, jejichž znalosti jsou v jiném sektoru těžko uplatnitelné.

Součástí investic do lidského kapitálu bývá také uváděno investování do lidského zdraví. Péče o zaměstnance se může podnikům vyplatit z několika různých důvodů. Za první pozitivní dopad může být považován fakt, že spokojený zaměstnanec pracuje mnohem lépe než ten nespokojený. Je stejně důležité pečovat o zdraví jedince jak psychické, tak

---

⁸ PALÁN, Z. *Lidské zdroje: Výkladový slovník*. Praha: Academia, 2002, s. 282. ISBN 80-200-0950-7.

i fyzické. Dalším důvodem investice do lidského zdraví je fakt, že bude-li mít zaměstnanec pravidelnou péči, je velká pravděpodobnost, že v podniku setrvá delší dobu. Do kategorie investice do zdraví jsou zahrnuty např. různé formy pravidelných lékařských prohlídek nebo lékaře na pracovišti, nákupy ochranných pomůcek a pracovního oblečení, či financování různých ozdravných pobytů v lázních.

1.5 Návratnost investic do vzdělání

V posledních letech dochází k růstu zájmu o návratnost investic do vysokoškolského vzdělání i z pohledu politiků. Důvodem jsou vzrůstající problémy s financováním vysokoškolského vzdělávání, a to díky nárůstu počtu studentů. „*Právě fakt, že vysokoškolské vzdělání přináší studentům v budoucnu vysokou soukromou míru návratnosti, je argumentem, proč přesunout více tíhu financování VŠ vzdělávání ze státního rozpočtu z peněz daňových poplatníků na studenty, potažmo absolventy vysokých škol.*“⁹ Očekávaná míra výnosnosti je dále analyzována v kapitole 4.1.1 Vývoj očekávaných výdělků absolventů denního studia v ČR. Data jsou zpracována v tabulce č. 17: Očekávaná návratnost investice do vzdělání na straně 74. U vysokoškolského studia jsou za investici do vzdělávání považovány přímé náklady na studium (provoz vzdělávacích institucí, studijní pomůcky, či zvýšené životní náklady během studia) a dále odřeknuté výdělky studenta po dobu studia. Výnosy investice do vzdělávání jsou již složitější záležitostí, mimo jiné také proto, že se jedná o relativně dlouhé období v budoucnosti. Soukromé výnosy jedince představují jednak peněžní výnosy v podobě zvýšených výdělků, ale také řadu nepeněžních výnosů, jako jsou například prestiž, uznání, kulturní orientace apod. Obecně jsou za výnosy investice do vysokoškolského vzdělání považovány zvýšené výdělky oproti středoškolsky vzdělaným jedincům.¹⁰ Návratnost investic do vzdělání se hodnotí na všech úrovních – primární, sekundární, i terciární, a to na makroekonomické i mikroekonomické úrovni. Úroveň mikroekonomická hodnotí především návratnost pro jednotlivce i společnost, makroekonomická se zabývá vztahem mezi investicemi do vzdělání a jejich vlivem na ekonomický růst.

---

⁹ URBÁNEK, V. *Vzdělání a lidský kapitál*. [online]. [vid. 2011-11-10]. Dostupné z: http://kvf.vse.cz/storage/1168948787_sb_urbanek.pdf, s. 2.

¹⁰ URBÁNEK, V. et al. *Návratnost investice do vysokoškolského vzdělání: komparace očekávaných a reálných výdělků I*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2009, s. 48. ISBN 978-80-7372-556-3.

a) Mikroekonomický pohled na návratnosti investic

Na úrovni mikroekonomické lze hovořit o kladné návratnosti investic do vzdělání, i když se pro jednotlivé úrovně vzdělání daná návratnost liší. Primární vzdělávání vykazuje zpravidla vyšší návratnost než sekundární, terciární vzdělávání je pak spojeno s dalším propadem návratnosti. Pokud je brán v potaz přínos let vzdělávání z pohledu jedince nebo firmy, je zjištěno, že platí pravidlo klesající návratnosti. Kadeřábková a Soukup uvádějí, že „každá další časová jednotka (tj. rok studia) přináší relativně nižší výnos než předchozí. Klesající výnosy znamenají, že míra výnosnosti investic do lidského kapitálu se také snižuje. Důvody jsou dva:

- *Investice do vzdělání podléhají zákonu klesajících výnosů. To znamená, že dodatečné znalosti a schopnosti „vyprodukované“ v procesu vzdělávání se s růstem jeho rozsahu zmenšují;*
- *Náklady rostou a výnosy klesají tím více, čím vyšší úroveň vzdělání je dosaženo.“¹¹*

Metody výpočtu návratnosti investic do vzdělání

V následující části práce budou uvedeny tři základní metody, které se používají k výpočtu míry návratnosti investic do lidského kapitálu. Jedná se o propracovanou metodu, zkrácenou metodu a metodu funkce příjmů. Tyto tři způsoby výpočtu se od sebe liší svou náročností, přesností výsledku a především požadovanými statistickými daty.

- Propracovaná metoda

Tato metoda výpočtu přímo vychází z definice míry výnosnosti neboli vnitřního výnosového procenta. Jedná se o diskontní míru r , při níž se současná hodnota budoucích nákladů rovná současné hodnotě budoucích příjmů z investice do vyšší úrovně vzdělání. Výnosy této investice jsou dány zvýšenými výdělky proti těm, kdo mají nižší vzdělání. Pro vysokoškolské vzdělání budou tedy porovnáním středoškoláci.

---

¹¹ KADEŘÁBKOVÁ, B. a A. SOUKUP. *Teorie lidského kapitálu, jeho vliv na konkurenceschopnost*. [online]. [vid. 2011-12-14]. Dostupné z: http://www.agris.cz/etc/textforwarder.php?iType=2&iId=136966&PH_PSESSI_D=3e

Metoda počítá přímo s náklady a výnosy zachycenými v grafu závislosti výdělku na věku a lze ji také vyjádřit vztahem:¹²

$$\sum_{t=c+1}^T (Y_E - Y_{E-c})(1+r)^{-t} = \sum_{t=0}^{t=c} TC_t (1+r)^{-t} \quad (1)$$

Levá strana této rovnice znázorňuje diskontovanou výdělkovou prémii pro jednotlivce s c roky dodatečného vzdělání od dokončení studia v období od $(c+1)$ do doby odchodu do důchodu T . Tyto výnosy odpovídají nákladům TC_t , které vznikly během dodatečného vzdělávání. Vnitřní výnosové procento je hodnota r , která odpovídá současné hodnotě těchto nákladů a výnosů. Čím vyšší je diskontní míra, tím je daná investice výhodnější. V praxi se poté vypočtená míra výnosnosti porovnává s běžnými úrokovými sazbami na kapitálových trzích nebo diskontní sazbou centrální banky. Výhodnost investování do lidského kapitálu se vyplácí do té doby, dokud jeho míra výnosnosti převyšuje míru výnosnosti u těchto alternativních forem investic.

Propracovaná metoda vyplývá z definice míry návratnosti investice do vzdělání, kterou je diskontní míra vyrovnávající sumu diskontovaných nákladů spojených s investicí s diskontovanými výnosy, které investice vytváří. Jak již bylo uvedeno výše, tak ve vysokoškolském vzdělání jsou takovou investicí jednak přímé náklady a odřeknuté výdělky po dobu studia.

Odpovídající rovnice finančních toků je:

$$\sum_{t=G-E}^{R-E} [E_1(t) - E_0(t)] (1+r^*)^{-t} - \sum_{t=1}^{G-E} [E_0(t) + C(t)] (1+r^*)^{-t} = 0 \quad (2)$$

---

¹² URBÁNEK, V. et al. *Lidský kapitál a očekávaná návratnost investice do vysokoškolského vzdělávání v České republice a v zemích Evropské unie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2005, s. 22. ISBN 80-7372-024-8.

míra návratnosti investice do vzdělání zahrnuje na straně nákladů soukromé náklady studenta na vzdělání, na straně výnosů poté výdělků po zdanění. Fiskální míra návratnosti investice do vzdělání zahrnuje výnosy a náklady, které vzniknou státu v souvislosti s podporou vysokoškolského vzdělání.“¹³

- Zkrácená metoda

Touto metodou výpočtu návratnosti investice do vzdělání lze vyjádřit jak soukromou, tak společenskou míru výnosnosti. Pro vyjádření soukromé míry výnosnosti a k výpočtu vnitřního výnosového procenta lze použít vztah:

$$r^* = \frac{AE_u - AE_s}{S_u * A_{es}} \quad (3)$$

kde:

AE – průměrné výdělků na i-té, resp. j-té úrovni vzdělání,

S – doba vzdělání.

Zkrácená metoda výpočtu je méně náročná na potřebu dat oproti dalším dvěma metodám, avšak vychází z předpokladu, že výdělků nezávisí na věku jedince. Abstrahuje od konkrétního tvaru funkce výdělku v závislosti na věku. Odhady v pozdějším věku jsou tedy nevýhodou a tato metoda je také velmi citlivá na to, jak jsou počítány průměrné výdělků. Tato metoda je i přesto užitečná především v situacích, kde je nedostatek dat a pokud analýza předpokládá pouze hrubý odhad pro potřeby výzkumu.¹⁴

- Metoda funkce příjmů

Tato metoda je někdy nazývána jako Mincerova funkce a zahrnuje odhad regresní rovnice, do níž lze dosadit příslušná data (vzdělání, pracovní zkušenost apod.) a vypočítat regresní

---

¹³ URBÁNEK, V. *Vzdělání a lidský kapitál*. [online]. [vid. 2011-11-17]. Dostupné z: http://kvf.vse.cz/storage/1168948787_sb_urbanek.pdf, s. 4.

¹⁴ URBÁNEK, V. et al. *Lidský kapitál a očekávaná návratnost investice do vysokoškolského vzdělávání v České republice a v zemích Evropské unie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2005, s. 22. ISBN 80-7372-024-8.

koeficienty ze kterých lze dále kalkulovat míru návratnosti investice do vzdělání. Původní nejjednodušší tvar Mincerovy rovnice lze zapsat jako:

$$\ln Y_s = \ln Y_0 + rs \quad (4)$$

Kde Y_s a Y_0 jsou výdaje před a po vzdělání, r je diskontní míra a s je doba vzdělání.

b) Makroekonomický pohled na návratnosti investic

Většina makroekonomických studií vykazuje pozitivní vztah mezi investicemi do vzdělání a výstupy. Přestože přímý vliv lidského kapitálu na ekonomický růst není jednoduše měřitelný, statistiky OECD ukazují, že průměrné prodloužení doby studia o jeden rok přináší dlouhodobý růst HDP země v rozsahu 4-6%. Toto navýšení je v rozvinutých zemích vyšší než u rozvojových, za čímž stojí hlavně vyšší kvalita vzdělávání a větší objem předávaných znalostí ve vyspělejších zemích. Aby však docházelo ke skutečnému ekonomickému rozvoji země, musí být růst HDP doprovázen také dalšími důležitými jevy, které jsou nezbytné pro kvalitu života lidí. Jedná se například o ochranu základních lidských práv, dobrou zdravotní péči, snižování chudoby a nerovnoprávnosti, zlepšování demokratických principů apod.

Vedlejší přínosy vzdělání jsou však bohužel doposud často opomíjeny, a to zejména proto, že jsou obtížně měřitelné. Zabývá se jimi teorie externalit vzdělávání, která je pravděpodobně nejvýznamnějším efektem externalit v souvislosti s lidským kapitálem. Nejčastěji uváděné externality vzdělání zahrnují kvalitní občanství, komunikační dovednosti, politickou stabilitu, právní chování, kulturní úroveň, kvalitní trávení volného času a určitý zdravotní standard. Mezi dalšími externalitami lze jmenovat úspory veřejných výdajů, zejména v oblasti sociálního zabezpečení a zdravotní péče.¹⁵

---

¹⁵ URBÁNEK, V. et al. *Lidský kapitál a očekávaná návratnost investice do vysokoškolského vzdělávání v České republice a v zemích Evropské unie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2005, s. 65. ISBN 80-7372-024-8.

1.6 Firemní vzdělávání

Vzdělání je obecně souhrnem znalostí, které lidé získávají pomocí vzdělávání, výuky a studia specifických vědomostí. Vzdělávání jednotlivce pokračuje i po studiích na vysoké škole a začíná při nástupu do zaměstnání. V dnešní době jsou na každého člověka kladeny stále vyšší nároky a požadavky z hlediska jeho znalostí a dovedností. Proto, aby člověk mohl být kvalitní pracovní silou, musí své pracovní schopnosti a dovednosti trvale přizpůsobovat stále se měnícím požadavkům trhu práce.

Vytvářením podmínek pro vzdělávání svých pracovníků ovlivňuje zaměstnavatel pozitivně jejich spokojenost, motivaci, vazbu na organizaci a na druhé straně zvyšuje atraktivitu zaměstnání v podniku. V současnosti už nepovažují vzdělání za důležité pouze jenom firmy, neboť také mnozí zaměstnanci si uvědomují, že pokud si své znalosti a dovednosti nebudou průběžně obnovovat a prohlubovat, nemají na dnešním trhu práce příležitost získat či si udržet zaměstnání, které naplňuje jejich představy a očekávání. Většina zaměstnanců ví, že vzdělávání poskytované zaměstnavatelem je velice cenná přednost. Toto tvrzení bylo podloženo i výsledky vyplývající z provedeného dotazníkového šetření, které bylo zaměřeno na studenty kombinovaného studia. Z této analýzy na straně 79 vyplývá, že pouze necelých 13 % studentů je ze strany zaměstnavatele ve studiu podporováno. Firmy, které poskytují svým zaměstnancům jakékoliv formy vzdělávacích akcí, jsou čím dál tím více vyhledávané. Poskytování vzdělávání se pro ně stává na trhu práce konkurenční výhodou.

Jednou z hlavních konkurenčních výhod mezi podniky se v současné době stávají schopnosti a znalosti zaměstnanců společnosti. Na investice do vzdělávání, respektive do lidského kapitálu jako celku, je nahlíženo stejně tak, jako na investice do hmotného i nehmotného kapitálu. Není vždy snadné a často ani výhodné získat zaměstnance právě s těmi schopnostmi, dovednostmi a znalostmi, které daný podnik právě potřebuje. A hlavně, a to nejen kvůli této skutečnosti, je zapotřebí efektivně vzdělávat a rozvíjet schopnosti svých zaměstnanců. Investování do lidského kapitálu může podnik realizovat různými formami. Vodák a Kucharčíková uvádějí, že se orientuje zejména na *„zkvalitňování a zvyšování pracovních schopností, dovedností a vědomostí, změnu postojů, realizované prostřednictvím systému podnikového vzdělávání. Zvyšování hodnoty jak*

*obecného, tak i specifického lidského kapitálu je možné dosahovat různými cestami, například vzdělávacími kurzy, sebevzděláváním, dálkovou formou vzdělávání, otevřeným studiem apod. Všechny formy směřují k celkovému rozvoji osobnosti, tedy k získání nových vědomostí, dovedností, ke změně postojů a chování jednotlivců a ke zvyšování jejich kvalifikace.*¹⁶

Koncepce firemního vzdělávání představuje v podstatě určení základního smyslu vzdělávání, jeho pojetí, postavení ve společnosti, stanovení cílů a funkcí, včetně definování způsobu začlenění do systému řízení lidských zdrojů. Koncepce je tedy konkretizací strategie vzdělávání. S koncepcí vzdělávání úzce souvisí systém vzdělávání.

1.6.1 Systém firemního vzdělávání

Za nejefektivnější podnikové vzdělávání zaměstnanců v podniku je považováno takové vzdělávání, které je trvalou součástí podnikových činností. Jedná se o tzv. systematické vzdělávání a rozvoj pracovníků. Hlavní charakteristikou systematického vzdělávání je, že probíhá nepřetržitě v rámci opakujícího se cyklu identifikace potřeby, plánování, realizace a vyhodnocování, kdy se zkušenosti z předchozích cyklů využívají v cyklech dalších a vzdělávání se tak soustavně zlepšuje. Pouze takovýto způsob vzdělávání firemní pracovní síly vede v delším časovém horizontu ke zlepšení celkové kvalifikace zaměstnanců podniku, což se následně projeví ve zvýšené konkurenceschopnosti podniku.

Koubek uvádí, že „*cyklem systematického vzdělávání je stále dokola se opakující proces stávající ze čtyř na sobě navazujících složek. Zmiňovanými složkami jsou identifikace potřeby vzdělávat, plánování vzdělávání, realizace vzdělávání a vyhodnocení výsledků vzdělávání. Uvedené čtyři složky jsou do určité výše samostatnými procesy, ale navazují na sebe a navzájem se ovlivňují.*“¹⁷

---

¹⁶ VODÁK, J. a A. KUCHARČÍKOVÁ. *Efektivní vzdělávání zaměstnanců*. 2. aktualizované a rozšířené vyd. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 39. ISBN 978-80-3651-8.

¹⁷ KOUBEK, J. *Řízení lidských zdrojů: základy moderní personalistiky*. 4. vyd. Praha: Management Press, 2009, s. 260. ISBN 978-80-7261-168-3.

Obrázek 2: Cyklus systematického vzdělávání pracovníků

Zdroj: Vlastní zpracování dle publikace KOUBEK, J. *Řízení lidských zdrojů: základy moderní personalistiky*. s. 260.

Tento cyklus je postaven na základech podnikové politiky a strategie v oblasti vzdělávání a rozvoje zaměstnanců. Jeho předpokladem jsou určité podmínky v organizaci, jako jsou pracovníci organizace, kteří zajišťují a organizují vzdělávání, vzdělávací programy, školící zařízení a podobně. Cyklus činí vysoce efektivním systematickou organizaci. Mezi výhody systematického vzdělávání patří odborně vzdělaní pracovníci v požadované skladbě podle potřeb podniku, neustálé zvyšování výkonu pracovníků, růst jejich kvalifikace a motivace nebo zvyšování efektivity vzdělávání z důvodu implementace vylepšených postupů po vyhodnocení předchozího vzdělávání.

1.6.2 Metody vzdělávání

Základní metody firemního vzdělávání jsou rozděleny do tří částí, vzdělávání na pracovišti, mimo pracoviště a vzdělávání na rozhraní pracoviště a mimo něj.

a) Vzdělávání na pracovišti

Vzdělání na pracovišti je dle Dvořákové „metoda, během níž dochází k provádění pracovních operací na daném určitém pracovním místě. Metoda je určena spíše pro profese s nižší kvalifikační náročností, především pro dělníky. Slouží k osvojení základního

pracovního jednání. Základem je přístup k pracovníkovi jako k jednotlivci, kdy bereme v potaz jeho vlastnosti, motivaci, rychlost vstřebávání informací a ostatní podstatná fakta jeho osobnosti. ¹⁸

Jako typické vzdělávání na pracovišti můžeme označit následující metody:

- instruktáž při výkonu práce;
- pověření úkolem;
- rotace práce;
- coaching;
- mentoring.

b) Vzdělávání mimo pracoviště

Je určeno vedoucím pracovníkům a specialistům na různé oblasti (například informační technologie), tedy pro profese s vyšší kvalifikační náročností.

Typickými metodami tohoto druhu vzdělávání jsou:

- přednáška;
- simulace;
- Assessment Centrum;
- Outdoor training.

c) Vzdělávání na rozhraní pracoviště a mimo něj, které je kombinací předchozích dvou metod. Metodou může být například e-learning. Existuje celá řada definic e-learningu, které vznikaly v různých dobách.

V poslední době se používají např. tyto definice:

- e-learning je výuka s využitím výpočetní techniky a internetu,
- e-learning je v podstatě jakékoli využívání elektronických materiálních a didaktických prostředků k efektivnímu dosažení vzdělávacího cíle s tím, že je realizován zejména prostřednictvím počítačových sítí.

---

¹⁸ DVOŘÁKOVÁ, Z. et al. *Management lidských zdrojů*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 298. ISBN 978-80-7179-893-4.

2 Terciární vzdělávání

Vysoké školy jsou nejvyšším článkem vzdělávací soustavy a jsou vnímány jako vrcholná centra vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti. Hlavním cílem terciárního vzdělávání je poskytnout studentům odpovídající profesní kvalifikaci, připravovat je na výzkumnou práci, podílet se na celoživotním vzdělávání a přispívat k rozvoji občanské společnosti. Veškerá školská zařízení je možné najít v rejstříku škol a školských zařízení, kde jsou zapsána. Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy v rámci tohoto rejstříku garantuje, že všechna školská zařízení stejné úrovně budou podávat také vzdělání ve srovnatelné úrovni. Mezi nejužívanější právní formu školských institucí patří příspěvková organizace. Školy tak spravují majetek, který jim svěřil zřizovatel. Dostávají od něj příspěvky na svou činnost a většinou bývají neziskové.

Z pohledu zřizovatele daných institucí se školy rozdělují do tří skupin:¹⁹

- *školy zřizované ministerstvem nebo orgány územní samosprávy* (veřejné školy) – mohou mít formu příspěvkové organizace nebo organizační složky státu;
- *školy zřizované registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi* (církevní školy) – zřizovány většinou v právní formě školské právnické osoby²⁰;
- *soukromé školy* – zřizované právnickou nebo fyzickou osobou v různých právnických formách, které upravuje obchodní zákoník (např. s.r.o., a.s. apod.), mohou však využívat i formy obecně prospěšné společnosti či formy školské právnické osoby.

Podle mezinárodní klasifikace ISCED²¹ 1997 se terciární vzdělání člení na tyto dvě následující úrovně:

---

¹⁹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, České priority pro Evropu Díl I - Vzdělávání v roce 2009 v datech: *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy ČR v roce 2009*. [online]. 2010 [vid. 2012-03-16]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/13482_1_1/, s. 26.

²⁰ Školská právnická osoba je novou právní formou neziskové organizace, která byla zavedena školským zákonem a jejíž činnost je omezena na oblast vzdělávání.

²¹ Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání - ISCED (International Standard Classification of Education) byla vypracována a vydána UNESCO v roce 1976, aby sloužila "jako nástroj vhodný pro shromažďování, zpracování a zpřístupňování vzdělávacích statistik jak v jednotlivých zemích, tak v mezinárodním měřítku.

- „úroveň ISCED5 – která je označovaná jako první stupeň terciárního vzdělávání, zahrnuje zejména programy bakalářského a magisterského studia, vzdělávání na vyšších odborných školách aj., nesměruje přímo k vědecké kvalifikaci,
- úroveň ISCED6 - označovaná jako druhý stupeň terciárního vzdělávání, která směřuje k vědecké kvalifikaci, zahrnuje doktorské studijní programy, resp. vědeckou přípravu.“²²

2.1 Terciární systém v České republice

V největší míře poskytují terciární vzdělávání vysoké školy, ať už se jedná o univerzitní či neuniverzitní. Za relativně novou formu tohoto vzdělávání můžeme považovat také vyšší odborné školy.

Vyšší odborné vzdělávání

Vyšší odborné školy se staly od roku 1995 běžnou součástí vzdělávacího procesu a fungují především na bázi pokračování středních odborných škol. Jedná se vlastně o mezistupeň mezi sekundárním a terciárním vzděláváním. Tyto vzdělávací programy v denní formě mají délku studia 3 roky, ale obory zaměřené na zdravotní péči jsou ještě o půl roku delší, a to i včetně praxe. V současné době poskytuje v naší zemi tento typ vzdělání celkem 184 škol. Základním předpokladem tohoto studia je dostatečně velké zaměření praktické znalosti, ale i praxe na různých pracovištích, která mají s danou školou uzavřenou smlouvu.

Vysoké školství

Česka republika je zapojena do tzv. Boloňského procesu, který si klade za cíl vytvořit do roku 2010 Evropský prostor vysokého školství²³. Tento proces vzešel ze snahy ministrů odpovědných za vysoké školství vytvořit jednotný evropsky prostor, který by harmonizoval rozličné evropské vzdělávací systémy. Česka republika se stala součástí tohoto procesu v roce 1999, kdy stvrdila přijetí podpisem Boloňské deklarace. Do dnešní

---

²² PRŮCHA, J. *Vzdělávání a školství ve světě: základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. 1.vyd. Praha: Portál, 1999, s. 141. ISBN 80-7178-290-4.

²³ European Higher Education Area – EHEA

doby se přihlásilo k vytvoření otevřeného prostoru vysokého školství v Evropě celkem 47 zemí. Zatím poslední členskou zemí se stal v roce 2010 Kazachstán. Mezi hlavní rysy nového evropského systému patří:²⁴

- „zavedení tří cyklů vysokoškolského vzdělávání (bakalářského, magisterského a doktorského),
- zavedení kvalifikačních rámců popisujících jednotlivé vzdělávací systémy prostřednictvím výstupů učení,
- vytvoření Evropského kreditního systému (*European credit transfer system – ECTS*),
- zavedení dodatku k diplomu (*Diploma Supplement – DS*),
- uznávání kvalifikací a části studia,
- podpora mobility studentů,
- zajišťování kvality vysokoškolského vzdělávání,
- podpora celoživotního vzdělávání,
- posílení evropské dimenze ve vysokoškolském vzdělávání.“

Vytvoření takového jednotného systému přispěje nejen k tomu, že se evropské vysoké školství stane vzájemně kompatibilní a srovnatelné, ale bude také díky němu posílena konkurenceschopnost absolventů evropských vysokých škol na trhu práce.

2.1.1 Legislativní rámec terciárního vzdělávání v ČR

Vysoké školství v České republice prošlo od roku 1990 významnými změnami. Zákonem č. 172/1990 Sb., o vysokých školách, byly zavedeny nové typy vysokoškolského studia. Studium má tedy formu prezenční, distanční a kombinovanou. Další změny vysokého školství jsou datovány v roce 1998, kdy byl přijat nový zákon o vysokých školách. Došlo ke změnám právního postavení dosavadních státních vysokých škol na veřejnoprávní instituce a veškerý majetek, který dosud využívaly, jim byl předán do vlastnictví. Od roku 1999 působí na území České republiky také soukromé vysoké školy, které poskytují

---

²⁴ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy České republiky v roce 2009* [online]. 2009 [vid. 2011-11-17]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/13480_1_1/, s. 72.

studium bakalářských, tak i magisterských studijních programů a neustále dochází k rozšiřování jejich nabídky.

Zákon o vysokých školách byl několikrát novelizován. Předmětem těchto novelizací bylo zejména zvýšení pravomoci vysokých škol v nakládání s majetkem, jehož cílem bylo usnadnit vícezdrojové financování. Prostřednictvím restrukturalizace studia došlo k zavedení celoživotního vzdělávání v rámci akreditovaných studijních programů. V současnosti studenti mohou vybírat z široké škály bakalářských, magisterských a doktorských studijních programů. Dle požadavků boloňského procesu většina nabízených studijních programů byla po roce 2001 postupně transformována z tzv. dlouhých magisterských studijních programů na krátké bakalářské studijní programy a na ně navazující magisterské studijní programy. Výjimku tvoří pouze případy, kdy to vyžaduje charakter studijního programu, a pak je standardní doba studia 4 a nejvýše 6 let. Jedná se např. o medicínské, farmaceutické či právní obory. V oborové struktuře studentů vysokých škol se stále udržuje výraznější zastoupení studentů v technických oborech, následují ekonomické, humanitní a pedagogické obory.

Zákon rozlišuje vysoké školy univerzitního a neuniverzitního typu. Průcha uvádí, že *„vysoká škola univerzitního typu uskutečňuje magisterské nebo doktorské studijní programy a v souvislosti s tím vědeckou a výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost. Může uskutečňovat též bakalářské studijní programy a vysoká škola neuniverzitní uskutečňuje převážně bakalářské studijní programy a v souvislosti s tím výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo tvůrčí činnost. Vysoká škola neuniverzitní se nečlení na fakulty“*.²⁵

Na kvalitu vzdělávání dohlíží Akreditační komise, jejímž cílem je péče o kvalitu vysokoškolského vzdělávání a všestranně posuzuje vzdělávací, vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou či další tvůrčí činnost vysokých škol. Hodnotí zejména činnost vysokých škol a kvalitu akreditovaných činností. Zveřejňuje výsledky hodnocení a posuzuje další záležitosti týkající se vysokého školství, které jí předloží ministr a vydává k nim stanovisko.

---

²⁵ PRŮCHA, J. *Vzdělávání a školství ve světě: základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. 1.vyd. Praha: Portál, 1999, s. 142. ISBN 80-7178-290-4.

Akreditační komise vydává stanovisko:

1. k žádostem o akreditaci studijních programů;
2. k žádostem o oprávnění konat habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem;
3. ke zřízení, sloučení, splynutí, rozdělení nebo zrušení fakulty veřejné vysoké školy;
4. k udělení státního souhlasu pro právnickou osobu, která chce působit jako soukromá vysoká škola;
5. k určení typu vysoké školy.

Akreditační komise má 21 členů, které jmenuje vláda České republiky. Členové Akreditační komise jsou jmenováni na dobu šesti let; jmenování mohou být nejvýše na dvě funkční období.²⁶

2.2 Vývoj systému terciárního vzdělávání v ČR

Počet studentů na vysokých školách, ať už státních, veřejných či soukromých, každým rokem narůstá. Podle výroční zprávy o činnosti VŠ za rok 2010 je uvedeno, že od roku 1998 do roku 2010 došlo k nárůstu studentů o více než 110 %. Na tento vzrůstající trend má vliv několik faktorů. Jedním faktorem ovlivňující počet studentů na vysokých školách je možné zmínit zejména vyšší nároky pracovního trhu. V dnešní době je vzdělání nedílnou součástí životopisu a bez něj se člověk neobejde. Je však také třeba přiznat, že samotné vzdělání neznamená téměř nic, protože zaměstnavatelé v dnešní době požadují kromě vzdělání také určitou praxi. Vidina kvalitního vzdělání je také často spojena s vidinou vyšších výdělků. Platové rozdíly podle dosaženého vzdělání jsou zachyceny v kapitole 2.4 Nástupní platy absolventů vysokých škol na straně 49 v tabulce č. 4, která srovnává hodinové výdělky podle dosaženého vzdělání.

S jistotou však nelze říci, že člověk, který vystudoval vysokou školu, bude mít zároveň vyšší mzdu než člověk bez tohoto vzdělání. Velmi také závisí na tom, do jaké míry je člověk aktivní a jaký obor svého povolání si zvolí. Jedním z nejdůležitějších faktorů je také

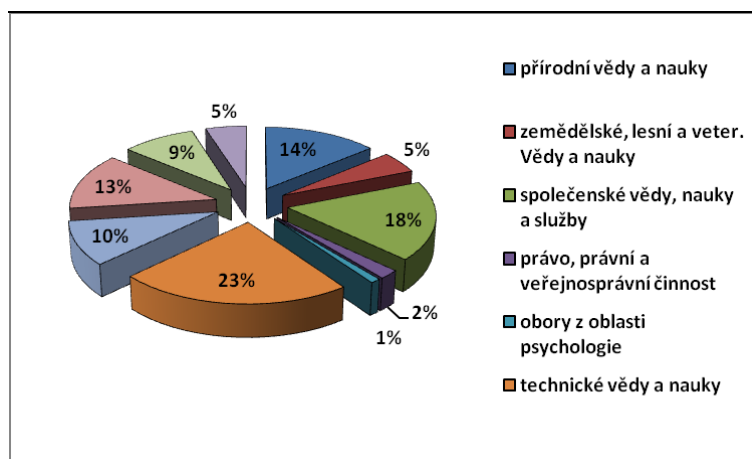
²⁶ Akreditační komise České republiky [online]. 2012 [vid. 2012-01-02]. Dostupné z: <http://www.akreditacnikomise.cz/>

rodinné zázemí a podpora rodiny, která umožní svým dětem studovat. Finanční a psychická podpora je jedním z faktorů, které usnadní studium na vysoké škole.

2.2.1 Struktura systému vysokých škol v ČR

V roce 2010 uskutečňovalo svoji vzdělávací činnost v České republice 73 vysokých škol, z toho 26 veřejných, 2 státní a 45 soukromých. Obě státní, 3 soukromé vysoké školy (Univerzita Jana Amose Komenského, s.r.o., Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., a Vysoká škola finanční a správní, o.p.s.) a 24 veřejných vysokých škol bylo univerzitního typu. 42 soukromých a 2 veřejné vysoké školy (Vysoká škola polytechnická Jihlava a Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích) bylo neuniverzitního typu.²⁷ V roce 2010 poskytovaly veřejné a soukromé vysoké školy studium celkem v 2 500 akreditovaných studijních programech.²⁸

Následující obrázek č. 3 znázorňuje členění dle jednotlivých oborů. Je možné si všimnout, že nejvíce akreditovaných studijních oborů je zaměřeno na technické vědy a nauky, společenské vědy a nauky a přírodní vědy a nauky. Naopak nejmenší zastoupení mají obory z oblasti psychologie a právo, právní a veřejnosprávní činnost.

Obrázek 3: Přehled akreditovaných studijních oborů na vysokých školách za rok 2010

Zdroj: Vlastní zpracování vycházející z MŠMT: Výroční zprávy o činnosti VŠ za rok 2010, s. 5.

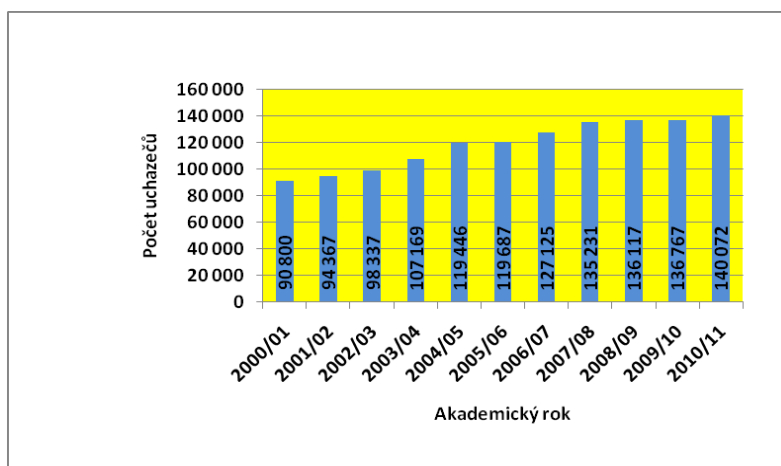
²⁷ Seznam všech Vysokých škol v ČR je přílohou A této práce.

²⁸ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR: *Výroční zpráva o činnosti vysokých škol za rok 2010* [online]. 2009 [vid. 2012-02-01]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/18710>

Zájem o studium a počty studentů na vysokých školách

1. Zájemci o studium

V roce 2010 si přihlášky na vysoké školy podalo celkem 150 588 osob. Zájemců na veřejné vysoké školy bylo 138 660 a na soukromé vysoké školy 16 724 osob. Největší zájem u veřejných vysokých škol byl o studium na Masarykově univerzitě a na Univerzitě Karlově v Praze. Ze soukromých vysokých škol měly nejvíce zájemců o studium Univerzita Jana Amose Komenského a Metropolitní univerzita Praha. Přehled o vývoji počtu uchazečů o vysokoškolské studium v letech 2000/01 až 2010/11 ukazuje následující graf, který zobrazuje, že dochází ke každoročnímu nárůstu počtu uchazečů o studium na vysokých školách. Přijato bylo 106 437 uchazečů, tj. 75,9 % z celkového počtu uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení. Na veřejných vysokých školách bylo úspěšných uchazečů 67 % a na soukromých 85,8 % uchazečů. Celkově bylo na vysoké školy přijato o 1 % více uchazečů než v předchozím akademickém roce. Ke studiu v prezenční formě se přihlásilo 70 % uchazečů a ke studiu ve formě kombinované a distanční 30%. Mezi uchazeči o studium na vysokých školách převládaly ženy, a to 56,1 %, které také tvořily většinu přijatých (52,6 %). Muži byli však při přijímacím řízení v porovnání s ženami úspěšnější (76,2 % úspěšnost mužů ve srovnání se 66,3 % úspěšností žen).²⁹

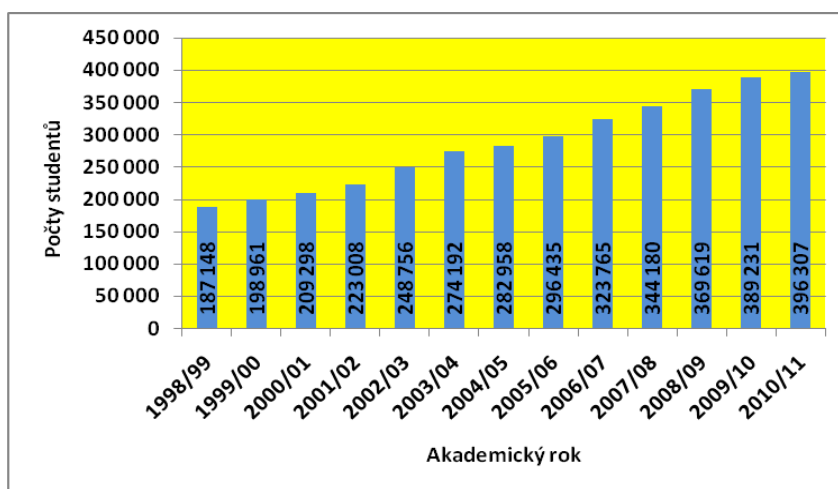
Obrázek 4: Počty uchazečů o studium na vysokých školách v letech 2000-2010

Zdroj: Vlastní zpracování vycházející z MŠMT: Výroční zprávy o činnosti VŠ za rok 2010, s. 6.

²⁹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR: *Výroční zpráva o činnosti vysokých škol za rok 2010* [online]. 2009 [vid. 2012-02-01]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/18710>

2. Počet studujících

V roce 2010 studovalo na veřejných a soukromých vysokých školách celkem 396 307 studentů, což představuje o 1,8 % více oproti předcházejícímu roku 2009. Na veřejných vysokých školách studovalo celkem 339 582 studentů (což je 85,6 %) a na soukromých školách celkem 57 424 studentů (14,4 %). Vývoj počtu studentů na vysokých školách v období 1998/99 až 2010/11 zobrazuje následující graf, který opět ukazuje, že dochází ke každoročnímu růstu počtu studentů na vysokých školách. V bakalářských studijních programech studovalo celkem 62,3 % studentů, v navazujících magisterských to bylo 21,4 %, v tzv. „dlouhých“³⁰ magisterských 10,1 % a v doktorských studijních programech se jednalo o 6,2 % všech studentů. Tato data dokazují vývoj v posledních letech, ve kterých dochází k postupnému utlumování „dlouhých“ magisterských programů. Nejvíce studentů studovalo v oborech zaměřených na ekonomické vědy (24,9 %), technické vědy (21,8 %) a humanitní a společenské vědy (17 %), následovaly obory z oblasti pedagogiky a učitelství (12,2 %) a z přírodních věd a nauk (8 %).³¹

Obrázek 5: Počty studentů na vysokých školách v letech 1998-2010

Zdroj: Vlastní zpracování vycházející z MŠMT: Výroční zprávy o činnosti VŠ za rok 2010, s. 7.

³⁰ Dlouhým magisterským studiem je myšleno 5-ti leté studium, bez absolvování bakalářského studijního programu.

³¹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR: *Výroční zpráva o činnosti vysokých škol za rok 2010* [online]. 2009 [vid. 2012-02-01]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/18710>.

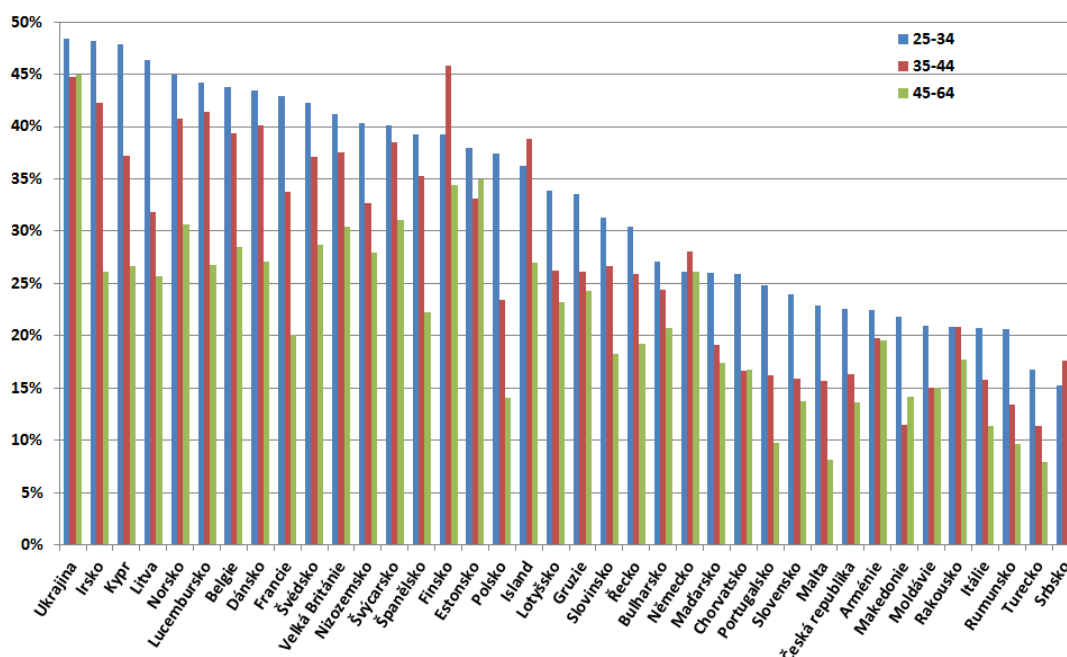
V následující tabulce je možno vidět věkovou skladbu studentů všech vysokých škol za sledovaný rok 2010. Největší skupinu tvoří studenti ve věku od 20 do 24 let.

Tabulka 1: Věková skladba studentů vysokých škol za rok 2010

Věk studentů	Celkem		V typu studijního programu					
			bakalář.	magist.	navazujícím magisterském		doktorském	
	celkem	z toho ženy	celkem	z toho ženy	celkem	z toho ženy	celkem	z toho ženy
15-19 let	29 946	17 306	27 000	2 096	3	3	–	–
20-24 let	225 657	127 065	156 390	17 847	44 728	26 324	1 185	557
25-29 let	71 020	37 082	25 169	5 072	25 350	13 150	13 757	6 136
30-34 let	29 218	15 540	15 287	930	6 672	3 602	5 915	2 471
35-39 let	20 116	11 634	12 346	605	4 781	2 654	2 217	840
40 let a více	20 350	12 864	11 995	546	4 750	3 080	2 919	1 128
Vš celk.	396 307	221 491	248 187	27 096	86 284	48 813	25 993	11 132

Zdroj: Ústav pro informace ve vzdělávání: Výkonové ukazatele 2010/11

Obrázek 6: Podíl osob s vysokoškolským vzděláním podle věku, rok 2010

Zdroj: KOUCKÝ, J. a M. ZELENKA. Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2011, s. 3.

Obrázek č. 6 zobrazuje skutečnost, že v České republice je největší podíl osob s vysokoškolským vzděláním ve věku 25-34 let. Shrnutím údajů z tabulky č. 1 a obrázku č. 6 vyplývá, že podíl osob s vysokoškolským vzděláním ve věku 25-34 let se bude i nadále zvyšovat. V porovnání s Portugalskem je situace obdobná. Z obrázku č. 6 dále vyplývá, že v České republice je ve věkové hranici 45-64 téměř 14 % osob s vysokoškolským vzděláním, naproti tomu v Portugalsku jen necelých 9 %.

2.3 Nezaměstnanost absolventů vysokých škol

Hlavním důvodem, proč dochází k nezaměstnanosti absolventů je ten, že studenti, kteří během svých studií nepracovali, nemají téměř žádné praktické zkušenosti. Většina firem v dnešní době nemá takový zájem o absolventy bez praxe, protože jejich zaučení bude o to delší a dražší. Do této skupiny nezaměstnaných zahrnujeme také skupinu studentů, kteří ještě nějakou dobu „odpočívají“ před vstupem na trh práce a jsou tedy dobrovolně nezaměstnaní. Pokud se ve společnosti baví o míře nezaměstnanosti studentů, mluví se vždy o tzv. dubnových číslech. Duben je totiž měsícem, kdy předpokládáme, že se trh práce již dokázal vyrovnat s náporcem studentů, který přišel v průběhu léta a na podzim.

Zářijová čísla by nám totiž údaje výrazně zkreslovala. Další část práce analyzuje míru nezaměstnanosti absolventů dle oborů vzdělání, a to pouze magisterského.³² Národní ústav odborného vzdělávání uvádí, že „míra nezaměstnanosti absolventů magisterského vzdělání v roce po absolvování respektovala v posledních letech obecný trend rostoucí nezaměstnanosti, přesto však s relativně nízkými hodnotami.“

Tabulka 2: Míra nezaměstnanosti absolventů vysokých škol za období 2008 až 2010

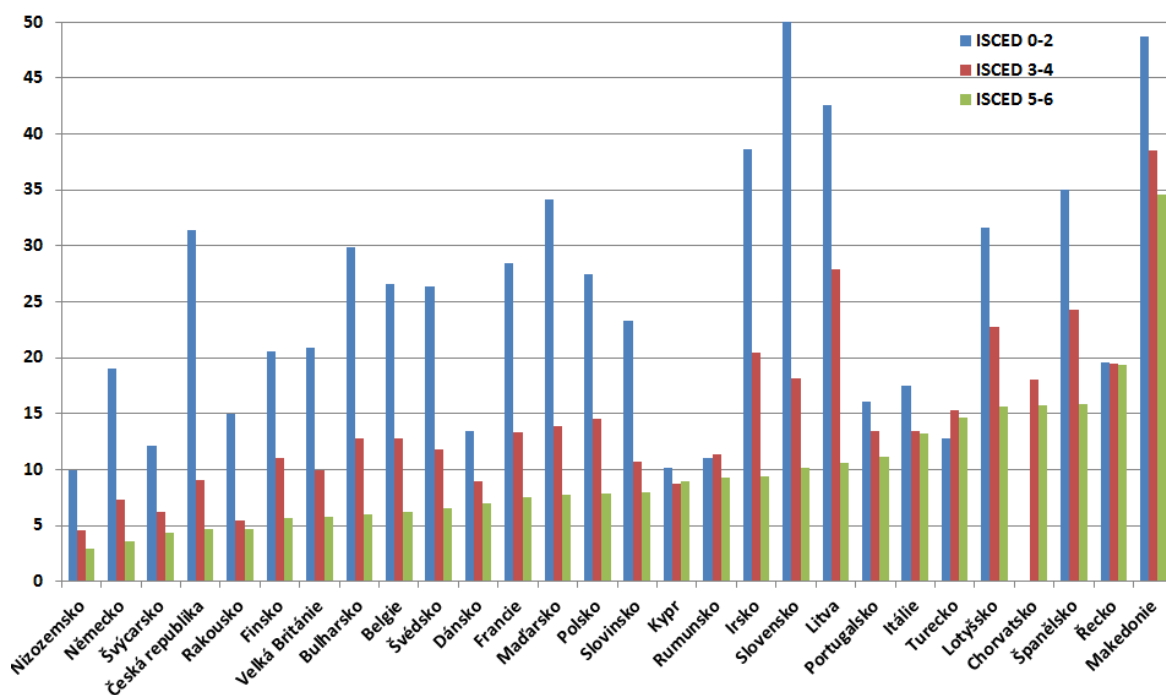
Ukazatele	Počet nezaměstnaných absolventů (duben 2010)	Míra nezaměstnanosti (duben 2010)	Míra nezaměstnanosti (duben 2009)	Míra nezaměstnanosti (duben 2008)
Vysokoškolské vzdělání	1 415	7%	4,30%	3,60%

Zdroj: Národní ústav odborného vzdělávání: Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním 2010, s. 42.

V dubnu 2008, čili ještě před nástupem ekonomické krize, byla nezaměstnanost absolventů magisterského vzdělávání 3,6%, o rok později se již začal slabě projevovat dopad krize a v dubnu roku 2010 se vyšplhala na 7,0%.

---

³² Dříve byly v této kapitole uváděny údaje souhrnně o absolventech všech kategorií vysokoškolského studia - magisterského, bakalářského a doktorského. S rozvojem bakalářských studijních programů a magisterského navazujícího studia postupně narůstal souhrnný počet absolventů vysokých škol. Zahrnutí absolventů bakalářských programů by však pro účely výpočtu nezaměstnanosti vysokoškoláků nebylo korektní, protože většina z nich pokračuje ve studiu v již zmíněných programech navazujícího magisterského vzdělávání a na trh práce nepřechází. Proto v roce 2010 došlo ke změně metodiky výpočtu a tento rok i v dalších letech bude studie vycházet z počtů absolventů magisterských programů (navazujícího i pětiletého studia), očištěných o počty absolventů pokračujících v doktorském studiu.

Obrázek 7: Míra nezaměstnanosti lidí ve věku 20 - 34 let podle dosaženého vzdělání, rok 2010.³³

Zdroj: KOUCKÝ, J. a M. ZELENKA. Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2011, s. 5.

Na obrázku č. 7 je znázorněna nejen míra nezaměstnanosti absolventů vysokých škol, ale i nezaměstnanosti všech lidí ve věku 20-34 let dle dosaženého vzdělání. Z tohoto porovnání vyplývá, že Česká republika patří k zemím s nejnižší nezaměstnaností lidí s vysokoškolským vzděláním v tomto věku, a to ve výši necelých 5-ti %. Oproti tomu Portugalsko dosahuje míry nezaměstnanosti ve výši 11-ti %.

Nyní následuje analýza nezaměstnanosti absolventů vysokých škol z hlediska oborů. Rozlišení skupin studijních programů vzdělání dle míry nezaměstnanosti absolventů ukazuje poměrně značné rozdíly v hodnotách. Poměrně vysokou míru nezaměstnanosti překvapivě vykazují technické obory, zde se ale pravděpodobně projevuje fakt, že v období recese společnosti upřednostňují zkušenější uchazeče s určitou praxí. Zaměstnavatelé sice často poukazují na nedostatek technicky vzdělaných vysokoškoláků a přebytek humanitně vzdělaných, ale v souvislosti s vysokoškolskými absolventy zároveň dodávají, že úroveň

³³ ISCED je mezinárodní klasifikace úrovně vzdělávání. ISCED 0-2 znamená, že člověk absolvoval nejvýše nižší střední vzdělávání, ISCED 3-4 znamená, že člověk absolvoval vyšší střední nebo postsekundární terciární vzdělávání a ISCED 5-6 znamená absolvování terciárního vzdělávání.

technických znalostí potřebných v praxi není dostatečná a stěžují si na přílišný akademický charakter technického vzdělávání v naší zemi. Další skupinou, která má a v budoucnu pravděpodobně ještě bude mít problémy s hledáním zaměstnání, jsou absolventi magisterských studijních programů ekonomického směru a celorepublikově také absolventi studijních programů humanitní a společenské vědy a nauky. Dle níže uvedené tabulky je vidět, že nejvyšších hodnot míry nezaměstnanosti absolventů zaznamenala v dubnu 2010 skupina Zemědělsko-lesnické a veterinární vědy a nauky. Výrazně nejnižší hodnota míry nezaměstnanosti absolventů v dubnu 2010 je tradičně charakteristická pro skupinu zdravotnictví, lékařské a farmaceutické vědy a nauky, nízkých hodnot dosahuje také skupina právní vědy a nauky. Mírně pod průměrem je také míra nezaměstnanosti absolventů skupiny pedagogika, učitelství a sociální péče.³⁴ Stejně závěry je možné vidět na obrázku č. 9.

Tabulka 3: Přehled o nezaměstnanosti absolventů: vysokoškolské magisterské vzdělání, duben 2010

Skupina oborů vzdělání	Počet absolventů 2009	Počet nezaměstnaných absolventů (duben 2010)	Míra nezaměstnanosti absolventů v % (duben 2010)	Srovnání s dubnem 2009
Přírodní vědy a nauky	945	82	8,70%	2,2 p.b.
Technické vědy a nauky	4 326	414	9,60%	5,1 p.b.
Zemědělsko-lesnické a veter. vědy	931	101	10,80%	4,4 p.b.
Zdravotnictví	1 919	17	0,90%	- 0,6 p.b.
Humanitní a společenské vědy	2 272	177	7,80%	3,3 p.b.
Ekonomické vědy a	4 625	352	7,60%	2,8 p.b.

³⁴Národní ústav odborného vzdělávání: *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním 2010* [online]. 2010 [vid. 2011-12-22]. Dostupné z: http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/NZabs_duben2010_pro_www.pdf, s. 43.

nauky				
Právní vědy a nauky	1 449	53	3,70%	2,3 p.b.
Pedagogika, učitelství a soc. péče	3 420	184	5,40%	1,4 p.b.
Vědy a nauky o kultuře a umění	528	35	6,60%	1,1 p.b.
Celkem	20 274	1 415	7,00%	2,7 p.b.

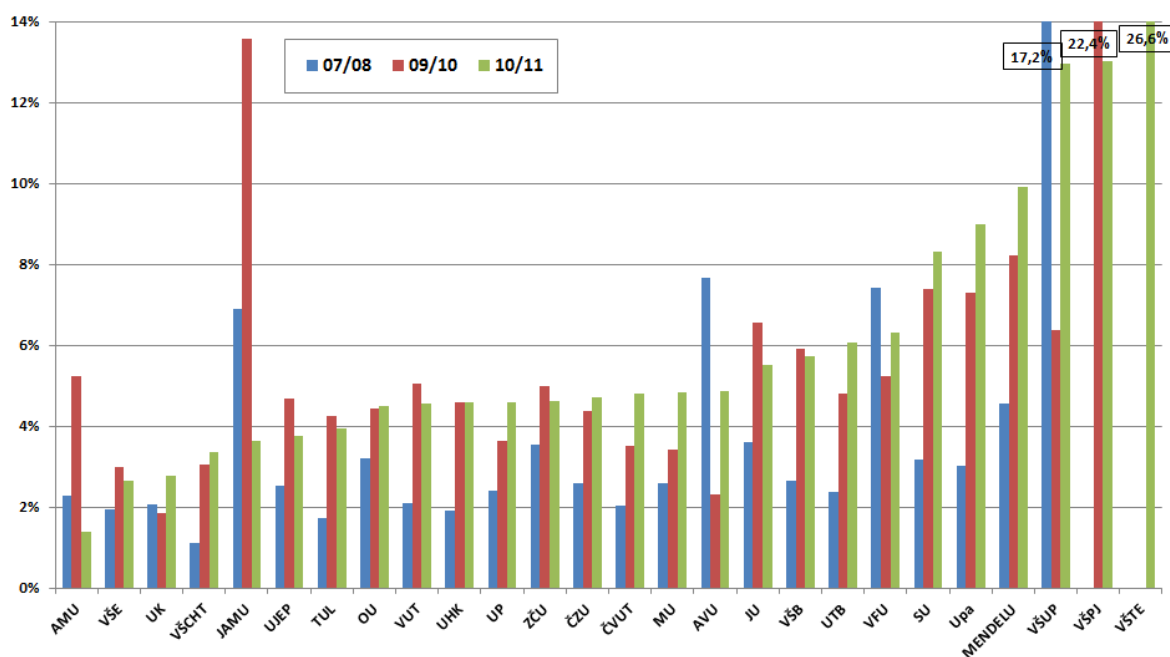
Zdroj: Národní ústav odborného vzdělávání: Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním 2010, s. 43.

Míra nezaměstnanosti v dubnu 2010 mírně převyšovala hodnoty z předchozího roku téměř ve všech skupinách oborů, jedinou výjimkou byly zdravotnické obory.

Uplatnitelnost absolventů z hlediska absolvované školy

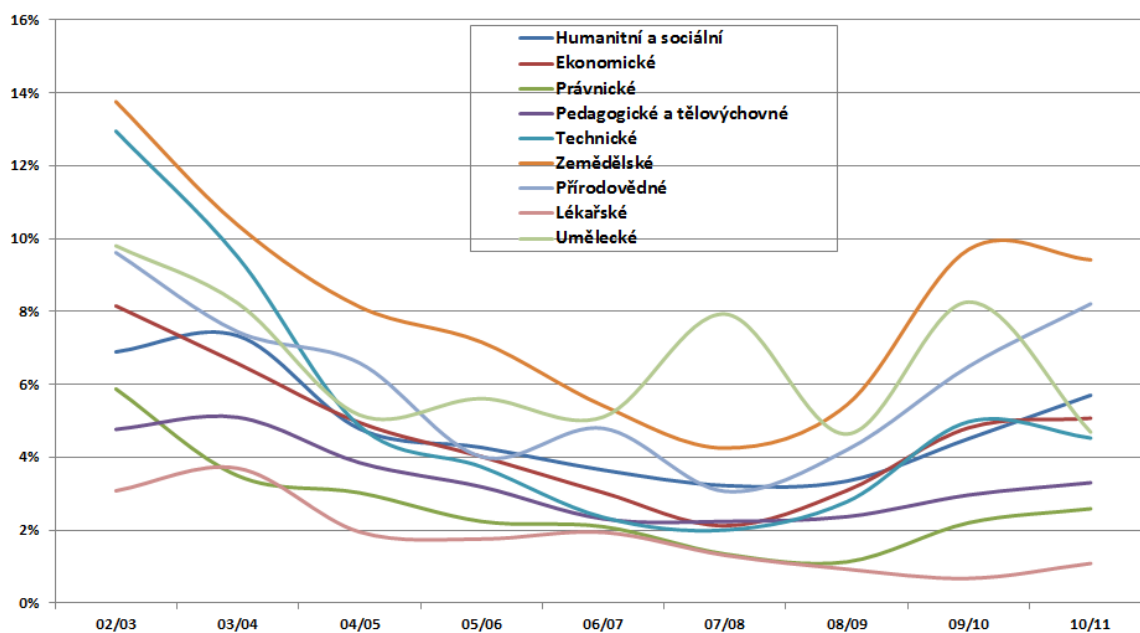
Z hlediska uplatnitelnosti absolventů vysokých škol na trhu práce, mají dle obrázku č. 8 největší úspěšnost s uplatněním studenti Akademie múzických umění v Praze, Vysoké školy ekonomické v Praze a Univerzity Karlovy. Naopak nejhorší uplatnitelnost na trhu práce mají absolventi Vysoké školy technické a ekonomické v Českých Budějovicích, Vysoké školy polytechnické v Jihlavě a Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze.

Z hlediska uplatnitelnosti absolventů jednotlivých fakult mají dle obrázku č. 9 nejvyšší úspěšnost na trhu práce absolventi lékařských, právnických a pedagogických fakult. Nejhorší uplatnitelnosti na trhu práce naopak dosahují absolventi zemědělských fakult.

Obrázek 8: Nezaměstnanost veřejných vysokých škol v ČR, údaje za rok 2007 – 2011

Zdroj: KOUCKÝ, J. a M. ZELENKA. Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2011, s. 26.

Obrázek 9: Míra nezaměstnanosti v ČR 2002 - 2011, absolventi podle oborového zaměření fakult

Zdroj: KOUCKÝ, J. a M. ZELENKA. Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2011, s. 24.

2.4 Nástupní platy absolventů vysokých škol

Nejlépe finančně ohodnocení jsou absolventi vysokých škol. Vysokoškolský titul v průměru znamená o 30 % vyšší příjem než maturitní vysvědčení. Dokonce o 41 % jsou na tom vysokoškoláci lépe než středoškolsky vzdělaní lidé bez maturity. Společnost Mercedes³⁵, která se zabývá srovnáváním platů a mezd, za rok 2010 porovnála mzdy za 250 tisíc lidí ve všech věkových skupinách. Zatímco vysokoškolský průměr vychází téměř na 29 900 Kč, středoškoláci s maturitou mají na své výplatní pásce v průměru 20 900 Kč, středoškoláci bez maturity už jen 17 500 Kč. Tyto průměrné hodnoty budou porovnány s očekávanými výdělky absolventů denního studia v kapitole 4.1.1 Vývoj očekávaných výdělků absolventů v ČR, v tabulce č. 12, strana 70. Vysokoškoláci přicházejí na trh práce až po pěti letech studia. V té době si středoškoláci už vydělávají a na svém kontě mají více než jeden milion korun. Miroslav Dravecký ze společnosti Mercedes říká, že *"Od té doby začínají tento rozdíl vysokoškoláci dohánět. V pětadvaceti mají v průměru zhruba o tisíc korun více, ve třiceti už mají oproti středoškolákům o devět tisíc korun více"*.

Pokud se předpokládá, že náklady na určitou životní úroveň jsou pro vysokoškoláka a středoškoláka stejné, a to samé platí i pro pokles či růst jejich mzdy, tak ve 34-ti letech se celoživotní příjmy vysokoškoláků a středoškoláků vyrovnávají. V následující tabulce je zachyceno, jaké jsou platové rozdíly podle dosaženého vzdělání za rok 2010.

Tabulka 4: Hodinové výdělky podle dokončeného vzdělání rok 2010

Typ vzdělání	Struktura zaměstnanců v %	Průměr Kč/hod
Základní a nedokončené	6,9	96
Střední bez maturity	36,2	114,4
Střední s maturitou	35,4	152,2
Vyšší odborné a bakalářské	3,6	172,9
Vysokoškolské	15,9	254,5
Neuvedeno	2,1	129,8
CELKEM ČR	100	151,2

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí: Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2010, s. 27.

³⁵ Mercedes: *Srovnání platů a mezd*. [online]. 2011 [vid. 2011-12-02]. Dostupné z: www.platy.cz

Nejlepší uplatnění na trhu práce a zároveň nejvyšší platy mají lidé, kteří pracují v oblasti IT. Jedná se tedy např. o programátory, správce sítí. Dále jsou velmi dobře finančně ohodnoceni pracovníci marketingu, projektanti, analytici. Žádaným povoláním jsou také absolventi technických oborů, tedy stavebních, strojních, a elektrotechnických. Nízká nezaměstnanost je dlouhodobě pozorována u lékařů a farmaceutů. Problémy s uplatnitelností na trhu práce mají absolventi zemědělských oborů.³⁶

Zaměříme-li se na uplatnitelnost absolventů na trhu práce z hlediska absolvované školy, tak nejvyššího nástupního platu, dle tabulky č. 5 dosahují absolventi VŠCHT v Praze.

Tabulka 5: Nástupní mzdy absolventů dle studované školy, údaje za rok 2011

Vysoké školy	Nástupní plat absolventů v Kč
VŠCHT Praha	35 600
VŠE Praha	20 - 30 000
MU Brno	23 000
VUT Brno	21 200
VŠ báňská Ostrava	19 100

Zdroj: Personální agentura Robert Half International, statistika střediska vzdělávací politiky UK³⁷

Reálná nástupní mzda absolventů VŠE v Praze z této tabulky bude porovnána s očekávanou mzdou absolventů VŠE v Praze dle výsledků dotazníkového šetření za rok 2011/2012 v kapitole 4.1.1 Vývoj očekávaných výdělků absolventů denního studia v ČR v tabulce č. 15 na straně 73.

2.5 Financování terciárního vzdělávání

Vysoké veřejné školy jsou přímo řízeny Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, z jehož rozpočtu jsou školy převážně financovány. Veřejné prostředky jsou rozdělovány

³⁶ Studak: *Platy absolventů*. [online]. 2011 [vid. 2012-04-12]. Dostupné z: <http://www.studak.cz/platy-absolventu/>

³⁷ Vysoká škola Chemicko-Technologická v Praze: *Nejtěžší vysokoškolská zkouška: najít práci*. [online]. [vid. 2012-04-26]. Dostupné z: <http://www.vscht.cz/document.php?docId=6853>

pomocí tzv. normativního financování, které v České republice bylo zavedeno v letech 1992 až 1994. Vysoké školy dostávají určitý finanční příspěvek podle počtu studentů a podle částky na jednoho studenta, tedy tzv. normativu, bez ohledu na kvalitu či prestiž školy.

Rozpočet veřejných vysokých škol

Veřejná vysoká škola je financována Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, konkrétně z kapitoly 333 o „Rozpočtu resortu školství.“ Na základě této skutečnosti veřejným VŠ vyplývají určité povinnosti, které jsou přesně stanoveny v příslušném paragrafu zákona o vysokých školách. Co se rozpočtu týče, tak veřejná vysoká škola má povinnost sestavovat rozpočet na kalendářní rok. Po jeho skončení provede vyúčtování výsledku svého hospodaření a předloží ho ministerstvu v termínech, které jsou určeny pro zúčtování finančních vztahů se státním rozpočtem. Podmínkou je, že tento rozpočet nesmí být sestaven jako deficitní. Veřejné vysoké školy účtují v soustavě podvojného účetnictví a mají povinnost striktně oddělovat výnosy a náklady spojené s doplňkovou činností. Za účelné využívání dotací, jejich vypořádání se státním rozpočtem a za řádné hospodaření s majetkem veřejné vysoké školy je ministroví odpovědný rektor. Za závazky vysokých škol stát neručí.

Stranu příjmů rozpočtu veřejné vysoké školy dle § 18 tvoří.³⁸

- *„příspěvek ze státního rozpočtu na vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost,*
- *podpora výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků podle zvláštního právního předpisu,*
- *dotace ze státního rozpočtu,*
- *poplatky spojené se studiem,*
- *výnosy z majetku,*
- *jiné příjmy nebo jiné příspěvky ze státního rozpočtu, ze státních fondů, z Národního fondu a z rozpočtů obcí a krajů,*

---

³⁸ Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů [online]. 2010 [vid. 2011-12-06]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/12768>

- *výnosy z doplňkové činnosti,*
- *příjmy z darů a dědictví.*

Stranu výdajů tvoří:

- provozní náklady (mzdové, režijní a specifické režijní náklady);
- instrumentální náklady (náklady na materiální a materiálové vybavení, odpisy strojů, zařízení, počítačů a software);
- náklady nutné pro rozvoj daného studijního programu.

Státní prostředky jsou veřejným vysokým školám poskytovány ve formě státního příspěvku nebo dotace. Školy mají nárok na dotaci z rozpočtu na rozvoj vysoké školy, přičemž se poskytuje zejména na ubytování a stravování. Příspěvek je poskytován na vzdělávací, vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost.³⁹ Oba typy výdajů se dále člení na běžné a kapitálové. Běžné výdaje typicky pokrývají provozní náklady, není je však možné použít na zhodnocování majetku vysoké školy, jako jsou např. nákup či rekonstrukce budovy. K tomu jsou určeny kapitálové výdaje. Rozpis rozpočtu vysokých škol na každý rok je součástí návrhu rozpočtu kapitoly 333 MŠMT a vychází ze zákona č. 433/2010 Sb., o státním rozpočtu České republiky. Návrh rozpočtu je schvalován vždy ke konci roku Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR. Pro rok 2011 byl stanoven specifický ukazatel státního rozpočtu "vysoké školy" ve výši 20 160 908 tis. Kč. Celková částka rozepisovaná vysokým školám za rok 2011 zahrnovala rovněž částku 525 733 tis. Kč (PO VaVpI⁴⁰) a rovná se tak výši 20 686 641 tis. Kč.

---

³⁹ Ke dni 30. prosince 2006 nabyl účinnosti zákon č. 624/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů. Novela změnila zejména definici účelovosti příspěvku, uvedené v rozhodnutí o poskytnutí příspěvku veřejným vysokým školám. A dále pak upřesňuje vypořádání příspěvku se státním rozpočtem.

⁴⁰ Operační program Výzkum a vývoj pro inovace.

Tabulka 6: Ukazatele rozpočtu vysokých škol za období 2010 a 2011

Název ukazatele/položky	Rozpočet r. 2010 v tis. Kč	Rozpočet r. 2011 v tis. Kč
Celkem normativní část rozpočtu	17 391 341	16 598 609
Celkem sociální záležitosti studentů	2 331 637	2 283 599
Celkem rozvoj vysokých škol	1 465 885	1 402 851
Celkem mezinárodní spolupráce a ostatní	426 379	401 582
Celkem příspěvek + dotace	21 615 242	20 686 641
Prostředky přidělené sekci 4 pro účely spolufinancování programu VaVpI	-	- 525 733
Ukazatel rozpočtu vysokých škol	21 615 242	20 160 908

Zdroj: Vlastní zpracování vycházející z MŠMT: Rozpis rozpočtu vysokých škol na rok 2011

Financování soukromých vysokých škol

Soukromé vysoké školy jsou financovány převážně ze soukromých zdrojů. Školné tvoří hlavní a často i jediný zdroj příjmů pro finanční zabezpečení školy. U prezenční formy studia se pohybuje zhruba v rozmezí 35 000 až 140 000 Kč a u kombinované formy studia od 30 000 do 40 000 Kč za jeden akademický rok. Některé ze soukromých VŠ vykazují i další aktivity vedoucí k získání finančních prostředků, především realizaci programu celoživotního vzdělání a realizaci grantových projektů výzkumu a vývoje. Výše školného závisí především na lukrativnosti studijního oboru a škola od školy se velmi liší. V následující tabulce jsou zobrazeny výše školného na soukromých vysokých školách s ekonomickým zaměřením. Seznam všech soukromých vysokých škol je uveden jako Příloha B.

Tabulka 7: Výše školného na soukromých vysokých školách s ekonomickým zaměřením v tis. Kč za období 2007 až 2011

Název univerzity - město	Školné 2007	Školné 2010	Školné 2011
ŠKODA AUTO a.s. Vysoká škola - Mladá Boleslav	32 000	39 000	47 000
Soukromá VŠ ekonomických studií, s.r.o. - Praha	53 000	53 000	53 000
Akademie STING, o.p.s. - Brno	36 000	36 000	36 000
Vysoká škola Karla Engliše v Brně, a.s.	40 000	40 000	40 000
VŠ ekonomie a managementu, s.r.o. - Praha	30 000	40 000	60 000
VŠ manažerské informatiky a ekon., a.s. - Praha	64 000	64 000	64 000
Rašínova vysoká škola s.r.o. - Brno	42 000	38 000	46 000
B.I.B.S., a.s. Brno International Business School	28 990	33 333	36 000
Soukromá vysoká škola ekonomická Znojmo, s.r.o.	28 000	28 000	34 000
Moravská vysoká škola Olomouc, o.p.s.	30 000	30 000	30 000
CEVRO Institut, o.p.s. – Praha	55 000	55 000	49 000
Unicorn College s.r.o. – Praha	nezjištěno	46 000	56 000
Vysoká škola aplikovaných ekonomických studií v Českých Budějovicích, s.r.o.	40 000	40 000	nezjištěno
Průměrné školné za výše uvedené univerzity	39 916	41 718	45 917

Zdroj: Jednotlivé webové stránky uvedených vysokých škol⁴¹

Z přílohy B vyplývá, že v současnosti je v České republice 47 soukromých vysokých škol. Od roku 2007 byly tři vysoké školy zavřeny, oproti tomu bylo šest soukromých vysokých škol zřízeno. Poslední zřízenou vysokou školou je Vysoká škola aplikované psychologie, s.r.o. Průměrné školné za rok 2007 činilo 50.858 Kč, za rok 2010 bylo průměrné školné již 51.994 Kč a za akademický rok 2011 dosáhla výše školného 56.128 Kč. Můžeme tedy pozorovat neustálý nárůst počtu soukromých vysokých škol a zároveň každoroční navýšení školného. Z tabulky č. 8 vyplývá stejná skutečnost. Dále je zcela zřejmé, že na výši

⁴¹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: *Přehled soukromých vysokých škol*. [online]. [vid. 2011-12-17]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/prehled-verejnych-soukromych-skol>

školného má vliv i místo, kde škola sídlí. Průměrné školné na pražských vysokých školách ekonomického typu činí za rok 2011 částku ve výši 56.400 Kč.

2.6 Bílá kniha terciárního vzdělávání

Mezi stěžejní dokumenty, které se týkají problematiky školství v České republice, patří Bílá kniha terciárního vzdělávání. Tento dokument ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy je výsledkem podrobné analýzy vzdělávacího systému v různých zemích. Podrobně upravuje koncepci reformy vysokých škol, zaměřuje se na budoucí rozvoj a prosperitu České republiky, která je spojena s nárůstem kvalifikovaných odborníků a zvýšením počtu vysokoškolských studentů. Význam vysokoškolského vzdělání se zdůrazňuje zejména tím, že se považuje za jeden z hlavních nástrojů kariérního růstu a jednu z nejlepších životních investic. Tím, že student investuje do svého vzdělání, investuje do své budoucnosti. Bílá kniha vychází z předpokladu, že malé země bez významných nalezišť přírodních zdrojů by měly především investovat do vzdělání a přispívat k rozvoji lidského kapitálu. Bílá kniha se také zaměřuje na odstraňování existujících sociálních nerovností. Zdůrazňuje, že vysokoškolské vzdělání nemůže být výsadou vysoko příjmových rodin, ale mělo by být přístupné pro všechny zájemce.

Bílá kniha terciárního vzdělávání nahlíží na vysoké školy jako na nezávislý subjekt, který je důležitý pro celou společnost. Tento dokument zdůrazňuje význam vícezdrojového financování, a to financování vysokoškolského vzdělání jak z vlastních zdrojů studentů, tak i prostřednictvím zvýšení vládních výdajů ze státního rozpočtu na zabezpečení vyšší kvality vysokého školství. Reforma vysokého školství v Česku by měla probíhat podle scénáře, který je popsán v Bílé knize.

Cílem Bílé knihy je dle P. Matějů a kol., vytvoření struktury takového systému terciárního vzdělávání, který:

- *„umožní vysokým školám a univerzitám v rámci zvoleného poslání poskytovat vzdělání na špičkové světové úrovni a podílet se tak na posílení historicky založené prestiže naší země, jako evropského centra vzdělanosti,*
- *ještě více posílí autonomii vysokých škol i odpovědnost za jejich vlastní rozvoj,*

- *umožni další rozvoj potřebných kulturních a sociálních funkcí terciárního vzdělávání,*
- *odstraněním nebo podstatným zmírněním sociálních a jiných bariér v přístupu k terciárnímu vzdělávání, společně s jeho diverzifikací na straně studijní nabídky, které umožní studium všem uchazečům, kteří o ně mají zájem,*
- *posílí zodpovědnost institucí (poskytovatelů) a studentů (klientů) za kvalitu vyučování a učení,*
- *naplní očekávání zaměstnavatelů a potřebu společnosti v oblasti kvality a kvantity lidských zdrojů (včetně všech forem celoživotního vzdělávání),*
- *přispěje prostřednictvím výzkumných a vývojových aktivit k produkci nových znalostí a ke zvýšení inovačního potenciálu ekonomiky.*⁴²

Důležitou podmínkou pro splnění výše uvedených předpokladů je nejen nastavení celého systému, ale také jeho otevřenost a diverzifikace. Systém bude obsahovat různé druhy institucí s rozdílnými aspiracemi, vizemi a cíli, přičemž každá jednotlivá instituce bude naplňovat odlišným způsobem tři zásadní poslání, kterými jsou vzdělávání, výzkum a vývoj. V jednotlivých institucích terciárního vzdělávání budou stanovené cíle realizovány v přiměřeném rozsahu i kvalitě a na všech úrovních budou implementovány mechanismy řízení a hodnocení.

Hlavním nástrojem pro vznik takto strukturovaného systému terciárního vzdělávání a zároveň předpokladem pro jeho fungování je vhodné nastavení finančních toků jednak mezi státem a jednotlivými institucemi terciárního sektoru vzdělávání, tak mezi těmito institucemi a jednotlivci. Stejně tak je nutné, aby byl nastaven vhodný systém řízení mezi státem a institucemi a uvnitř institucí samotných při dalším výrazném posílení autonomie institucí a současném zdůraznění jejich odpovědnosti vůči veřejnosti. Všechny realizované kroky musí zohledňovat rovnost příležitostí ve všech svých procesech, aby nedocházelo k nehospodárnému mrhání talenty. Proto důležitou podmínkou úspěchu reformy terciárního vzdělávání je odpovídající nastavení sekundárního stupně vzdělávací soustavy, jeho úkolů a cílů, jakož i odpovědnosti vůči společnosti, jejím měnícím se očekáváním a podmínkám. Reformu celého systému je třeba považovat za iterativní proces, v němž

---

⁴² MATĚJŮ, P. et al. *Bílá kniha terciárního vzdělávání*. 1.vyd. Praha: MŠMT, 2009, s. 11-12. ISBN 978-80-254-4519-8.

nelze postupovat ani pouze od nejnižších stupňů nahoru, ani od nejvyšších stupňů dolů. Z pohledu celého systému nejde jen o to, aby se nižší stupně nestaly překážkou k naplňování poslání těch vyšších a naopak, ale také o vzájemnou inspiraci, doplňování a sladování.⁴³

Bílá kniha terciárního vzdělávání také analyzuje silné a slabé stránky českého vysokého školství, dále potenciální příležitosti a hrozby, neboli SWOT analýzu. V následující tabulce jsou vybrány základní ukazatele těchto faktorů.

Tabulka 8: Stručný přehled stavu českého systému terciárního vzdělávání

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Pokračující propojování vzdělávací a výzkumné a vývojové činnosti. • Rozvíjející se spolupráce vzdělávacích institucí s aplikační sférou. • Standardizovaný akreditační proces. • Přehledný systém normativního financování • Zapojení reprezentace vysokých škol do rozhodování o zásadních otázkách rozvoje vysokých škol a do legislativního procesu. • Příznivé pokrytí České republiky institucemi terciárního vzdělávání. • Vysoká společenská prestiž akademických pracovníků. • Vysoká ekonomická návratnost vysokoškolského vzdělání. 	<ul style="list-style-type: none"> • Výrazné podfinancování a minimální garance objemu finančních prostředků poskytovaných státem. • Nízký podíl dospělé populace s vysokoškolským vzděláním s velkými rozdíly mezi věkovými skupinami. • Nízký podíl absolventů kratších studijních programů vstupujících na trh práce. • Vysoká míra neukončování studia, zejména na technických vysokých školách. • Nesoulad mezi volbou uchazečů o studium a poptávkou po absolventech na trhu práce. • Přílišná závislost veřejných vysokých škol na veřejných zdrojích.
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Shoda hlavních aktérů a politické reprezentace, že systém terciárního vzdělávání vyžaduje reformu. • Posílení autonomie vysokých škol v jejich rozhodování, a to zejména ve finanční oblasti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatek veřejných prostředků jako důsledek fiskálních omezení a jiných politických priorit. • Partikulární zájmy hlavních aktérů převládnu nad snahou uskutečnit hlubokou reformu systému terciárního

⁴³ MATĚJŮ, P. et al. *Bílá kniha terciárního vzdělávání*. 1.vyd. Praha: MŠMT, 2009, s. 9. ISBN 978-80-254-4519-8.

<ul style="list-style-type: none"> • Snížení nerovností v přístupu k vysokoškolskému vzdělání a větší příliv talentů do systému terciárního vzdělávání. • Možnost transformace některých vyšších odborných škol do systému vysokoškolského vzdělávání. • Větší příliv soukromých zdrojů jak ze spoluúčasti studentů, tak od firem. • Výrazné zvýšení počtu absolventů v profesně orientovaných studijních programech. • Možnosti těsnějšího propojení kvalitního výzkumu a vývoje s terciárním vzděláváním. 	<p>vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Absence finančních prostředků na založení průběžně financovaného systému půjček a odloženého školného. • Neochota podstatné části vysokých škol akceptovat nutnost větší diverzifikace systému (pokračující přesvědčení, že všechny veřejné vysoké školy mohou mít charakter univerzit). • Ztráta konkurenceschopnosti terciárního vzdělávání s dopady na konkurenceschopnost ekonomiky.
--	--

Zdroj: MATĚJŮ, P. et al. *Bílá kniha terciárního vzdělávání*. s. 13-14.

2.6.1 Důvody navrhované reformy

Reformou vysokých škol v České republice bývá od roku 2006 označována probíhající snaha Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy o vytvoření nové právní normy pro terciární vzdělávání v České republice. Přípravované normy se však setkávají s tvrdou kritikou ze strany vysokých škol a trpí stále se zrychlujícím tempem personálních obměn na ministerstvu. Cílem reformy má být to, aby se české vysoké školy od základu změnily, aby byl jiný systém financování a řízení, přibyly profesně zaměřené bakalářské vysoké školy a došlo také k zavedení tzv. odloženého školného. Teze Bílé knihy navazují na zprávu OECD o stavu českého vysokého školství, v níž zahraniční experti doporučili snížit sociální bariéru v přístupu k vysokoškolskému vzdělávání. I proto Bílá kniha například navrhuje systém vysokého školství mnohem více vnitřně diferencovat. Zatím jsou si z hlediska cílů všechny vysoké školy rovny. Po reformě by však měly vzniknout vedle převážně profesně zaměřených bakalářských studií, které umožní systém otevřít bez rizika snížení kvality, také výzkumné univerzity či výzkumné fakulty, jež se soustředí zejména na špičkový výzkum a doktorská studia. Podle návrhu by se měl změnit i systém financování tak, aby vysoké školy dostaly na jedné straně větší jistotu v tom, s jakými prostředky mohou dlouhodobě počítat, na druhé straně musejí být víc ekonomicky zainteresovány na

kvalitě studia a na svém počínání si ve vědě a výzkumu.⁴⁴ Důvodem neuskutečnění reformy může být odpor široké české veřejnosti k zavedení školného, které je nedílnou součástí většiny reform. A to i přesto, že školné na vysokých školách v mnoha zemích úspěšně funguje. Odpůrci školného zejména argumentují tím, že vysokoškolské vzdělání je pozitivní externalitou.⁴⁵ Vzdělávání je považováno za rizikovou investici. Student neví, jestli školu dostuduje, jaká bude situace na trhu práce po jeho úspěšném dokončení. Další argumentací odpůrců je budoucí vysoké ekonomické zadlužení studentů. Splácení půjčky se proto může stát překážkou k získání běžného hypotečního úvěru u komerčních bank.

---

⁴⁴ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: *Vysoké školství čeká zásadní reforma*. [online]. [vid. 2012-04-12]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/bila-kniha/ohlasy-v-tisku-vysoke-skolstvi-ceka-zasadni-reforma>

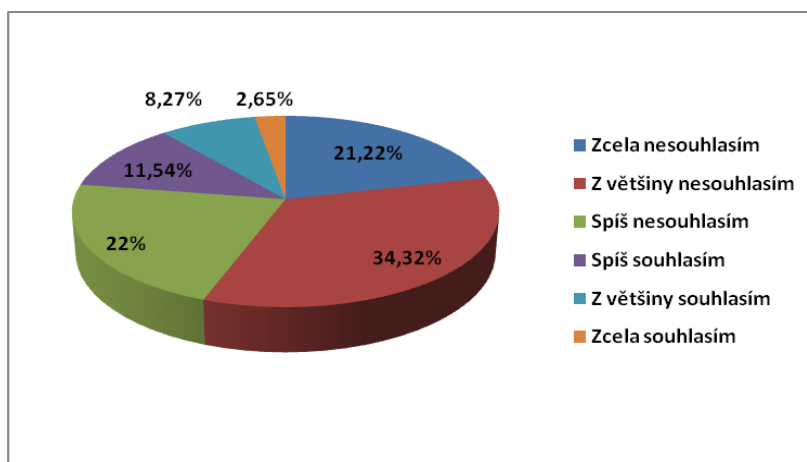
⁴⁵ Mezi pozitivní externality, které vysokoškolské vzdělání přináší, je možné zařadit kvalitní občanství, politickou stabilitu, rozvoj kulturní úrovně apod.

3 Reforma terciárního vzdělávání v ČR

Následující část diplomové práce se zaměřuje na reformu vysokých škol v České republice, neboť snad žádné jiné téma nebudí v současné době mezi vysokoškolskými studenty tolik emocí, jako právě připravovaná reforma. Ministerstvo školství na jedné straně tvrdí, že české vysoké školy nutně potřebují reformy, akademici se však bouří a navrhované změny se jim nelíbí. O co přesně ale v reformě terciárního vzdělání jde, není mnoha studentům příliš jasné. Cílem této části práce je využít průzkum magazínu Studenta, který se mezi studenty snažil zjistit míru povědomí o navrhované reformě.

3.1 Průzkum o připravované reformě

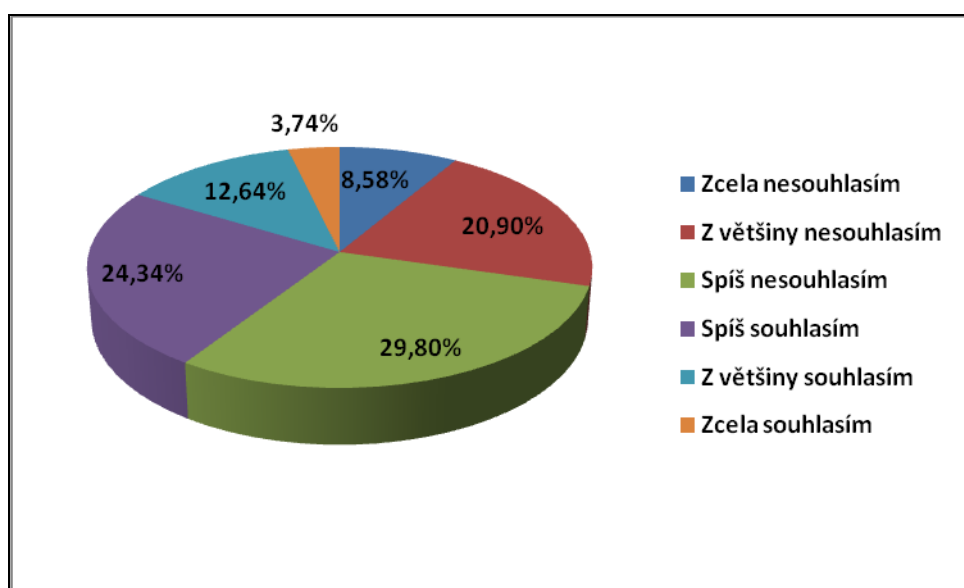
Ve dnech 2. - 3. února 2012 realizoval magazín Studenta průzkum, ve kterém bylo zjištěno, že studenti o připravované reformě terciárního vzdělávání nemají dostatečné množství informací. Průzkum proběhl v 5-ti univerzitních městech v České republice. Konkrétně v Praze, Brně, Ostravě, Plzni a Zlíně. Celkem se zúčastnilo 650 studentů. Sledovaný vzorek byl rozdílného věku z odlišných VŠ a oborů. V úvodní části se tazatelé ptali, zda mají respondenti dostatek informací o tématech, která reforma VŠ projednává. Z průzkumu vyplynulo, že pouze necelá 3 % respondentů zná zcela obsah reformy a až 78 % dotazovaných o připravované reformě nemá dostatek informací, jak naznačuje obrázek č.10.

Obrázek 10: *Myslím si, že o připravované reformě VŠ mám dostatek informací*

Zdroj: Studenta Media s.r.o.: Průzkum o připravované reformě 2012

Většina oslovených studentů si také uvědomuje nutnou potřebu reformy na českých VŠ. Na otázku, zda jsou spokojeni se současným stavem českého vysokého školství, odpovědělo dle následujícího obrázku záporně téměř 60 % dotazovaných. Pouze 4 % respondentů jsou zcela spokojena se současnou situací a potřebu reformy nevnímá. Daleko více nespokojených studentů je v menších univerzitních městech jako Ostrava, Zlín nebo Plzeň – až 71 %. Oproti tomu v Praze a Brně je zcela nebo částečně nespokojeno přibližně 53 % dotazovaných.⁴⁶

Obrázek 11: *Jsem spokojený se současným stavem českého vysokého školství (reforma není potřeba)*

Zdroj: Studenta Media s.r.o.: Průzkum o připravované reformě 2012

V následující části práce je nastíněn přehled těch nejdůležitějších změn, které vysoké školy čekají a níže uvedená tabulka č. 9 zaznamenává, do jaké míry studenti s těmito změnami souhlasí.⁴⁷

⁴⁶ Studenta.cz: *Studenti o reformě mnoho nevědí, ale se stavem VŠ spokojení nejsou*. [online]. 2012 [vid. 2012-04-14]. Dostupné z: <http://reforma-vs.studenta.cz/exkluzivni-pruzkum-studenti-o-reforme-mnoho-nevedi-ale-se-stavem-vs-spokojeni-nejsou/article/831>

⁴⁷ RAKOVÁ, M. Studenta.cz: *Zemětřesení na akademické půdě? O co vlastně jde v reformě vysokých škol*. [online]. 2012 [vid. 2012-04-14]. Dostupné z: <http://reforma-vs.studenta.cz/zemetreseni-na-akademicke-pude-o-co-vlastne-jde-v-reforme-vysokych-skol/article/819>

Tabulka 9: Nejdůležitější změny, které VŠ čekají

Nejdůležitější změny, které vysoké školy čekají	ANO	NE
Studenti by se měli finančně podílet na nákladech svého vzdělání	34,79%	65,21%
Stát by měl více zohlednit úroveň kvality výuky v systému financování VŠ	80,73%	19,27%
Školy s dlouhodobě nevyhovující kvalitou výuky by měly být zrušeny.	77,22%	22,78%
Vedení VŠ by mělo více spolupracovat s lidmi z praxe.	84,35%	16,65%
Nečestné tituly by se měly odebírat.	89,09%	10,91%

Zdroj: Studenta Media s.r.o.: Průzkum o připravované reformě 2012

Následně jsou v krátkosti zmíněny další podstatné změny, které vysoké školy čekají.

- **Rozdělení škol na výzkumné a ostatní** - výzkumné školy se mají zaměřit na vzdělávání budoucích vědců a pouze tento typ by měl mít doktorská studia. Prakticky zaměřené vysoké školy by si ponechaly pouze bakalářské a magisterské studium;
- **Vysoké tituly budou nepřenosné** – tituly docent a profesor by měly být podle reformy svázané s konkrétní univerzitou, která je akademikovi udělila. Pokud by tento akademik přestoupil na jinou školu, musel by titul znovu obhájit;
- **Složitější získání titulu profesor** – tuto nejvyšší akademickou hodnost bude moci dostat jen ten, kdo bude vědecky nebo umělecky působit na mezinárodní úrovni. Pouze tito akademici pak budou moci být garanty doktorských programů. Nižší úrovně studia budou zastřešovat pouze docenti;
- **Slučování škol** - po reformě má být jednodušší slučování několika vysokých škol dohromady, pomoci by to mělo hlavně soukromým VŠ a menším veřejným školám, které se tak budou moci snáze připojit k větší nebo úspěšnější škole.⁴⁸

Mezi nejdiskutovanější téma mezi studenty patří školné, zda bude a případně v jaké výši.

---

⁴⁸ RAKOVÁ, M. Studenta.cz: *Zemětřesení na akademické půdě? O co vlastně jde v reformě vysokých škol.* [online]. 2012 [vid. 2012-04-14]. Dostupné z: <http://reforma-vs.studenta.cz/zemetreseni-na-akademicke-pude-o-co-vlastne-jde-v-reforme-vysokych-skol/article/819>

Původní návrh ministra školství počítal s klasickým modelem školného, který funguje např. ve Velké Británii. Prvotní návrh byl ve výši 10 000 Kč školného za semestr. Tímto krokem chtěla vláda přivést do škol více peněz a zkvalitnit tak jejich služby pro studenty. Ministr však začátkem roku 2012 vnesl do hry další dvě varianty. Podle té první by student platil pouze za ty roky, o které si studium prodloužil nebo za studování více VŠ najednou. V současné době si mohou studenti bakalářského i magisterského studia bezplatně prodloužit studium o 1 rok. Druhá možnost počítá s tzv. zápisným, které by bylo nižší než původně navrhované školné a pohybovalo by se ve výši 2 200 Kč za semestr. Kritici často narážejí na situaci ve Velké Británii, kde se školné od svého zavedení dramaticky zvýšilo. Je také důležité upozornit, že ve všech zemích, kde bylo školné zavedeno, se po krátké době začalo rapidně zvyšovat – v Anglii v průběhu 10-ti let o 900 %. Zároveň s tím výrazně klesaly veřejné výdaje na vysoké školství. Zástupci Studentské komory Rady VŠ tvrdí, že „*příjmy vysokých škol se proto po zavedení školného nijak výrazně nezvýší, zato dojde k výraznému zadlužení absolventů VŠ a jejich rodin.*“⁴⁹

Jako nejčastější argumenty proti zavedení školného jsou uváděny tyto následující faktory:

1) Omezení přístupu ke vzdělání pro sociálně slabší studenty

- předpokládá se, že by zavedení poplatků za vysoké školy odradilo studenty ze sociálně slabších poměrů,
- ti by poté raději studovat nešli, i když jsou třeba chytrí a talentovaní, což ve výsledku poškodí společnost jako celek.

2) Studenti se budou muset zadlužit

- těm, kteří by potřebné peníze neměli, nabízí ministerstvo systém odloženého školného, které by student mohl začít splácet až po nástupu do zaměstnání.

3) Školné nebude mít vliv na kvalitu VŠ nebo výuky

- není možné se vyhnout pochybnostem, zda více peněz pro školy skutečně zvýší jejich kvalitu.

---

⁴⁹ RAKOVÁ, M. Školné: bude/nebude a v jaké výši? Studenta. Praha: Studenta media s.r.o., 2012, č. 24, s. 10.

Pokud by student peníze na zaplacení školného neměl, tak má možnost si je půjčit u banky. Pro tuto speciální půjčku se vžilo označení odložené školné, které naznačuje, že by student tyto peníze začal splácet až po určité době. S ohledem na toto téma jsou uvedeny dosavadní poskytované studentské půjčky v českém bankovním sektoru. Porovnány jsou produkty Komerční banky, UniCredit Bank a České spořitelny. V českém bankovním sektoru se nachází velké množství finančních institucí, ale v roce 2011 studentské půjčky poskytovaly pouze tyto tři banky. Dříve nabízela spotřebitelský úvěr na vzdělání ještě Poštovní spořitelna, která však nabídku tohoto produktu již ukončila. Ostatní banky nabízejí klasické účelové úvěry, ale nejedná se o formu financování studia. Další alternativou financování studia vysoké školy jsou kontokorentní půjčky vázané na běžné účty studenta, kde si ovšem student nemůže půjčit tak velkou peněžní částku a již do jednoho roku musí být peněžní prostředky na kontokorentním účtu vyrovnány, aby mohl dojít k opětovnému čerpání. Jednotlivé údaje jsou shrnuty do následující tabulky č. 10.

Tabulka 10: Porovnání studentských úvěrů k financování vysokoškolského studia (údaje k roku 2011)

	KB	Česká spořitelna	UniCredit Bank
Název Produktu	Úvěr Gaudeamus	Hotovostní úvěr pro studenty	Studentská půjčka
Založení	zdarma	zdarma	Zdarma
Spravování úvěru	50 Kč měsíčně	nezjištěno	50 Kč měsíčně
Čerpání úvěru	zdarma	zdarma	Zdarma
Rozmezí půjčky	20-600 tisíc Kč	max. 300.000 Kč	50 - 150 000 Kč
Roční úrok	dle výše půjčky	8,90% pevný úrok	dle výše půjčky od 8,90%
Doba splatnosti	max. 10 let	1-10 let	1 - 10 let
Odklad splácení jistiny	Ano	Ano	Ano
Podmínky	Občan ČR, který je studentem vysoké školy, vyšší odborné školy, střední školy v ČR nebo zahraničí.	Fyzická osoba starší 18 let s trvalým pobytem v ČR, a současně student řádného denního nebo kombinovaného studia na vysoké škole (státní, soukromé) v České republice i v zahraničí.	Studentská půjčka je určena k financování studijních potřeb studentů denního studia na vysokých, vyšších odborných a jazykových školách ve věku 18 – 30 let.

Zdroj: Webové stránky jednotlivých bank

Z následujících informací je možné vyčíst, že půjčky si jsou hodně podobné. Roční úrok se pohybuje od 8,90%, založení produktu je zdarma a za vedení úvěru banky vybírají drobný měsíční poplatek. Také doba splatnosti je u vybraných bank stejná, stejně jako možnost odkladu splácení jistiny. V čem se banky od sebe liší, je rozmezí výše půjčky. Komerční banka nabízí půjčku až 600 000 Kč, zatímco UniCredit Bank nabízí půjčku jen do výše 150 000 Kč. Podmínky pro poskytnutí úvěru mají banky nastaveny taktéž obdobně. Žadatel musí být fyzická osoba s trvalým pobytem v ČR starší 18 let. Jen UniCredit Bank má v podmínkách přísněji nastaveno, že žadatel musí být student denního studia⁵⁰.

Je zřejmé, že tyto komerční půjčky nemohou plnit plnohodnotnou funkci financování studia. V případě zavedení odloženého školného by pravděpodobně jeho financování zastřešovala jedna vybraná bankovní instituce, kde by podmínky pro studenty byly mnohem výhodnější.

V závěru této části je možno si povšimnout, že největším problémem českého školství je stávající neudržitelný systém financování. Současný systém financování ze státního rozpočtu, resp. z peněz daňových poplatníků, je nevyhovující vzhledem ke stále se zvyšujícím nárokům systému na veřejné prostředky. Ani občané nebudou chtít přistoupit na vyšší míru zdanění, aby se mohl zvýšit objem veřejných prostředků investovaných do terciárního sektoru. V důsledku rychlého stárnutí obyvatelstva budou výdaje státního rozpočtu směřovány spíše do zdravotnictví či sociálního a penzijního systému. Důsledkem zmíněného způsobu financování je podfinancování českého vysokého školství, neboť stát nemá dodatečné prostředky na investice do vysokého školství, či chybí politická vůle prostředky najít. Řešením, jak zvýšit finanční prostředky v systému vysokého školství, je právě již zmíněná vyšší finanční participace studenta, který má největší prospěch ze svého vzdělání. Samozřejmostí je vybudování funkčního, jednoduchého a široce dostupného systému půjček a grantů, které bude stát zaštiťovat. Zavedení školného má však mnoho nesporných výhod. Snižuje závislost vysokých škol na veřejných prostředcích, zvyšuje se zainteresovanost osob, které chtějí vysokoškolského vzdělání dosáhnout, zabraňuje se

---

⁵⁰ URBÁNEK, V. a kolektiv, *Návratnost investice do vysokoškolského vzdělávání: komparace očekávaných a reálných výdělků II*. 1. Vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2010, s. 28. ISBN: 978-80-7372-697-3.

zneužívání systému, dochází ke zkvalitňování „služeb,“ které vysoké školy poskytují. Naskytuje se i možnost většího zapojení soukromého sektoru.

4 Komparace očekávaných výdělků absolventů VŠ v ČR a Portugalsku

Cílem této části práce bylo analyzovat výši očekávaných výdělků absolventů vysokých škol ve vybraných městech v České republice a jedné vysoké školy v Portugalsku. Nejprve byla analýza provedena v České republice u vysokoškolských absolventů denního studia a následně byla také zpracována data současné výše výdělků absolventů kombinovaného studia. Poslední část práce byla zaměřena na analýzu očekávaných výdělků absolventů vysoké školy v Portugalsku a komparace s očekávanými výdělky absolventů vysokých škol v České republice.

Součástí dotazníku byly otázky zjišťující kvantitativní i kvalitativní údaje. Jako metoda tohoto empirického výzkumu bylo zvoleno písemné dotazování. Aby byla zajištěna návratnost dotazníků téměř 100%, byly dotazníky rozdávány tazatelem osobně na některých z přednášek vybraných VŠ. Písemné dotazování je velmi rozšířeným nástrojem získávání informací pomocí výpovědi respondenta. Spočívá v tom, že respondent sám písemně odpovídá na otázky v dotazníku. K jeho výhodám, oproti ústnímu dotazování prostřednictvím tazatelů, patří, že nedochází k nežádoucímu ovlivnění respondentů působením osoby tazatele.

Sběr primárních dat od absolventů prvních ročníků vysokých škol v České republice a v Portugalsku probíhal v rámci standardního grantového projektu číslo 402/09/1123 financovaného grantem GA ČR s názvem „*Návratnost investice do vysokoškolského vzdělání: komparace očekávaných a reálných výdělků v České republice a vybraných zemích.*“ Tento projekt probíhá již od roku 2001, a proto bylo možné porovnat získaná aktuální data za rok 2011/2012 s daty, která byla analyzována v roce 2009/2010 a 2010/2011.

Ze získaných poznatků výše uvedeného grantového projektu bylo provedeno vlastní šetření zaměřené na absolventy kombinovaného studia. Dotazník byl oproti absolventům denního studia zaměřen na nástupní, současnou a očekávanou výši výdělků.

Při analýze dotazníkových šetření byly sledovány pouze průměrné hodnoty. Práce se nezabývá komparací výsledků z hlediska hodnot mediánu⁵¹. Z dotazníkového šetření byla získána i data očekávaných výdělků ihned po absolvování střední školy a po 10-ti letech praxe. Tato data jsou uvedena, ale nebudou dále analyzována.

4.1 Výzkum očekávaných příjmů absolventů VŠ v ČR

Jako první budou analyzována výstupní data o výši očekávaných výdělků českých absolventů vysokých škol denního a kombinovaného studia. Výstupní data u denního studia za rok 2009 byla získána na základě diplomové práce „Analýza investic do vysokoškolského vzdělání ve vybraných zemích EU“ (Šádek M., TUL, Liberec 2009⁵²), za rok 2010 byla použita data z publikace „Návratnost investice do vysokoškolského vzdělání: komparace očekávaných a reálných výdělků II“ (Urbánek V. a kol., TUL, Liberec 2010), za rok 2011 byla data získána z výše uvedeného grantového projektu a dotazníkové šetření bylo vyhodnoceno vlastním zpracováním. Výstupní data u kombinovaného studia byla zpracována z poznatků grantového projektu, přičemž byl sestaven vlastní dotazník a provedeno vlastní šetření za rok 2011/2012.

4.1.1 Vývoj očekávaných platů absolventů denního studia v ČR

Dotazníkové šetření, které bylo zaměřeno na očekávané výdělky studentů denního studia, se uskutečnilo v termínu od 5. 1. 2012 do 21. 1. 2012 na třech vybraných univerzitách v České republice. Dotazovaným vzorkem byli respondenti prvních ročníků vysokých škol zaměřených na studium ekonomických oborů. Dne 5. 1. a 8. 1. 2012 probíhalo šetření na Technické univerzitě v Liberci, kde bylo vybráno celkem 99 dotazníků. Dne 15. 1. a 18. 1. 2012 byla data získána od studentů Vysoké školy ekonomické v Praze, kde bylo nashromážděno 145 dotazníků. Poslední sběr dat se uskutečnil dne 21. 1. 2012 na univerzitě v Pardubicích, kde počet vyplněných dotazníků byl rovných 100. Celkem bylo

---

⁵¹ Medián je hodnota, jež dělí uspořádanou řadu čísel na dvě stejně početné poloviny. Platí, že nejméně 50 % hodnot je menších, nebo rovných, a nejméně 50% hodnot je větších, nebo rovných mediánu. Základní výhodou mediánu jako statistického ukazatele je skutečnost, že není ovlivněn extrémními hodnotami jako průměr.

⁵² ŠÁDEK, Milan. *Analýza investic do vysokoškolského vzdělání ve vybraných zemích EU*. Liberec, 2010. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci.

tedy osloveno 344 respondentů, z toho tvořilo vzorek 112 mužů a 232 žen. Dotazníkové šetření na těchto třech vybraných univerzitách již probíhá několik let. Proto veškerá data budou nejprve analyzována souhrnně za všechny tři univerzity dohromady a pak za jednotlivé školy a budou porovnávána se získanými údaji za rok 2009/2010.

Dotazník (Příloha C) se skládal z 15 otázek, přičemž jádro tvořily 4 otázky, jejichž cílem bylo zjistit očekávané výdělky studentů v těchto situacích:

- ihned po absolvování vysoké školy;
- 10 let po ukončení vysoké školy;
- ihned po absolvování pouze střední školy;
- 10 let po ukončení střední školy.

Na další 2 otázky zaměřené na poskytnutí informací o platech odpovídali respondenti pouze v případě, pokud ve svém okolí znali někoho, kdo právě dokončil vysokou školu a nastoupil do zaměstnání nebo pokud znali absolventy vysoké školy s přibližně desetiletou praxí. Vzhledem k nedostatku dat z tohoto šetření nebylo s těmito údaji dále pracováno.

Zbýlých 9 otázek bylo zaměřeno na osobní data respondentů, která posloužila pro zmapování socioekonomického zázemí. Výsledky z dotazníkového šetření byly následně analyzovány a vzájemně porovnány s cílem zjistit, jak se liší očekávané výdělky studentů denního studia a studentů kombinovaného studia, kteří již příjem ze zaměstnání mají. Dále byly výsledky z dotazníkového šetření analyzovány a vzájemně porovnány se šetřením ISPV⁵³, který s pololetní periodicitou monitoruje úroveň a strukturu hrubé měsíční mzdy ve mzdové sféře. Porovnávána byla očekávaná hrubá měsíční mzda s reálnou hrubou měsíční mzdou podle krajů v České republice.

---

⁵³Trexima, spol. s.r.o. *Informační systém o průměrném výděлку* [online]. 2012 [vid. 2012-01-08]. Dostupné z: <http://www.ispv.cz/>, šetření za poslední čtvrtletí roku 2011

Tabulka 11: Srovnání výsledků očekávaných průměrných výdělků mužů a žen za rok 2011/2012 (měsíční hrubá mzda v Kč)

Hodnota	Muži		Ženy	
	Absolvent VŠ	VŠ + 10 let praxe	Absolvent VŠ	VŠ + 10 let praxe
	2011/2012	2011/2012	2011/2012	2011/2012
Min.	20 616	36 163	18 808	29 641
Průměr	26 607	48 009	22 883	36 742
Max.	36 324	100 242	30 266	63 579
Hodnota	Muži		Ženy	
	Absolvent SŠ	SŠ + 10 let praxe	Absolvent SŠ	SŠ + 10 let praxe
	2011/2012	2011/2012	2011/2012	2011/2012
Min.	13 803	20 663	12 369	18 274
Průměr	17 272	26 090	15 329	22 133
Max.	26 781	40 666	20 918	32 426

Zdroj: Výzkum GA ČR 2011/2012, vlastní výpočty

Tabulka č. 11 srovnává očekávání studentů prvních ročníků ve čtyřech sledovaných situacích. Z provedených výpočtů vyplývá, že absolventi VŠ muži, kteří ihned po dostudování nastoupí do zaměstnání, očekávají hrubou měsíční mzdu ve výši 26 607 Kč. Po 10-ti letech praxe se domnívají, že dosáhnou mzdy v průměru o 22 000 Kč větší. Absolventky, ženy VŠ, které ihned po dostudování nastoupí do zaměstnání, očekávají hrubou měsíční mzdu ve výši 22 883 Kč, což je o 16% méně než muži. Po 10-ti letech praxe se ženy domnívají, že dosáhnou mzdy v průměru o 14 000 Kč vyšší, což je opět se srovnáním mužů o 30% méně.

Tabulka 12: Srovnání celkových výsledků očekávaných průměrných výdělků za období 2009-2012 (měsíční hrubá mzda v Kč)

Hodnota	Celkem					
	Absolvent VŠ			VŠ + 10 let praxe		
	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2009/2010	2010/2011	2011/2012
Min.	20 503	X	19 400	35 618	X	31 777

Průměr	26 253	24 775	24 099	46 496	43 462	40 486
Max.	41 107	X	32 207	97 360	X	75 424
Hodnota	Celkem					
	Absolvent SŠ			SŠ + 10 let praxe		
	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2009/2010	2010/2011	2011/2012
Min.	12 973	X	12 840	20 631	X	19 056
Průměr	16 250	16 060	15 967	26 202	22 834	23 437
Max.	22 412	X	22 826	47 173	X	35 114

Zdroj: Výzkum GA ČR 2011/2012, vlastní výpočty

Ve výše uvedené tabulce jsou zobrazeny celkové ukazatele za muže a ženy dohromady. Komparací výsledků z předchozích studií vyplývá, že průměrné očekávané výdělky ihned po absolvování VŠ i po deseti letech praxe u studentů prvních ročníků má klesající tendenci. V roce 2009 očekávali nástupní hrubou mzdu ve výši 26 253 Kč a v roce 2011 mzdu ve výši 24 099 Kč. Možným vysvětlením menších očekávaných výdělků dnešních studentů vysokých škol může být skutečnost, že téměř 10% vysokoškoláků v ČR pracuje na pozici, která vysokoškolské vzdělání nevyžaduje.⁵⁴

V kapitole 2.4 Nástupní platy absolventů vysokých škol bylo uvedeno, že vysokoškolská reálná mzda vychází v průměru na 29 900 Kč, což v porovnání s očekávanými výdělky za rok 2011, které dosahují hodnoty 24 099 Kč, znamená rozdíl 24% mezi reálnou a očekávanou mzdou.

Tabulka č. 13 zobrazuje průměrné očekávané výdělky v jednotlivých situacích. Tato data budou následně porovnána s hodnotami získanými na základě dotazníkového šetření v Portugalsku. Data zároveň slouží pro výpočet očekávané míry návratnosti investice do vzdělání.

⁵⁴ KOUCKÝ, J. a M. ZELENKA. *Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2011*. [online]. 2011 [vid. 2012-03-08]. Dostupné z: http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/download/Absolventi_V%C5%A0_2011.pdf, s. 7.

Tabulka 13: Průměrné očekávané výdělky v jednotlivých situacích za rok 2011/2012

Čtyři zkoumané situace	Muži	Ženy	Celkem
Ihned po SŠ	17 272	15 239	15 967
Ihned po VŠ	26 607	22 883	24 099
10 let po SŠ	26 090	22 133	23 437
10 let po VŠ	48 009	36 742	40 486

Zdroj: Výzkum GA ČR 2011/2012, vlastní výpočty

Očekávané výdělky dotazovaných absolventů rozdělených podle měst, ve kterých průzkum proběhl, tedy Liberec, Praha a Pardubice, shrnuje tabulka č. 14. Jsou zde zachycena nejen aktuální data za rok 2011/2012, ale i data za rok předcházející, aby bylo patrné, jak se očekávání studentů mění v čase.

Tabulka 14: Očekávané průměrné výdělky absolventů – mužů vysokých škol v jednotlivých městech při nástupu do práce a po 10-ti letech praxe v Kč, rok 2010/2011 a 2011/2012

	Univerzita	Pohlaví	Absolventi VŠ	VŠ + 10 let praxe	Absolventi SŠ	SŠ + 10 let praxe
Rok 2010/2011	Liberec	ženy	20 894	30 606	13 978	19 104
		muži	23 726	38 660	15 811	23 340
	Praha	ženy	26 333	41 929	17 004	23 575
		muži	31 473	78 640	20 993	28 637
	Pardubice	ženy	20 752	30 768	14 221	19 357
		muži	29 141	57 898	16 782	27 408
Rok 2011/2012	Liberec	ženy	20 807	31 826	14 802	21 000
		muži	22 952	42 600	15 238	23 714
	Praha	ženy	25 552	44 253	16 735	24 743
		muži	28 771	52 551	18 899	27 912
	Pardubice	ženy	21 873	32 936	14 161	20 197
		muži	25 015	43 000	15 609	24 406

Zdroj: Výzkum GA ČR 2011/2012, vlastní výpočty

Výsledky za rok 2011/2012 ukazují, že nejvyšší nároky na výši hrubé mzdy mají studenti Vysoké školy ekonomické v Praze. Naopak nejnižší požadavky na výši výdělků mají

studenti Technické univerzity v Liberci. Výsledky korespondují se stavem zjištěným v roce 2010/2011 a očekávání studentů se od sebe mezi uvedenými roky příliš neliší. Za zmínku stojí údaje, které jsou zvýrazněny v tabulce tučně. Jedná se o očekávané výdělky mužů po absolvování VŠ s 10-ti letou praxí. Z tabulky vyplývá, že očekávání mužů na univerzitách v Pardubicích a Praze výrazně poklesla oproti roku 2010/2011.

Z uvedených údajů je opět zřejmé, že ženy – absolventky VŠ, očekávají nástupní plat nižší než muži, a to ve všech sledovaných městech.

Tabulka 15: Celkové průměrné očekávané platy absolventů vysokých škol v jednotlivých městech při nástupu do práce a po 10-ti letech praxe v Kč, rok 2011/2012

Hodnota	Celkem					
	Absolvent VŠ			VŠ + 10 let praxe		
	Liberec	Praha	Pardubice	Liberec	Praha	Pardubice
Min.	17 680	21 227	18 420	27 958	36 881	28 031
Průměr	21 262	26 862	22 888	34 094	47 715	36 255
Max.	27 768	35 021	32 404	53 365	97 652	66 500
Hodnota	Celkem					
	Absolvent SŠ			SŠ + 10 let praxe		
	Liberec	Praha	Pardubice	Liberec	Praha	Pardubice
Min.	11 711	14 566	11 450	17 917	21 035	17 373
Průměr	14 896	17 621	14 625	21 587	26 043	21 571
Max.	19 407	24 218	24 181	31 653	38 088	34 443

Zdroj: Výzkum GA ČR 2011/2012, vlastní výpočty

V kapitole 2.4 Nástupní platy absolventů vysokých škol bylo uvedeno, že reálný průměr hrubé mzdy absolventů VŠE v Praze je v intervalu 20-30 000 Kč. Je-li porovnána tato částka s očekávanými výdělků absolventů VŠE v Praze, které podle tabulky č. 15 činí 26 862 Kč, je možno podotknout, že očekávání studentů na VŠE v Praze potvrzují realitu na trhu práce.

Aby mohla být porovnána očekávaná mzda studentů s průměrnou měsíční hrubou mzdou ve věkové hranici 20-29 let podle ISPV, byly vypočteny očekávané částky po absolvování VŠ a SŠ dohromady, a to z důvodu nasimulování běžné situace na trhu práce, kde jsou zaměstnaní lidé s vysokoškolským i středoškolským vzděláním. Porovnány byly údaje za sledovaná města Liberce, Prahy a Pardubic. Výsledky uvedené v tabulce č. 16 ukazují na fakt, že očekávání studentů reálně zobrazuje skutečnost na trhu práce.

Tabulka 16: Porovnání průměrných očekávaných výdělků s reálnými hodnotami na trhu práce v Kč, rok 2011/2012

Město	Průměrná měsíční hrubá očekávaná mzda ihned po absolvování VŠ a SŠ dohromady	Průměrná měsíční hrubá mzda ve věkové hranici 20-29 let podle ISPV
Liberec	18 079	19 709
Praha	22 241	25 901
Pardubice	18 756	19 303

Zdroj: Výzkum GA ČR 2011/2012, vlastní výpočty a údaje dle ISPV

Pro výpočet očekávané návratnosti investice do vysokoškolského vzdělání byla použita zkrácená metoda. Ve výpočtech míry návratnosti investice do vzdělání je použit vzorec (č. 3), který byl uveden v první části práce. Po dosazení příslušných údajů do vzorce je vypočítaná návratnost investice, zobrazena v tabulce č. 17, která informuje o návratnosti investice do vzdělání očekávanou muži, ženami a všemi studenty celkem, a to ihned po absolvování vysoké školy a po 10-ti letech od vstupu na trh práce. Celkové údaje za muže a ženy dohromady byly porovnány s údaji za minulé období.

Tabulka 17: Očekávaná návratnost investice do vzdělání (v %), za období 2009 - 2012

	Muži	Ženy	Celkem		
	2011/2012	2011/2012	2009/2010	2010/2011	2011/2012
Absolvent VŠ	10,81	9,86	12,31	10,85	10,19
VŠ + 10 let	16,8	13,2	15,49	18,07	14,55

Zdroj: Výzkum GA ČR 2011/2012, vlastní výpočty

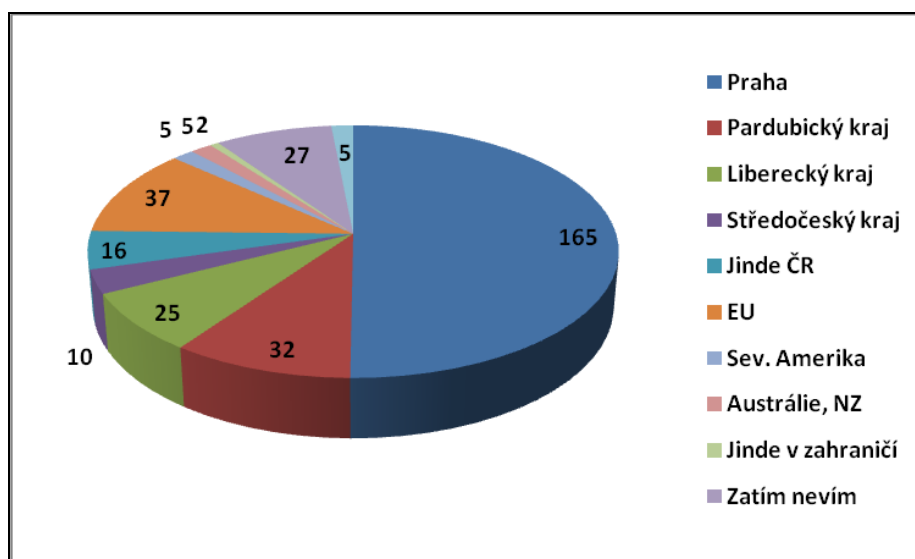

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že vyšších hodnot dosahuje očekávaná návratnost do vzdělání po 10-ti letech od ukončení studia na vysoké škole. Absolventům se jeví investice do vysokoškolského vzdělání jako výnosná a očekávají vyšší příjmy po dokončení studia. V tabulce je možno vidět, že očekávaná míra návratnosti investic do vzdělání klesá s porovnáním studií za předchozí roky.

V kapitole 4.2.1 věnované zpracování dat o očekávané návratnosti investice do vzdělání u studentů denního studia v Portugalsku bude porovnána očekávaná míra návratnosti se studenty denního studia v České republice.

Vyhodnocení možných faktorů ovlivňujících platové očekávání českých studentů

K hlavním faktorům, které ovlivňují platová očekávání studentů, je možné zařadit zemi a místo, kde po ukončení studia chtějí absolventi pracovat. Následující graf ukazuje, že nejvíce oslovených studentů má zájem pracovat v hlavním městě ČR.

Obrázek 12: Uvažované místo zaměstnání

Zdroj: Výzkum GA ČR 2011/2012, vlastní výpočty

K dalšímu faktoru, který ovlivňuje očekávanou výši mzdy studentů, je vzdělání a výdělky jejich rodičů. Následující tabulka nejprve zobrazuje typ vzdělání rodičů oslovených studentů a jejich průměrné hrubé výdělky, které budou porovnány s očekávanými výdělky absolventů vysokých škol. Absolventky ženy očekávají průměrný výdělek ve výši

22 883 Kč, což v porovnání s průměrnou hrubou mzdou matek, která je ve výši 28 037 Kč, znamená nižší očekávání. Absolventi muži očekávají průměrný výdělek ve výši 26 607 Kč, což opět v porovnání s průměrnou hrubou mzdou otců, která je ve výši 34 976 Kč, znamená nižší očekávání. Shrnutím těchto zjištěných údajů je možno vidět, že absolventi muži i ženy mají nižší očekávání o svém nástupním platu, než si vydělávají v současné době jejich rodiče.

Tabulka 18: Typ vzdělání rodičů studentů a průměrná hrubá mzda, podle vzdělání, rok 2011/2012

Rodič	Vzdělání		
	základní	středoškolské	vysokoškolské
Matka	10	207	115
Průměrná hrubá mzda	16 500	19 740	28 037
Otec	9	203	119
Průměrná hrubá mzda	20 625	25 723	34 976

Zdroj: Výzkum GA ČR 2011/2012, vlastní výpočty

Následující dvě tabulky již zobrazují, jakou výši platů dosahují rodiče dotazovaných respondentů v jednotlivých městech.

Tabulka 19: Platy rodičů absolventů – matek, v jednotlivých městech

Interval měsíční mzdy matek	Výše zadávané měsíční mzdy v Kč pro výpočet průměrných hodnot	Liberec	Praha	Pardubice
0 - 10 000	5 000	4	3	13
10 000 - 15 000	12 500	17	14	26
15 000 - 20 000	17 500	35	25	18
20 000 - 30 000	25 000	25	59	26
30 000 - 40 000	35 000	3	13	9
40 000 - 50 000	45 000	3	3	4
50 000 a více	50 000	3	12	2
Průměr		20 760	25 523	19 898
Celkový průměr		22 421		

Zdroj: Výzkum GA ČR 2011/2012, vlastní výpočty

Tabulka 20: Platy rodičů absolventů – otců, v jednotlivých městech

Interval měsíční mzdy otců	Výše zadávané měsíční mzdy v Kč pro výpočet průměrných hodnot	Liberec	Praha	Pardubice
0 - 10 000	5 000	5	2	2
10 000 - 15 000	12 500	8	4	11
15 000 - 20 000	17 500	13	18	20
20 000 - 30 000	25 000	39	34	26
30 000 - 40 000	35 000	19	27	14
40 000 - 50 000	45 000	3	18	10
50 000 a více	50 000	3	21	8
Průměr		25 305	32 500	27 335
Celkový průměr		28 836		

Zdroj: Výzkum GA ČR 2011/2012, vlastní výpočty

S ohledem na předpoklad, že studenti neznají přesné výdělky svých rodičů, byly v dotazníku stanoveny intervaly výdělků rodičů znázorněné v tabulkách č. 19 a č. 20. Pro výpočet průměrných výdělků pak byla použita střední hodnota intervalu.

Z výše uvedených tabulek vyplývá, že nejvyšších výdělků, dle dotazníkového šetření, dosahují rodiče v hlavním městě České republiky, tedy v Praze. Průměrná hrubá mzda matek v Praze činí 25 523 Kč. Průměrná hrubá mzda otců v Praze činí 32 500 Kč. Údaje za ostatní dvě města Liberce a Pardubic jsou téměř shodné. Zajímavým zjištěním je fakt, že nejvíce označovaná mzda jak matek, tak otců bez ohledu na město, kde rodiče pracují, byla hrubá mzda v intervalu 20 000–30 000 Kč. Této mzdy dosahuje 110 matek z 332 sesbíraných dotazníků a 99 otců z 331 sesbíraných dotazníků. V tabulkách je uveden i souhrnný údaj o celkové průměrné mzdě otců a matek za všechna tři města, kde probíhalo dotazníkové šetření. Celková průměrná mzda matek dotazovaných studentů byla vyčíslena na částku 22 421 Kč a celková průměrná mzda otců oslovených studentů byla vyčíslena na částku 28 836 Kč.

4.1.2 Vývoj platů absolventů kombinovaného studia v ČR

Data byla analyzována na základě dotazníkové šetření studentů kombinovaného studia, které probíhalo u absolventů pátého ročního ekonomické fakulty, katedry podnikové

ekonomie. Celkem měl dotazník (Příloha D) 17 otázek. První část byla tvořena úvodními otázkami, které sloužily k identifikaci respondentů, a byly rozhodující pro výběrový soubor. Hlavním zaměřením dotazníku bylo zjistit nástupní, současnou a očekávanou výši výdělků po dokončení vysoké školy. Pro tyto otázky byly v dotazníku stanoveny intervaly jednotlivých výdělků a pro výpočet průměrných hodnot pak byla použita střední hodnota těchto intervalů.

Šetření probíhalo na Technické univerzitě v Liberci dne 3. 12. 2011 a celkem bylo osloveno 49 respondentů, z toho 15 mužů a 34 žen. Dotazníky byly rozdávány osobně tazatelem na vybrané přednášce, aby byla zaručena co největší návratnost dotazníků. Výsledky z dotazníkového šetření byly následně analyzovány a vzájemně porovnány se šetřením ISPV, který monitoruje s pololetní periodicitou úroveň a strukturu hrubé měsíční mzdy ve mzdové sféře. Porovnávány byly údaje dle dosaženého vzdělání, věku a dle odvětví ekonomických činností podle klasifikace CZ-NACE.

Věk respondentů byl následující:

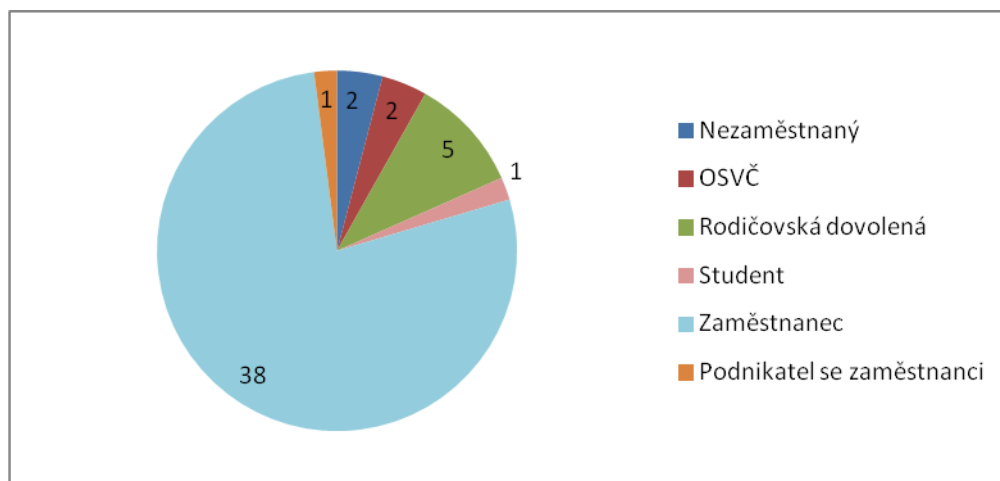
20-29 let – celkem 24,

30-39 let – celkem 21,

40-49 let – celkem 4

Věková skladba studentů potvrzuje skutečnost z obrázku č. 6 (strana 43) v kapitole 2.2.1, kde největší podíl osob s vysokoškolským vzděláním v České republice je ve věku 25-34 let.

Dále bylo dle dotazníků zjištěno, že 8 dotazovaných během studia změnilo zaměstnání, 39 respondentů setrvává na stejném pracovním místě a 2 jsou nezaměstnaní. Co se týká adekvátního zařazení v práci, tak celkem 21 respondentů si myslí, že disponuje adekvátním zařazením, 22 naopak ne.

Obrázek 13: Současný status studentů kombinovaného studia

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření kombinovaného studia

Motivací ke studiu při zaměstnání jsou dle studentů kombinovaného studia následující faktory:

- investice do budoucnosti – 1;
- lepší pozice, pracovní postup – 8;
- prohloubení znalostí – 1;
- získaný titul – 7;
- uplatnění na trhu práce – 14;
- žádná motivace – 1.

Na otázku, zda je studium součástí kariérního rozvoje ve firmě, odpovědělo záporně 40 respondentů. Pouhých 6 dotazovaných uvedlo, že zaměstnavatel je v současném studiu podporuje a mají se zaměstnavatelem uzavřenou smlouvu o umožnění studia.

Dle odvětví byl porovnán průměr hrubé mzdy na základě dotazníkového šetření s klasifikací ekonomických činností (CZ-NACE).

Tabulka 21: Analýza průměrné mzdy v jednotlivých odvětvích v KČ, rok 2011/2012

Odvětví	Počet	Průměrná hrubá mzda	Průměrná hrubá mzda dle
	respondentů	dle dotazníků	CZ-NACE*
Doprava a skladování	2	28 250	24 011
Informační a komunikační činnosti	2	32 000	46 097
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	1	17 500	20 681
Činnosti v oblasti nemovitostí	1	17 500	22 932
Obchod, opravy motorových vozidel	2	22 500	23 526
Ostatní činnosti	12	33 000	20 395
Peněžnictví a pojišťovnictví	8	23 000	48 442
Veřejná správa, obrana, sociální zabezpečení	6	20 000	34 143
Vzdělávání	2	20 000	30 463
Zdravotní a sociální péče	2	34 500	24 957
Zpracovatelský průmysl	5	29 900	24 848

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkové šetření studentů kombinovaného studia a klasifikace CZ-NACE

* Statistická klasifikace ekonomických činností, kterou používá Evropská unie

Pokud jsou porovnána data získaná dotazníkovým šetřením spolu s daty podle klasifikace ekonomických činností, je zřejmé, že jednotlivé průměrné hrubé mzdy v odvětví se od sebe velmi liší. Nejmarkantnější rozdíly, které převyšují údaje podle klasifikace CZ-NACE oproti dotazníkovému šetření, vykazují odvětví „Zdravotní a sociální péče“ a odvětví „Ostatní činnosti.“ Vyšší průměrnou hrubou mzdu v odvětví „Ostatní činnosti“ je možné vysvětlit špatným zařazením své pracovní pozice do jednotlivých pracovních odvětví respondentů při sběru dat. Naopak odvětví „Informační a komunikační činnosti“ a „Peněžnictví a pojišťovnictví“ nedosahují hodnot, které vykazuje klasifikace CZ-NACE.

V tabulce č. 22 jsou zobrazeny průměrné hrubé mzdy dle jednotlivých odvětví, které dosahovali absolventi ve svém prvním zaměstnání. Dále je zde uvedeno v jaké výši je jejich hrubá mzda nyní a jako hrubou mzdu očekávají po dokončení studia.

Tabulka 22: Průměrná hrubá mzda prvního zaměstnání, současná a očekávaná v Kč, rok 2011/2012

	Průměrná hrubá mzda první zaměstnání	Průměrná hrubá mzda současné zaměstnání (bakalářské vzdělání)	Průměrná hrubá mzda očekávaná po dokončení studia (vysokoškolské vzdělání)
	10 000	28 250	32 000
	20 000	32 000	38 000
	12 500	17 500	27 500
	17 500	17 500	27 500
	12 500	22 500	27 500
	12 000	33 000	52 500
	13 750	23 000	36 200
	20 400	20 000	29 000
	10 000	20 000	28 250
	7 500	34 500	37 750
	11 500	29 900	33 800
Celkový průměr měsíční hrubé mzdy	13 423	24 211	33 333
Hrubá měsíční mzda podle vzdělání dle ISPV	25 821	31 283	46 810

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkové šetření studentů kombinovaného studia a údajů ISPV za 4. čtvrtletí roku 2011

Studenti kombinovaného studia po ukončení vysoké školy očekávají v průměru hrubou mzdu ve výši 33 333 Kč, jak ukazuje výše uvedená tabulka. Očekávané výdělky absolventů denního studia jsou v průměru ve výši 24 099 Kč, jak ukazuje tabulka č. 12 na straně 70. Pokud dojde k porovnání těchto očekávaných výdělků, je možné vidět vyšší očekávání u studentů kombinovaného studia. Tento rozdíl může být způsoben tím, že tito studenti již mají praxi a jsou výdělečně činní. Pokud dále dojde k porovnání se situací na trhu dle ISPV, je zjištěno, že hodnota hrubé měsíční reálné mzdy u lidí s vysokoškolským vzděláním je v průměru 46 810 Kč a převyšuje očekávání jak studentů kombinovaného, tak i denního studia. Komparací průměrné hrubé mzdy v současném zaměstnání u studentů kombinovaného studia, tedy studentů, kteří již mají bakalářské vzdělání s výsledky ISPV,

je možno vidět, že částka 24 211 Kč, kterou si v průměru vydělá jeden student, je o částku 7 000 Kč menší, než průměrná reálná mzda na trhu práce u lidí s bakalářským vzděláním.

Porovnání současné hrubé měsíční mzdy studentů kombinovaného studia s reálnou hrubou měsíční mzdou dle ISPV, a to z hlediska věku, je zachycena v tabulce č. 23. Z této tabulky vyplývá, že současná hrubá mzda studentů kombinovaného studia převyšuje reálné průměry dle ISPV. Nejvyšší rozdíly je možno pozorovat ve věkové hranici 40 – 49 let, kde výdělky studentů kombinovaného studia převyšují výdělky dle ISPV o částku necelých 19 000 Kč.

Tabulka 23: Současná výše hrubé měsíční mzdy studentů kombinovaného studia v porovnání s reálnou hrubou měsíční mzdou dle ISPV, rok 2011/2012

Věk	Muži - průměrná současná hrubá měsíční mzda	Muži - průměrná hrubá měsíční mzda dle ISPV	Ženy - průměrná současná hrubá měsíční mzda	Ženy - průměrná hrubá měsíční mzda dle ISPV	Muži a ženy - průměrná hrubá měsíční současná mzda	Muži a Ženy - průměrná hrubá měsíční mzda dle ISPV
20 - 29	25 300	22 061	21 433	20 506	22 400	21 451
30 - 39	33 400	30 212	25 800	22 378	27 700	27 247
40 - 49	46 300	30 504	41 500	21 373	45 125	26 440

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkové šetření studentů kombinovaného studia a údajů ISPV za 4. čtvrtletí roku 2011.

Tabulka 24: Současná a očekávaná mzda v závislosti na odpočtu odpracovaných let, rok 2011/2012

Počet odpracovaných let	Průměrná současná mzda	Průměrná očekávaná mzda
0-2	16 000	24 000
3-6	26 400	41 200
7-10	27 000	32 700
11-15	24 300	35 700
16-20	41 600	48 300
21-25	37 750	41 250

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkové šetření studentů kombinovaného studia

Analýzou dat z hlediska počtu odpracovaných let, je možno pozorovat stejnou skutečnost jako v tabulce č. 23. Nejvyšších výdělků dosahují studenti, kteří již mají 16-ti a víceletou praxi. Jejich očekávání po dokončení studia se příliš neliší od současné výše výdělků. Zajímavá je kategorie studentů, kteří mají 3 – 6 letou praxi, neboť po dokončení studia očekávají stejnou mzdu jako studenti, kteří dokončí studium a navíc mají praxi v rozmezí 21 – 25 let.

Poslední analýza byla zaměřena na současné výdělky studentů kombinovaného studia z hlediska místa výkonu práce. Výsledky shrnuje tabulka č. 25. Nejvyšších výdělků dosahují, paradoxně, studenti, kteří pracují na vesnici. Nutno podotknout, že toto zjištění je poněkud zkreslené, neboť v dotazníkovém šetření tuto průměrnou hodnotu velmi navýšil podnikatel, jehož výdělky jsou velmi nadprůměrné. Pokud ze zpracování získaných dat bude vyřazena hodnota podnikatele, průměrná hodnota výdělků za „vesnici“ bude ve výši 22 500 Kč. Výsledky šetření, které jsou uvedeny v této tabulce, potvrzují fakt, že ve větších městech jsou průměrné výdělky vyšší.

Tabulka 25: Současné výdělky z hlediska místa výkonu práce

Místo výkonu práce	Průměrná současná mzda
vesnice	59 500
město do 20 000 obyvatel	21 600
město 20-100 000 obyvatel	25 900
město nad 100 000 obyvatel	27 900

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkové šetření studentů kombinovaného studia

4.2 Výzkum očekávaných příjmů absolventů VŠ v Portugalsku

V Portugalsku existuje binární systém vysokoškolského vzdělávání zahrnující veřejné i soukromé instituce univerzitního a polytechnického typu. Strukturu portugalského systému vysokoškolského vzdělávání lze charakterizovat následujícími dvěma typy rozdělení:

- dle druhu vzdělávání – na instituce univerzitního a polytechnického typu
- dle druhu vlastnictví – na soukromé a veřejné vysokoškolské instituce

Univerzitní vzdělávání je poskytováno univerzitami a samostatnými školami univerzitního typu neintegrovány do univerzit. Univerzity disponují pedagogickou, vědeckou a finanční nezávislostí a je v nich kladen důraz především na teoretickou výuku a akumulaci znalostí. Polytechnické vysokoškolské instituce jsou obvykle na regionální bázi sdruženy do polytechnických institutů, mohou být ale také integrovány do univerzit nebo fungovat jako samostatné neintegrované školy. Polytechnické vzdělávání je poskytováno vysokými školami specializujícími se, kromě jiného, na oblasti technologie, managementu, učitelství nebo umění. Na rozdíl od univerzit jsou více odborně zaměřeny s cílem připravit studenty na budoucí povolání a věnují se aplikaci výzkumných aktivit v praxi. Jelikož polytechnické instituce hrají významnou roli v rozvoji regionu, mají těsnější vazbu na regionální a místní autority a zákon také vyžaduje zastoupení místních autorit v jejich řídicích orgánech.⁵⁵

4.2.1 Vývoj očekávaných platů absolventů v Portugalsku

Sběr primárních dat probíhal na Instituto Superior de Contabilidade e Administracao de Lisboa, polytechnické vysokoškolské instituci sídlící v hlavním městě Portugalska, Lisabonu. Dotazníkové šetření navazuje na šetření provedené v rámci diplomové práce „Analýza vysokoškolského systému v Portugalsku“ (Harvancová S⁵⁶., TUL, Liberec 2009). Šetření probíhalo dne 30. 11. 2011, kde bylo získáno 84 korektně vyplněných dotazníků, z toho bylo 29 mužů a 55 žen. Pět dotazníků bylo z výzkumu pro další analýzy vyřazeno, aby nedošlo ke zkreslení analyzovaných dat (vyplněny extrémní hodnoty v dotazníku).

Pro dotazníkové šetření byl využit dotazník (Příloha C), který byl použit v rámci České republiky, který byl přeložen do portugalského. Výsledky z dotazníkového šetření za rok 2011/2012 byly následně analyzovány a porovnávány s daty za rok 2009/2010. Dále byla provedena komparace výsledků s očekávanými platy absolventů denního studia v ČR. Veškerá data byla přepočítána na Kč kurzem ze dne 13. 4. 2012 ve výši 24,745 Kč/EUR.

---

⁵⁵ URBÁNEK, V. et al. *Návratnost investice do vysokoškolského vzdělání: komparace očekávaných a reálných výdělků I.* 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2009, s. 52. ISBN 978-80-7372-556-3.

⁵⁶ HARVANCOVÁ, Sandra. *Analýza systému vysokoškolského vzdělávání v Portugalsku.* Liberec, 2010. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci.

Tabulka 26: Očekávané platy absolventů vysokých škol při nástupu do práce a po 10-ti letech praxe v Kč

Hodnota	Muži					
	Absolvent VŠ			VŠ + 10 let praxe		
	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2009/2010	2010/2011	2011/2012
Min.	12 373	9 898	18 311	19 796	19 796	35 138
Průměr	29 174	21 652	22 642	76 660	51 890	50 727
Max.	173 215	49 490	35 361	371 175	173 215	87 276
Hodnota	Ženy					
	Absolvent VŠ			VŠ + 10 let praxe		
	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2009/2010	2010/2011	2011/2012
Min.	9 898	12 373	17 767	12 373	17 322	43 007
Průměr	25 116	19 771	21 058	65 426	48 723	49 960
Max.	123 725	37 118	32 886	247 450	259 823	70 944
Hodnota	Celkem					
	Absolvent VŠ			VŠ + 10 let praxe		
	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2009/2010	2010/2011	2011/2012
Min.	9 898	9 898	17 940	12 373	17 322	40 260
Průměr	26 897	20 464	21 602	70 375	49 911	50 232
Max.	173 215	49 490	33 752	371 175	259 823	76 660

Zdroj: Výzkum GA ČR 2011/2012 ISCAL, vlastní výpočty

Celkové očekávané průměrné výdělky mužů i žen se od roku 2009 do roku 2010 snížily. V posledním sledovaném období za rok 2011/2012 dochází ale k mírnému nárůstu těchto očekávaných výdělků. Stejně zjištění je i u absolventů VŠ a po 10-ti letech praxe. Dále bylo zjištěno, že průměrný plat absolventů VŠ po 10-ti letech praxe, je více než dvakrát vyšší, než u čerstvých absolventů.

Porovnáním údajů za rok 2011/2012 z tabulky č. 26 s tabulkou č. 12 ze strany 70 zjistíme, že absolventi v České republice očekávají nástupní plat ve výši 24 099 Kč, což je o 2 400 Kč více než očekávají absolventi VŠ v Portugalsku. Obrácená situace nastává porovnáním výsledků očekávaných výdělků VŠ po 10-ti letech praxe, kde čeští absolventi očekávají částku 40 486 Kč a absolventi v Portugalsku částku téměř o 10 000 Kč vyšší.

Výpočet očekávané míry návratnosti investice do vysokoškolského vzdělání

Díky odpovědím respondentů, které se týkaly jejich mzdového očekávání, je možné vypočítat očekávanou míru návratnosti investice do VŠ vzdělání. Tabulka zachycuje nejprve očekávané průměrné výdělky studentů ve 4 situacích. Očekávané příjmy jsou opět přepočítány na Kč.

Tabulka 27: Očekávané průměrné výdělky studentů v daných situacích v Kč, rok 2009/2010 a 2011/2012

Situace	Muži		Ženy		Celkem	
	2009/2010	2011/2012	2009/2010	2011/2012	2009/2010	2011/2012
Ihned po SŠ	13 808	14 872	12 843	13 659	13 263	14 080
Ihned po VŠ	29 174	22 642	25 116	21 058	26 898	21 602
10 let po SŠ	22 716	24 448	20 068	24 671	21 231	24 597
10 let po VŠ	76 660	50 727	65 426	49 960	70 375	50 232

Zdroj: Výzkum GA ČR 2011/2012 ISCAL, vlastní výpočty

Pro výpočet očekávané návratnosti investice do vysokoškolského vzdělání byla opět použita metoda zkrácená. Na rozdíl od vzorce, který je uveden v teoretické části této práce, musí být vzorec částečně upraven. Ve výpočtech je dosazena hodnota školného pro akademický rok 2009/10, která v Portugalsku představuje částku €915.

Ve výpočtech míry návratnosti investice do vzdělání je použit tento vzorec:

$$r^* = \frac{AEu - AEs}{Su \cdot (AEs + Cu)} \quad (5)$$

kde:

r^* - soukromá míra návratnosti investice do vzdělání,

AEu - průměrné výdělky jedince s vysokoškolským vzděláním,

AEs - průměrné výděvky jedince se středoškolským vzděláním,

Su - doba studia vysoké školy,

Cu - náklady spojené se studiem vysoké školy (školné).

Po dosazení příslušných údajů do vzorce je vypočítaná návratnost investice, která je zobrazena v tabulce, která informuje o návratnosti investice do vzdělání očekávanou muži, ženami a všemi studenty celkem, a to ihned po absolvování vysoké školy a po 10 letech od vstupu na trh práce.

Tabulka 28: Očekávaná návratnost investice do vzdělání (v %)

	Muži		Ženy		Celkem	
	2009/2010	2011/2012	2009/2010	2011/2012	2009/2010	2011/2012
Absolvent	14,05	17,07	11,53	17,66	12,66	17,43
VŠ + 10 let	39,64	35,39	35,40	33,75	37,34	34,32

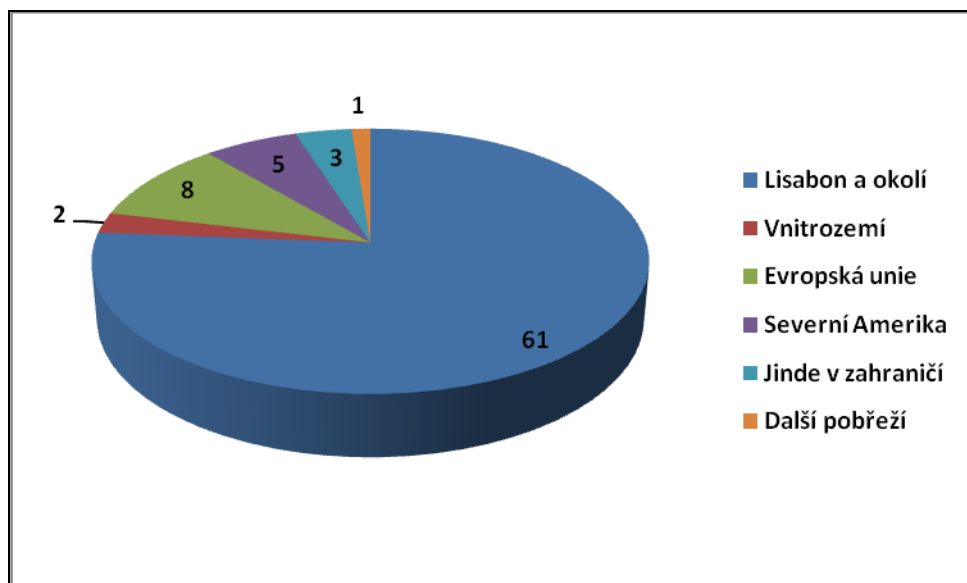
Zdroj: Výzkum GA ČR 2011/2012 ISCAL, vlastní výpočty

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že vyšších hodnot dosahuje očekávaná návratnost do vzdělání po deseti letech od ukončení studia na vysoké škole. Absolventům se jeví investice do vysokoškolského vzdělání jako výnosná a očekávají vyšší příjmy po dokončení studia. V tabulce je možno vidět, že u absolventů po 10-ti letech praxe je očekávaná míra návratnosti investic klesající oproti roku 2009/2010.

V ČR byla očekávaná míra návratnosti za rok 2011/2012 ve výši 10,19% a po 10-ti letech praxe ve výši 14,55%. Porovnáním s absolventy denního studia na portugalské vysoké škole, kde jsou hodnoty ve výši 17,43% a po 10-ti letech praxe ve výši 34,32%, zjistíme, že očekávaná hodnota je vyšší u studentů portugalské vysoké školy.

Vyhodnocení možných faktorů ovlivňujících platové očekávání portugalských studentů

K hlavním faktorům, které ovlivňují platové očekávání studentů, je možné opět zařadit zemi a místo, kde po ukončení studií chtějí absolventi vysokých škol pracovat. Graf ukazuje, že nejvíce respondentů by chtělo pracovat v Lisabonu.

Obrázek 14: Uvažované místo zaměstnání

Zdroj: Výzkum GA ČR 2011/2012 ISCAL, vlastní výpočty

Další faktor, který ovlivňuje mzdová očekávání studentů, je vzdělání a plat jejich rodičů. Pokud dojde k porovnání dosaženého vzdělání rodičů v Portugalsku s daty České republiky, je možné dojít k rozdílným údajům.

Tabulka 29: Typ vzdělání rodičů studentů

Rodič	Vzdělání		
	základní	středoškolské	vysokoškolské
Matka	32	31	15
Otec	39	20	18

Zdroj: Výzkum GA ČR 2011/2012 ISCAL, vlastní výpočty

V ČR ze všech dotazovaných respondentů, bylo nejčastěji dosažené vzdělání rodičů středoškolské, dále vysokoškolské a následně základní. V Portugalsku, jak zobrazuje tabulka č. 29, je nejčastěji dosaženým vzděláním základní.

Tabulka 30: Výdělky rodičů respondentů

Interval mezd v EUR	Hodnota mezd v EUR pro výpočet průměrné měsíční mzdy	Počet	
		Matka	Otec
0 – 500	250	12	3
500 – 750	625	21	8
750 – 1000	875	20	16
1000 – 1500	1250	5	19
1500 – 2000	1750	9	5
2000 – 3000	2500	5	10
3000 +	3000	0	7
Průměrná měsíční mzda v EUR		946	1445
Průměrná měsíční mzda přepočtena na Kč		23 408	35 756

Zdroj: Výzkum GA ČR 2011/2012 ISCAL, vlastní výpočty

Obdobně, jako tomu bylo u dotazníkového šetření v České republice, byly v dotazníku stanoveny intervaly výdělků rodičů znázorněné v tabulce č. 30. Pro výpočet průměrných výdělků pak byla použita střední hodnota intervalu.

Celková průměrná mzda matek dotazovaných studentů v Portugalsku, byla vyčíslena na částku po přepočtu na český kurz 23 408 Kč. Oproti tomu celková průměrná mzda matek v České republice dotazovaných studentů, byla vyčíslena na částku 22 421 Kč.

Celková průměrná mzda otců oslovených studentů v Portugalsku, byla vyčíslena na částku 35 756 Kč a v České republice na částku 28 836 Kč.

Tyto výstupy a fakt, že rodiče respondentů v Portugalsku vydělávají více peněz, může odpovědět na otázku, proč studenti prvního ročníku portugalské školy očekávají po vstupu na trh práce a 10-ti letech praxe větší mzdu, než očekávají studenti prvních ročníků na univerzitách v Liberci, Pardubicích a Praze.

Závěr

Diplomová práce se zaměřuje na teorii lidského kapitálu v obecné poloze a v souvislosti s vysokoškolským vzděláním. Vzdělání je obecně souhrnem znalostí, které lidé získávají pomocí vzdělávání, výuky a dalších specifických studií. Vzdělávání jednotlivce pokračuje i po studiích na vysoké škole a začíná při nástupu do zaměstnání. Investování do lidského kapitálu má vliv na hospodářský růst státu, a proto je žádoucí, aby stát i studenti investovali do této formy výrobního faktoru. Právě financování terciárního vzdělávání je velmi aktuálním a diskutovaným tématem, a to nejen v České republice. Tematické zaměření práce odráží podmínky současného vývoje v této oblasti, zaměřuje se na analýzu systému terciárního vzdělávání u nás v souvislosti s navrhovanou reformou a zásadními změnami s ní souvisejícími.

Cílem diplomové práce bylo v zásadě potvrdit či vyvrátit čtyři hypotézy, které byly stanoveny v úvodu. První hypotéza potvrdila, že počet studentů na vysokých školách, ať už státních, veřejných či soukromých, každým rokem narůstá. Za posledních 12 let došlo k nárůstu studentů o více než 110%. Tento nárůst může být jednak způsoben tím, že studenti vysokých škol mají čím dál tím více možností vybírat ze široké škály bakalářských, magisterských a doktorských studijních programů. Pokud nemohou veřejné vysoké školy uspokojit všechny uchazeče o studium, tak tuto mezeru vyplňují soukromé vysoké školy s akreditovanými studijními programy. Nejvýznamnějším faktorem ovlivňujícím počet studentů na vysokých školách, jsou zejména vyšší nároky pracovního trhu a vidina vyšších výdělků. Je pravdou, že nejvyšších platů dosahují právě absolventi vysokých škol. Vysokoškolský titul v průměru znamená až o 30% vyšší příjem než u studentů se středoškolským vzděláním.

Spolu s navýšením počtu studentů vysokých škol však také dochází k růstu nákladů na veřejné financování terciárního vzdělávání. Vysoké veřejné školy jsou přímo řízeny Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, z jehož rozpočtu jsou školy převážně financovány. Každá škola dostává určitý finanční příspěvek podle počtu studentů, a to bez ohledu na kvalitu či prestiž školy. Díky zvyšování těchto nákladů má vláda větší zájem

o návratnost investice do vysokoškolského vzdělání. Fakt, že absolventi vysoké školy mají v budoucnu vyšší výdělky, je argumentem k přesunutí tíhy financování právě na ně. Problematikou reformy vysokého školství v České republice se zabývá Bílá kniha terciárního vzdělávání. Tento dokument MŠMT je výsledkem podrobné analýzy vzdělávacího systému v různých zemích a podrobně upravuje koncepci reformy vysokých škol. Vyplývá z něj, že české vysoké školy se mají od základu změnit, dojde k jinému systému financování a řízení a chystá se také zavedení tzv. odloženého školného. Reformou vysokých škol v České republice bývá již několik let označována probíhající snaha o vytvoření nové právní normy pro terciární vzdělávání v naší zemi. Jedním z důvodů, díky kterému zatím nedochází k uskutečnění reformy, může být negativní postoj široké české veřejnosti k zavedení školného. A to i přesto, že školné na vysokých školách v mnoha zemích úspěšně funguje. Co je však hlavním cílem připravované reformy terciárního vzdělávání, není mnoha studentům příliš jasné, což potvrdila i druhá hypotéza, která byla analyzována v kapitole 3.1 Průzkum o připravované reformě. Z tohoto průzkumu vyplynulo, že téměř 80 % dotazovaných studentů nemá o připravované reformě dostatek informací a pouze necelá 3 % respondentů znají v celé míře obsah reformy. Většina oslovených studentů si však uvědomuje nutnou potřebu reformy na českých vysokých školách a více jak polovina respondentů není spokojena se současným stavem českého vysokého školství.

Cílem závěrečné části práce bylo analyzovat výši očekávaných výdělků absolventů vysokých škol v jednotlivých městech v České republice a jedné vysoké školy v Portugalsku. Nejprve byla analýza provedena v České republice u vysokoškolských absolventů denního studia a následně byla také zpracována data současné výše výdělků absolventů u kombinovaného studia. Třetí hypotéza vyvrátila to, že očekávané hodnoty budoucích příjmů studentů denního studia jsou vyšší, než očekávané výdělky studentů kombinovaného studia. Tento rozdíl může být způsoben tím, že studenti kombinovaného studia již mají praxi, jsou výdělečně činní, a proto mají větší očekávání o svých budoucích příjmech. Závěrečná čtvrtá hypotéza měla dokázat, že očekávané míry návratnosti portugalských absolventů jsou vyšší, než očekávané míry návratnosti českých absolventů, což se v kapitole 4.2.1 věnované této problematice potvrdilo.

V současném světě jsou největším potenciálem každé země vzdělaní lidé, proto by na sektor školství, zvláště pak terciární stupeň, měl být kladen velký důraz. Možnosti našich vysokých škol uspokojit neustále se zvyšující poptávku po vysokoškolském vzdělání jsou však s ohledem na stále se prohlubující finanční krizi velmi omezené. Tato krize výrazně snižuje kvalitu poskytovaného vzdělávání a znemožňuje tak přístup ke vzdělání velkému počtu mladých lidí. Za hlavní problém českého školství lze tedy považovat stávající neudržitelný systém financování. Současný systém financování ze státního rozpočtu, resp. z peněz daňových poplatníků, je nevyhovující, vzhledem ke stále se zvyšujícím nárokům systému na veřejné prostředky. Ani občané nebudou chtít přistoupit na vyšší míru zdanění, aby se mohl zvýšit objem veřejných prostředků investovaných do terciárního sektoru. V důsledku rychlého stárnutí obyvatelstva budou výdaje státního rozpočtu směřovány spíše do zdravotnictví či sociálního a penzijního systému. Tento fakt povede k podfinancování českého vysokého školství, neboť stát nemá dodatečné prostředky na investice do školství, či chybí politická vůle prostředky najít. Řešením, jak zvýšit finanční prostředky v systému vysokého školství, je právě již zmíněná vyšší finanční participace studenta, který má největší prospěch ze svého vzdělání. Samozřejmostí je vybudování funkčního, jednoduchého a široce dostupného systému půjček a grantů, které bude zajišťovat stát. Případné zavedení školného má však také několik výhod. Snížila by se závislost vysokých škol na veřejných prostředcích, došlo by ke zvýšení zainteresovanosti osob, které chtějí vysokoškolského vzdělání dosáhnout, zabránilo by se zneužívání systému a došlo by ke zkvalitňování služeb, které vysoké školy poskytují. Zůstává však otázkou, zda nebude školné pouhou zástěrkou ke snížení veřejných výdajů do vysokého školství.

Seznam použité literatury

- DVOŘÁKOVÁ, Z. et al. *Management lidských zdrojů*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007. 485 s. ISBN 978-80-7179-893-4.
- FUENTE, A. a A. CICCONE. *Human capital in a global and knowledge-based economy: final report*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2003, 114 s. ISBN 92-894-4565-3.
- KAMENÍČEK, J. *Lidský kapitál: úvod do ekonomie chování*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2003, 248 s. ISBN 80-246-0449-3.
- KIKER, B. F. *The historical roots of the concept of human capital*, The Journal of Political Economy. Vol. 74, No. 5. (October, 1966), str. 481.
- KOUBEK, J. *Řízení lidských zdrojů: základy moderní personalistiky*, 4. vyd. Praha: Management Press, 2009. 399 s. ISBN 978-80-7261-168-3.
- MATĚJŮ, P. et al. *Bílá kniha terciárního vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2009. 76 s. ISBN 978-80-254-4519-8.
- Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2010*. Praha: artEDIT, spol. s.r.o., 2011, 152 s. ISBN 978-80-7421-027-3.
- PALÁN, Z. *Lidské zdroje: Výkladový slovník*, Praha: Academia, 2002, 282 s. ISBN 80-200-0950-7.
- PRŮCHA, J. *Vzdělávání a školství ve světě: základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999, 319 s. ISBN 80-7178-290-4.
- URBÁNEK, V. et al. *Lidský kapitál a očekávaná návratnost investice do vysokoškolského vzdělávání v České republice a v zemích Evropské unie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2005, 210 s. ISBN 80-7372-024-8.
- URBÁNEK, V. et al. *Návratnost investice do vysokoškolského vzdělání: komparace očekávaných a reálných výdělků I*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2009, 171 s. ISBN 978-80-7372-556-3.
- URBÁNEK, V. et al. *Návratnost investice do vysokoškolského vzdělávání: komparace očekávaných a reálných výdělků II*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2010, 150 s. ISBN 978-80-7372-697-3.

- VALACH, J. *Investiční rozhodování a dlouhodobé financování*. Praha: Ekopress, 2006, 459 s. ISBN 80-86929-01-9.
- VODÁK, J. a A. KUCHARČÍKOVÁ. *Efektivní vzdělávání zaměstnanců*. 2. aktualizované a rozšířené vyd. Praha: Grada Publishing, 2011, 235 s. ISBN 978-80-247-3651-8.

Internetové zdroje:

- Akreditační komise České republiky [online]. 2012 [vid. 2012-01-02]. Dostupné z: <http://www.akreditacnikomise.cz/>.
- Česká spořitelna [online]. [vid. 2011-11-10]. Dostupné z: <http://www.csas.cz/>.
- KADEŘÁBKOVÁ, B. a A. SOUKUP. *Teorie lidského kapitálu, jeho vliv na konkurenceschopnost* [online]. [vid. 2011-12-14]. Dostupné z: <http://www.agris.cz/etc/textforwarder.php?iType=2&iId=136966&PH PSESSID=3e>
- Komerční banka [online]. [vid. 2011-11-10]. Dostupné z: <http://www.kb.cz/>.
- KOUCKÝ, J. a M. ZELENKA. *Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2011*. [online]. 2011 [vid. 2012-03-08]. Dostupné z: http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/download/Absolventi_V%C5%A0_2011.pdf.
- MERCES. *Srovnání platů a mezd* [online]. Merces, 2011 [vid. 2011-12-02]. Dostupné z: www.platy.cz.
- MŠMT. České priority pro Evropu Díl I - Vzdělávání v roce 2009 v datech: *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy ČR v roce 2009*. [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2010 [vid. 2012-03-16]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/13482_1_1/.
- MŠMT. *Přehled soukromých vysokých škol*. [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [vid. 2011-12-17]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/prehled-verejnych-soukromych-skol>.
- MŠMT. *Přehled veřejných vysokých škol*. [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [vid. 2011-12-17]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/verejne-vysoke-skoly-4>.

- MŠMT. *Rozpis rozpočtu vysokých škol na rok 2011* [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [vid. 2011-12-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ekonomika-skolstvi/rozpis-rozpocet-vysokych-skol-na-rok-2011>.
- MŠMT. *Vysoké školství čeká zásadní reforma*. [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [vid. 2012-04-12]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/bila-kniha/ohlasy-v-tisku-vysoke-skolstvi-ceka-zasadni-reforma>.
- MŠMT. *Výroční zpráva o činnosti vysokých škol za rok 2010* [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2009 [vid. 2012-02-01]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/18278>.
- MŠMT. *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy České republiky v roce 2009* [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2009 [vid. 2011-11-20]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/13480_1_1/.
- NÚOV: *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním 2010* [online]. Národní ústav odborného vzdělávání, 2010 [vid. 2011-12-22]. Dostupné z: http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/NZabs_duben2010_pro_www.pdf.
- OECD: *The value of people* [online]. OECD, 2006 [vid. 2011-11-17]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/dataoecd/35/51/37967294.pdf>.
- RAKOVÁ, M. Studenta.cz: *Zemětresení na akademické půdě? O co vlastně jde v reformě vysokých škol*. [online]. 2012 [vid. 2012-04-14]. Dostupné z: <http://reforma-vs.studenta.cz/zemetreseni-na-akademicke-pude-o-co-vlastne-jde-v-reforme-vysokych-skol/article/819>.
- Studenta.cz. *Studenti o reformě mnoho nevědí, ale se stavem VŠ spokojení nejsou*. [online]. 2012 [vid. 2012-04-14]. Dostupné z: <http://reforma-vs.studenta.cz/exkluzivni-pruzkum-studenti-o-reforme-mnoho-nevedi-ale-se-stavem-vs-spokojeni-nejsou/article/831>.
- Studak.cz. *Platy absolventů*. [online]. 2011 [vid. 2012-04-12]. Dostupné z: <http://www.studak.cz/platy-absolventu/>.
- Trexima, spol. s r.o. *Informační systém o průměrném výdělku* [online]. 2012 [vid. 2012-01-08]. Dostupné z: <http://www.ispv.cz/>.
- UniCredit Bank [online]. [vid. 2011-11-10]. Dostupné z: <http://www.unicreditbank.cz/>.

- URBÁNEK, V. *Vzdělání a lidský kapitál*. [online]. [vid. 2011-11-17]. Dostupné z: http://kvf.vse.cz/storage/1168948787_sb_urbanek.pdf.
- Ústav pro informace ve vzdělávání: *Výkonové ukazatele 2010/11*. [online]. 2011 [vid. 2012-02-26]. Dostupné z: <http://www.uiv.cz/soubor/4549>.
- Vysoká Škola Chemicko-Technologická v Praze: *Nejtěžší vysokoškolská zkouška: najít práci*. [online]. 2012 [vid. 2012-04-26]. Dostupné z: <http://www.vscht.cz/document.php?docId=6853>.
- Vysokoškoláci doženou plat středoškoláků za 11 let [online]. [vid. 2011-11-18]. Dostupné z: <http://www.hrexpert.cz/odmenovani-zamestnancu/informace/ctk-vysokoskolaci-dozenou-plat-stredoskolaku-za-11-let-2.html>.

Ostatní literatura:

- HARVANCOVÁ, Sandra. *Analýza systému vysokoškolského vzdělávání v Portugalsku*. Liberec, 2010. 76 s. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci.
- RAKOVÁ, M. Školné: bude/nebude a v jaké výši? In: Studenta. Praha: Studenta media s.r.o., 2012, č. 24, s. 50.
- ŠÁDEK, Milan. *Analýza investic do vysokoškolského vzdělání ve vybraných zemích EU*. Liberec, 2010. 77 s. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci.
- Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů [online]. 2010 [vid. 2011-12-12]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/12768>.

Seznam příloh

Příloha A: Veřejné, státní a soukromé vysoké školy.....	98
Příloha B: Výše školné na soukromých vysokých školách za rok 2007 až 2011.....	102
Příloha C: Dotazník – dotazníkové šetření na základě výzkumu GA ČR 2011/2012.....	104
Příloha D: Dotazník – dotazníkové šetření zaměřené na studenty kombinovaného studia.	106

Příloha A: Veřejné, státní a soukromé vysoké školy (zdroj: MŠMT: Výroční zpráva o činnosti vysokých škol za rok 2010 s. 20 – 22.)

Vyšší územní samosprávný celek	Město	Vysoká škola
Hlavní město Praha	Praha	1. Univerzita Karlova v Praze
		2. České vysoké učení technické v Praze
		3. Akademie výtvarných umění v Praze
		4. Akademie múzických umění v Praze
		5. Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze
		6. Vysoká škola chemicko-technologická v Praze
		7. Česká zemědělská univerzita v Praze
		8. Vysoká škola ekonomická v Praze
Jihočeský kraj	České Budějovice	9. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
		10. Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích *
Plzeňský kraj	Plzeň	11. Západočeská univerzita v Plzni
Ústecký kraj	Ústí nad Labem	12. Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem
Liberecký kraj	Liberec	13. Technická univerzita v Liberci
Královéhradecký kraj	Hradec Králové	14. Univerzita Hradec Králové
Pardubický kraj	Pardubice	15. Univerzita Pardubice
Kraj Vysočina	Jihlava	16. Vysoká škola polytechnická Jihlava
Jihomoravský kraj	Brno	17. Vysoké učení technické v Brně
		18. Veterinární a farmaceutická univerzita Brno
		19. Masarykova univerzita
		20. Mendelova univerzita v Brně
		21. Janáčkova akademie múzických umění v Brně
Olomoucký kraj	Olomouc	22. Univerzita Palackého v Olomouci
Moravskoslezský kraj	Ostrava	23. Vysoká škola báňská -Technická univerzita Ostrava
		24. Ostravská univerzita v Ostravě
	Opava	25. Slezská univerzita v Opavě

Zlínský kraj	Zlín	26. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
--------------	------	-------------------------------------

Státní vysoké školy (*zdroj: Výroční zprávy vysokých škol za rok 2010*)

Vyšší územní samosprávný celek	Město	Vysoká škola
Hlavní město Praha	Praha	1. Policejní akademie České republiky v Praze
Jihomoravský kraj	Brno	2. Univerzita obrany

Soukromé vysoké školy (*zdroj: Výroční zprávy vysokých škol za rok 2010*)

Vyšší územní samosprávný celek	Město	Název vysoké školy	Používaná zkratka VŠ
1. Hlavní město Praha	Praha	1. Anglo-americká vysoká škola, o.p.s.	AAVŠ Praha
		2. Bankovní institut vysoká škola, a.s.	BIVŠ Praha
		3. Literární akademie (Soukromá vysoká škola Josefa Škvoreckého), s.r.o.	LA Praha
		4. Mezinárodní baptistický teologický seminář Evropské baptistické federace, o.p.s.	MBTS Praha
		5. Newton College, a.s.	NC Praha
		6. Pražská vysoká škola psychosociálních studií, s.r.o.	PVŠPS Praha
		7. Soukromá vysoká škola ekonomických studií, s.r.o.	SVŠES Praha
		8. Univerzita Jana Ámose Komenského, s.r.o.	UJAK Praha
		9. University of New York in Prague, s.r.o.	UNYP Praha
		10. Metropolitní univerzita Praha, o.p.s.	MU Praha
		11. Vysoká škola aplikovaného práva, s.r.o.	VŠAP Praha
		12. Vysoká škola cestovního ruchu, hotelnictví a lázeňství, s.r.o.	VŠCRHL Praha
		13. Vysoká škola finanční a správní, o.p.s.	VŠFS Praha

		14. Vysoká škola hotelová v Praze 8, s.r.o.	VŠH Praha
		15. Vysoká škola manažerské informatiky a ekonomiky, a.s.	VŠMIE Praha
		16. Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů, Praha, o.p.s.	VŠMVV Praha
		17. Vysoká škola obchodní v Praze, o.p.s.	VŠO Praha
		18. Vysoká škola regionálního rozvoje, s.r.o.	VŠRR Praha
		19. Vysoká škola tělesné výchovy a sportu Palestra, s.r.o.	
		20. Vysoká škola zdravotnická, o.p.s.	VŠZ Praha
		21. CEVRO Institut, o.p.s.	CEVRO Praha
		22. Unicorn College, s.r.o.	UC Praha
		23. AKCENT College, s.r.o.	AC Praha
		24. Vysoká škola ekonomie a managementu, o.p.s.	VŠEM Praha
		25. Archip s.r.o.	Archip Praha
2. Středočeský kraj	Kolín	1. Academia Rerum Civilium – Vysoká škola politických a společenských věd, s.r.o.	VŠPSV Kolín
	Kladno	2. Středočeský vysokoškolský institut, s.r.o.	SVI Kladno
	Mladá Boleslav	3. Škoda Auto, a.s., Vysoká škola	ŠAVŠ Mladá Boleslav
3. Jihočeský kraj	Písek	1. Filmová akademie Miroslava Ondříčka v Písku, o.p.s.	FAMO Písek
	České Budějovice	2. Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s.	VŠERS České Budějovice
		3. Vysoká škola aplikovaných ekonomických studií v Českých Budějovicích, s.r.o.	VŠAES České Budějovice
4. Plzeňský kraj	Plzeň	-	-
5. Karlovarský kraj	Karlovy Vary	1. Vysoká škola Karlovy Vary, o.p.s.	VŠ Karlovy Vary
6. Ústecký kraj	Ústí nad	-	

	Labem		
7. Liberecký kraj	Liberec	-	
8. Královéhradecký kraj	Hradec Králové	-	
9. Pardubický kraj	Pardubice	-	
10. Kraj Vysočina	Třebíč	1. Západomoravská vysoká škola Třebíč, o.p.s.	ZMVŠ Třebíč
11. Jihomoravský kraj	Brno	1. Akademie STING, o.p.s.	STING Brno
		2. B.I.B.S., a.s., Brno International Business School	BIBS Brno
		3. Rašínova vysoká škola, s.r.o.	RaVŠ Brno
		4. Vysoká škola Karla Engliše v Brně, a.s.	VŠKE Brno
		5. Vysoká škola obchodní a hotelová, s.r.o., Brno,	VŠOH Brno
		6. Vysoká škola realitní – Institut Franka Dysona, s.r.o.	VIFD Brno
	Znojmo	7. Soukromá vysoká škola ekonomická Znojmo, s.r.o.	SVŠE Znojmo
12. Olomoucký kraj	Olomouc	1. Moravská vysoká škola Olomouc, o.p.s.	MVŠ Olomouc
	Přerov	2. Vysoká škola logistiky, o.p.s.	VŠL Přerov
13. Moravskoslezský kraj	Ostrava	1. Vysoká škola podnikání, a.s.	VŠP Ostrava
		2. Vysoká škola sociálně-správní, Institut celoživotního vzdělávání Havířov, o.p.s.	VŠSS Havířov
14. Zlínský kraj	Kunovice	1. Evropský polytechnický institut, s.r.o.	EPIKunovice

Příloha B: Výše školné na soukromých vysokých školách za rok 2007 až 2011 (Zdroj: MŠMT: Přehled soukromých vysokých škol)

č.	Název univerzity – město	Školné 2007 v Kč	Školné 2010 v Kč	Školné 2011 v Kč
1	Bankovní institut vysoká škola, a.s. – Praha	52 000	47 000	42 000
2	Evropský polytechnický institut, s.r.o. – Kunovice	36 000	39 600	39 600
3	Vysoká škola hotelová v Praze 8, s.r.o.	65 000	65 000	65 000
4	Vysoká škola finanční a správní, o.p.s. – Praha	49 000	55 000	55 000
5	Vysoká škola Karlovy Vary, o.p.s.	46 000	46 000	46 000
6	Vysoká škola podnikání, a.s. – Ostrava	25 000	35 990	53 000
7	ŠKODA AUTO a.s. Vysoká škola - Mladá Boleslav	32 000	39 000	47 000
8	Literární akademie (Soukromá vysoká škola Josefa Škvoreckého), s.r.o. – Praha	59 500	60 000	60 000
9	Vysoká škola cestovního ruchu, hotelnictví a lázeňství, s.r.o. – Praha	120 000	120 000	110 000
10	Soukromá vysoká škola ekonomických studií, s.r.o. – Praha	53 000	53 000	53 000
11	Vysoká škola obchodní v Praze, o.p.s.	45 000	45 000	45 000
12	Akademie STING, o.p.s. – Brno	36 000	36 000	36 000
13	Metropolitní univerzita Praha, o.p.s.	nezjištěno	55 000	55 000
14	Univerzita Jana Ámose Komenského Praha, s.r.o.	48 000	50 000	50 000
15	Vysoká škola Karla Engliše v Brně, a.s.	40 000	40 000	40 000
16	Anglo-americká vysoká škola, o.p.s. – Praha	93 000	120 000	120 000
17	Pražská vysoká škola psychosociálních studií, s.r.o. – Praha	49 600	49 960	49 960
18	Vysoká škola aplikovaného práva, s.r.o. – Praha	50 000	50 000	50 000
19	Vysoká škola ekonomie a managementu, s.r.o. – Praha	30 000	40 000	60 000
20	University of New York in Prague, s.r.o.	130 000	132 000	120 000
21	Vysoká škola manažerské informatiky a ekonomiky, a.s. – Praha	64 000	64 000	64 000
22	Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, o.p.s.	65 000	64 000	64 000

23	Středočeský vysokoškolský institut, s.r.o. – Kladno	38 000	38 000	64 000
24	Mezinárodní baptistický teologický seminář Evropské baptistické federace, o.p.s. – Praha	nezjištěno	nezjištěno	150 000
25	Západomoravská vysoká škola Třebíč, o.p.s.	nezjištěno	30 000	30 100
26	Academia Rerum Civilium - Vysoká škola politických a společenských věd, s.r.o. – Kolín	40 000	39 800	39 800
27	Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s. - České Budějovice	40 800	42 240	42 480
28	Rašínova vysoká škola s.r.o. – Brno	42 000	38 000	46 000
29	Vysoká škola regionálního rozvoje, s.r.o. – Praha	48 000	48 000	52 000
30	Film. akademie Miroslava Ondříčka v Písku, o.p.s.	60 000	60 000	60 000
31	Vysoká škola tělesné výchovy a sportu Palestra, s.r.o. – Praha	58 000	58 000	58 000
32	NEWTON College, a.s. – Brno	63 000	63 000	63 000
33	Vysoká škola logistiky, o.p.s. – Přerov	nezjištěno	38 000	38 000
34	Vysoká škola zdravotnická, o.p.s. – Praha	25 000	34 000	34 000
35	B.I.B.S., a.s. Brno International Business School	28 990	33 333	36 000
36	Soukromá vysoká škola ekonomická Znojmo, s.r.o.	28 000	28 000	34 000
37	Moravská vysoká škola Olomouc, o.p.s.	30 000	30 000	30 000
38	Vysoká škola obchodní a hotelová, s.r.o. – Brno	46 000	38 800	46 000
39	CEVRO Institut, o.p.s. – Praha	55 000	55 000	49 000
40	Unicorn College s.r.o. – Praha	nezjištěno	46 000	56 000
41	Vysoká škola aplikovaných ekonomických studií v Českých Budějovicích, s.r.o.	40 000	40 000	nezjištěno
42	Vysoká škola realitní - Institut Franka Dysona s.r.o.	nezjištěno	50 000	50 000
43	Vysoká škola sociálně-správní, Institut celoživotního vzdělávání Havířov, o.p.s.	nezjištěno	26 000	28 000
44	Vysoká škola cestovního ruchu a teritoriálních studií v Praze, spol. s.r.o.	nezjištěno	nezjištěno	zrušena
45	Akcent College, s.r.o. – Praha	nezjištěno	55 000	55 000
46	Archip, s.r.o.	nezjištěno	90 000	90 000
47	Vysoká škola aplikované psychologie, s.r.o.			49 800
	Průměrné školné za všechny výše uvedené vysoké školy	50 858	51 994	56 128

Příloha C: Dotazník – dotazníkové šetření na základě výzkumu GA ČR 2011/2012

Zkuste odhadnout výši hrubé měsíční mzdy, jakou očekáváte v případě, že **nyní končíte vysokou školu jako čerstvý absolvent VŠ** a jakou výši mzdy předpokládáte **10 let po ukončení studia**. Rovněž sdělte, zda znáte **příjmy absolventů VŠ ekonomického směru**. Na závěr odhadněte své **případné příjmy bez absolvování VŠ – po nástupu a po 10 letech**. Při odhadu ignorujte inflaci – uvažujte mzdu podle nynější cenové hladiny.

Údaje o respondentovi – zaškrtněte, prosím, příslušnou odpověď

1/ žena ☐
muž ☐

2/ věk .....

3/ Doplňte, prosím, údaje o Vámi odhadované výši hrubé mzdy (v tisících Kč) ihned po ukončení VŠ a nástupu do zaměstnání:

a/ minimální očekávaná mzda.....

b/ očekávaná mzda

(alespoň ve výši min. očekávané mzdy).....

c/ maximální výše mzdy, kterou podle Vašeho názoru jako vysokoškolák
při nástupu můžete dosáhnout.....

4/ Doplňte, prosím, údaje o očekávané výši hrubé mzdy za 10 let od dokončení vysoké školy

a/ minimální očekávaná mzda.....

b/ očekávaná mzda

(alespoň ve výši min. očekávané mzdy).....

c/ maximální výše mzdy, kterou dle Vašeho názoru jako vysokoškolák
po 10 letech můžete dosáhnout.....

5/ Znáte přibližnou výši hrubých příjmů nějakého čerstvého absolventa ekonomické fakulty?

Pokud ano, uveďte , prosím, jeho výši. Pokud znáte více takových lidí, uveďte, prosím, přibližně rozpětí jejich výdělků v tis. Kč. (tj. nejnižší až nejvyšší)

6/ Znáte přibližnou výši hrubých příjmů nějakého staršího absolventa ekonomické fakulty

(cca 10 let od promoce)? Pokud ano, uveďte , prosím, jeho výši. Pokud znáte více takových lidí, uveďte, prosím, přibližně rozpětí jejich výdělků v tis. Kč. (tj. nejnižší až nejvyšší)

7) Jaký byste očekávali výdělek, kdybyste na vysokou školu nenastoupili a šli rovnou do zaměstnání? Doplňte, prosím, údaje o Vaší možné hrubé mzdě v takovém případě - v tis. Kč.

a/ minimální očekávaná mzda bez VŠ po nástupu.....

b/ očekávaná mzda

(alespoň ve výši min. očekávané mzdy).....

c/ maximální výše mzdy, kterou dle Vašeho názoru bez VŠ vzdělání
můžete ihned po nástupu dosáhnout.....

8) Jaký byste očekávali výdělek po 10 letech zaměstnání bez vysokoškolského vzdělání? Doplňte, prosím, údaje o Vaší možné hrubé mzdě v takovém případě - v tis. Kč.

a/ minimální očekávaná mzda po 10 letech.....

b/ očekávaná mzda

(alespoň ve výši min. očekávané mzdy).....

c/ maximální výše mzdy, kterou dle Vašeho názoru bez VŠ vzdělání můžete po 10 letech
dosáhnout.....

9/ Doplňte, prosím, údaje o vzdělání Vašeho otce:

(zaškrtněte okénko)

a/ základní ..... ☐

b/ středoškolské/vyučen ..... ☐

c/ vysokoškolské ..... ☐

10/ Doplněte, prosím, údaje o vzdělání Vaší matky:

(zaškrtněte okénko)

a/ základní ..... ☐

b/ středoškolské/vyučena..... ☐

c/ vysokoškolské ..... ☐

11/ Jaká je přibližně výše měsíční

12/ Jaká je přibližně výše hrubé mzdy

☐ 0 - 10 000 Kč

☐ 10 000 – 15 000 Kč

☐ 15 000 – 20 000 Kč

☐ 20 000 – 30 000 Kč

☐ 30 000 – 40 000 Kč

☐ 40 000 – 50 000 Kč

☐ 50 000 a více

hrubé mzdy (v tisících Kč) Vašeho otce?

☐ 0 - 10 000 Kč

☐ 10 000 – 15 000 Kč

☐ 15 000 – 20 000 Kč

☐ 20 000 – 30 000 Kč

☐ 30 000 – 40 000 Kč

☐ 40 000 – 50 000 Kč

☐ 50 000 a více

(v tisících Kč) Vaší matky?

13/ Výdělek Vašeho otce Vám připadá:

☐ Velmi vysoký

☐ Vysoký

☐ Přiměřený

☐ Nízký

☐ Velmi nízký

14/ Výdělek Vaší matky Vám připadá:

☐ Velmi vysoký

☐ Vysoký

☐ Přiměřený

☐ Nízký

☐ Velmi nízký

15/ Kde byste chtěli po ukončení univerzity pracovat? (zaškrtněte maximálně 2 možnosti)

☐ Praha

☐ Pardubický kraj

☐ Liberecký kraj

☐ Středočeský kraj

☐ jinde v České republice

(prosím specifikujte)

.....

☐ Evropská unie

☐ Severní Amerika

☐ Austrálie

☐ jinde v zahraničí

(prosím specifikujte)

.....

☐ zatím nevím

☐ je mi to jedno

DĚKUJEME VÁM

Příloha D: Dotazník – dotazníkové šetření zaměřené na studenty kombinovaného studia (vlastní zpracování)

1. Pohlaví	Muž	Žena				
2. Věk	20 - 29 let	30 - 39 let	40 - 49 let	50 - 59 let	60 let a více	
3. Nejvyšší stupeň předchozího dosaženého vzdělání? (před studiem na TUL)	Středoškolský	Bakalářský	Magisterský	Doktorský		
4. Obor předchozího dosaženého vzdělání? Napište.						
5. Společenský status	Student	Zaměstnanec	Zaměstnavatel	Nezaměstnaný	Jiný - upřesněte	
6. Pracovní pozici mám v	podnikatelské sféře (mzda)		nepodnikatelské sféře (plat)			
7. V jakém odvětví pracujete?	Zemědělství, lesnictví a rybařství	Težba a dobývání	Zpracovatelský průmysl	Výroba a rozvod elektriny, plynu	Zásobování vodou, činnosti související s odpady	Obchod, opravy motorových vozidel
	Doprava a skladování	Ubytování, stravování a pohostinství	Informační a komunikační činnosti	Peněžnictví a pojišťovnictví	Činnosti v oblasti nemovitostí	Profesní, vědecké a technické činnosti
	Veřejná správa, obrana, sociální zabezpečení	Vzdělávání	Zdravotní a sociální péče	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	Ostatní činnosti	
8. Změnil/a jste v průběhu studia VŠ zaměstnavatele?	Ano	Ne				
9. Myslíte, že jste v práci zařazen/a adekvátně k Vašemu vzdělání?	Ano	Ne				

10. Hrubá mzda při nástupu do prvního zaměstnání?	5 000 - 10 000 Kč	10 001 - 15 000 Kč	15 001 - 20 000 Kč	20 001 - 25 000 Kč	25 001 - 30 000 Kč	30 001 - 38 000 Kč	38 001 - 45 000 Kč
	45 001 - 52 000 Kč	52 001 - 70 000 Kč	70 001 - 85 000 Kč	85 001 - 100 000 Kč	100 001 a více Kč		
11. Hrubá mzda v současném zaměstnání?	5 000 - 10 000 Kč	10 001 - 15 000 Kč	15 001 - 20 000 Kč	20 001 - 25 000 Kč	25 001 - 30 000 Kč	30 001 - 38 000 Kč	38 001 - 45 000 Kč
	45 001 - 52 000 Kč	52 001 - 70 000 Kč	70 001 - 85 000 Kč	85 001 - 100 000 Kč	100 001 a více Kč		
12. Očekávaná mzda po dokončení studia?	5 000 - 10 000 Kč	10 001 - 15 000 Kč	15 001 - 20 000 Kč	20 001 - 25 000 Kč	25 001 - 30 000 Kč	30 001 - 38 000 Kč	38 001 - 45 000 Kč
	45 001 - 52 000 Kč	52 001 - 70 000 Kč	70 001 - 85 000 Kč	85 001 - 100 000 Kč	100 001 a více Kč		
13. Doba v pracovním procesu?	0 - 2 roky	3 - 6 let	7 - 10 let	11 - 15 let	16 - 20 let	21 - 25 let	26 let a více
14. Místo výkonu práce?	vesnice	město do 20 000 obyv.	město 20 000 - 100 000 obyv.	město nad 100 000 obyv.			
15. Motivace ke studiu? Napište							
16. Je studium součástí Vašeho kariérního rozvoje ve firmě?							
				Ano	Ne		
17. Pokud ano, jak Vás firma podporuje ve studiu? Napište.							
Děkuji za Váš čas strávený při vyplnění dotazníku.							